

Ulkomaalaistaustaisten kotoutuminen Helsingissä vuonna 2016. Työllisyys, tulot ja asuminen

Pasi Saukkonen

Tiedustelut

Pasi Saukkonen, p. 040 334 4800

Julkaisija

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia,
kaupunkitutkimus ja -tilastot

Osoite

PL 550, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarencatu 18–20 A)

Puhelin

09 310 36377

Internet

www.hel.fi/kaupunkitieto

Tilaukset, jakelu

p. 09 310 36293
kaupunkitieto.tilaukset@hel.fi

Ulkomaalaistaustaisten kotoutuminen Helsingissä vuonna 2016. Työllisyys, tulot ja asuminen

Pasi Saukkonen

Käännökset

Magnus Gräsbeck

Kuviot ja taitto

Lotta Haglund

Paino

Edita Prima Oy, Helsinki 2018

Painettu

ISSN 2489-4125

ISBN 978-952-331-517-4

Verkossa

ISSN 2489-4133

ISBN 978-952-331-518-1

Sisällys

Esipuhe.....	5
Förord	6
Preface.....	7
Johdanto	8
Keskeiset käsitteet.....	9
Ulkomaalaistaustaiset Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla	11
Maahanmuuttajien työllistyminen	18
Yleiskuva.....	18
Ajallinen vertailu.....	20
Sukupuoli, ikä ja maassaoloaika	22
Maahanmuuttajien tulot	29
Keskimääräiset tulot	29
Tulojakauma	31
Maahanmuuttajien asuminen.....	36
Asunnon hallintaperuste	36
Asuntokunnan koko	38
Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset.....	41
Tietojen suhteuttaminen muuhun tutkimukseen	45
Päätelmät	48
Tiivistelmä	51
Resumé	52
Summary	53
Lähteet	54
Liitteet	55

Esipuhe

Tässä tutkimuskatsauksessa tarkastellaan Helsingissä asuvien ulkomaalaistaustaisten asumis- ja työllisyystilannetta sekä tulotasoa vuonna 2016. Katsaus muodostaa kolmannen ulkomaalaistaustaisten kotoutumista käsittelevän seurantaraportin. Edelliset raportit julkaistiin vuosina 2013 ja 2016.

Vuoden 2016 lopussa Helsingissä asui noin 95 000 ulkomaalaistaustaista henkilöä eli enemmän kuin Suomen kymmenenneksi suurimmassa kunnassa, Porissa, oli asukkaita. Tämän vuoden alussa, vuonna 2018, ulkomaalaistaustaisia asui Helsingissä jo lähes 100 000. Helsingistä onkin muodostunut kolmen viime vuosikymmenen aikana entistä monietnisempi ja monikulttuurisempi kaupunki.

Vaikka maahanmuuttajat ja heidän lapsensa ovat mukana väestön hyvinvointia ja kehitystä koskevissa yleisissä tilastoissa ja tutkimuksissa, on myös erillinen kotoutumiseen liittyvä seurantatieto tarpeen. Kansainväliset tutkimukset ja kokemukset ovat osoittaneet, että maahanmuuttajien kotoutumisessa voi olla monenlaisia haasteita. Erityisen tärkeää on seurata maahanmuuttajien lasten eli ensimmäisen polven suomalaisten kiinnittymistä yhteiskunnan täysivertaisiksi jäseniksi. Toistaiseksi suurin osa heistä on lapsia ja nuoria, mutta jatkossa yhä useampi on siirtymässä jatkokoulutukseen ja työmarkkinoille. Raportin lopussa luodaan katsaus Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten aikuisten työmarkkina-asemaan vuonna 2016.

Tutkimuskatsauksen pääpaino on Helsingissä asuvien ulkomaalaistaustaisten kotoutumisen seurannassa, mutta Helsingin tilannetta ja kehitystä verrataan joiltakin osin myös Espooseen ja Vantaalle. Vaikka seudun kuntien välillä on paljon yhtäläisyyksiä, on ulkomaalaistaustaisten väestörakenteessa, asumisessa, tulotasossa ja työllisyyskehityksessä myös joitakin selkeitä kuntien välisiä eroja. Tutkimuksen aineisto on hankittu Helsingin, Espoon, Vantaan ja Uudenmaan liiton yhteistilauksena Tilastokeskukselta.

Helsingissä joulukuussa 2018

Katja Vilkama
tutkimuspäällikkö

Förord

Föreliggande forskningsöversikt granskar boende- och sysselsättningsläget samt inkomstnivån bland personer med utländsk bakgrund bosatta i Helsingfors år 2016. Översikten utgör den tredje följningsrapporten i ordningen om integration bland personer med utländsk bakgrund. De tidigare rapporterna utgavs åren 2013 och 2016.

I slutet av år 2016 bodde det ca 95 000 personer med utländsk bakgrund i Helsingfors, alltså flera än den totala folkmängden i Finlands tionde största stad Björneborg. I början av år 2018 bodde det redan så gott som 100 000 personer med utländsk bakgrund i Helsingfors. Under de tre senaste årtiondena har Helsingfors blivit en allt mer mångetnisk och mångkulturell stad.

Trots att invandrarna och deras barn ingår i den allmänna statistiken och forskningen om befolkningens välfärd och utveckling finns det behov av särskild kunskap om invandrarnas integration i det finländska samhället. Forskning och erfarenheter runtom i världen har visat att integreringen kan innebära många slags utmaningar för invandrarna. I Helsingfors är det särskilt viktigt att följa hur invandrarnas barn, alltså första generationens finländare, får fotfäste som fullvärdiga samhällsmedlemmar. Än så länge är största delen av dem barn och unga, men snart kommer allt flera att söka sig till fortsatt utbildning efter grundskolan, och/eller ut på arbetsmarknaden. I slutet av rapporten finns en översikt av hurdan ställning på arbetsmarknaden unga finlandsfödda vuxna med utländsk bakgrund hade år 2016.

Huvudbetoningen i forskningsöversikten ligger på att följa hur folk med utländsk bakgrund blivit integrerade i Helsingfors, men till vissa delar jämförs läget i Helsingfors med läget i Esbo och Vanda. Fastän det finns många likheter mellan de tre kommunerna, finns det också en del klara skillnader i invandrabefolkningens befolkningsstruktur, boende, inkomstnivå och sysselsättningsläge. Materialet för undersökningen har erhållits av Statistikcentralen på samfälld beställning av Helsingfors, Esbo och Vanda städer samt Nylands Förbund.

I Helsingfors i december 2018

Katja Vilkkama
forskningschef

Preface

The present study report looks at the housing and employment situation, and the income levels, of people with a foreign background living in Helsinki in 2016. The report is the third follow-up report on integration among residents with a foreign background in the city. The earlier reports were published in 2013 and 2016.

At the end of 2016, Helsinki had around 95,000 foreign-background residents, which is more than the total population of Pori – Finland’s tenth biggest city. In early 2018, almost 100,000 people with a foreign background lived in Helsinki. In the last three decades, Helsinki has become an increasingly multiethnic and multicultural city.

Although immigrants and their children are included in overall statistics and research on the population’s welfare and development, there is a need for special data, too, on immigrant integration into the Finnish society. Research and experiences worldwide have shown that integration may involve many challenges to immigrants. In Helsinki, it is important to keep an eye on, especially, how immigrants’ children, i.e. first-generation Finns, get a foothold as equal members of society. Today, most of them are still children or adolescents, but soon more and more will be entering further studies and the labour market. At the end of the study report there is an overview of the labour-market position in 2016 of Finland-born young adults with a foreign background.

The main focus of the study is on how integration among foreign-background residents is coming along in Helsinki, but with regard to some aspects, comparative data from the cities of Espoo and Vantaa are included, too. Although there are many similarities between the three cities, there are some clear dissimilarities, too, between their immigrant populations in terms of population structure, housing, income level and employment. The data of the study were provided by Statistics Finland at the joint request of the cities of Helsinki, Espoo and Vantaa and the Helsinki-Uusimaa Regional Council.

Helsinki, December 2018

Katja Vilkama
Research Director

Johdanto

Viimeksi kuluneiden vajaan kolmenkymmenen vuoden aikana Suomi on entistä vahvemmin kytkeytynyt kansainväliseen muuttoliikkeeseen. Sen seurauksena ulkomailta syntyneiden määrä ja suhteellinen osuus väestöstä ovat kasvaneet. Muutos näkyy erityisen selvästi pääkaupunkiseudulla ja etenkin Helsingissä, josta on tullut monietninen ja monikulttuurinen kaupunki.

Maahanmuuton myötä entistä ajankohtaisemmaksi ja tärkeämmäksi on noussut myös kysymys Suomeen ja Helsinkiin muuttaneiden kotoutumisesta yhteiskunnassa ja paikkakunnallaan. Kotoutuminen on yleisesti ymmärrettävissä ulkomailta muuttaneen henkilön oman paikkansa löytämisen prosessiksi uudessa kotimaassaan ja sillä paikkakunnalla, jolla hän asuu.¹ Kotoutumisen prosessi tapahtuu monilla ulottuvuuksilla, joita voidaan luokitella esimerkiksi rakenteelliseen, vuorovaikutukselliseen, kulttuuriseen ja identifioivaan kotoutumiseen. Rakenteellisen kotoutumisen tärkeitä osa-alueita ovat esimerkiksi sijoittuminen työmarkkinoille, koulutus, taloudellinen hyvinvointi, henkinen ja fyysinen terveys ja hyvinvointi, asumisen olosuhteet sekä poliittinen osallistuminen. (Ks. kotoutumisesta tarkemmin esim. Saukkonen 2016a.)

Maahanmuuton kasvaessa myös kotoutumisen poliittinen painoarvo on voimistunut ja sitä myöten maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä elinoloja, elämäntilannetta ja oman paikkansa löytämisen prosesseja ja lopputuloksia koskeva tietotarve on lisääntynyt. Helsingin kaupunki on viime vuosina pyrkinyt kehittämään kotoutumisen seuranta-järjestelmäänsä (ks. Saukkonen 2017). Seurannan yhdeksi osioksi on ehdotettu rekisteripohjaisten kotoutumistietojen analysointia työllisyyden, tulojen ja asumisen osa-alueilta.

Helsingin kaupungin tietokeskus on jo aikaisemmin (Joronen 2012; Saukkonen 2016b) toteuttanut tämän tyyppisen analyysin. Tästä lähtien on tarkoituksena toteuttaa aikasarjojen rakentamiseksi yhdenmukainen työllisyys-, tulo- ja asumistietojen analysointi kahden vuoden välein. Analysointi on tarkoitettu toteuttamaan siten, että huomio kiinnitetään erityisesti Helsinkiin, mutta myös niin, että vertailu pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien välillä on mahdollista. Kun raportissa puhutaan pääkaupunkiseudusta kokonaisuutena, se sisältää Helsingin, Espoon ja Vantaan lisäksi myös Kauniaisten kaupungin.

Tämä raportti perustuu aineistoon, jonka Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit sekä Uudenmaan liitto ovat tilanneet Tilastokeskukselta ja joka tarjoaa mahdollisuuden tarkastella Suomeen muuttaneiden työllistymistä ja muuta toimintaa, valtionveronalaisia tuloja sekä asunnon hallintaperustetta ja asutuskunnan kokoa vuonna 2016. Tämä raportti tarjoaa keskeiset tulokset tämän tilastollisen aineiston perusteella tehdyistä ensi tason analyysistä. Kyseessä on Helsingin kaupungin kotoutumisen seuranta-järjestelmään kuuluvan vuonna 2016 ilmestyneen raportin (Saukkonen 2016b) päivitys vuoden 2016 tiedoilla. Raportin keskeisiä kysymyksiä ovat seuraavat:

- Miltä Helsingissä asuvien maahanmuuttajien työllisyys, tulotaso ja asumisen olosuhteet näyttävät suhteessa kaupungin kantaväestöön?
- Onko pääkaupunkiseudun kuntien välillä tässä suhteessa eroja?
- Onko eri taustamaiden tai tausta-alueiden² tai eri sukupuolten ja ikäryhmien perusteella havaittavissa eroja maahanmuuttajien välillä?
- Miten maassaoloaika vaikuttaa työllisyyteen, tuloihin ja asumiseen?

1 Kotoutumisen edistämistä koskevan lain (1386/2010) mukaan kotoutuminen tarkoittaa Suomessa "maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen".

2 Ks. taustamaiden luokittelu laajempiin kokonaisuuksiin Liite 1; Liite 2.

Keskeiset käsitteet

Raportissa hyödynnetään Tilastokeskuksen vuonna 2012 käyttöön ottamaa syntyperäluokittelua ja sen mukaista käsitteistöä. Syntyperä ja taustamaa määräytyvät henkilön vanhempien syntymävaltiotiedon perusteella. Suomen väestötietojärjestelmään sisältyvät henkilöt voidaan näin ollen jakaa suomalaistaustaisiin ja ulkomaalaistaustaisiin. Suomalastaustaisia ovat kaikki ne henkilöt, joilla vähintään toinen vanhemmista on syntynyt Suomessa.³ Heistä käytetään raportissa myös kantaväestön nimitystä.

Ulkomaalaistaustaisia ovat puolestaan ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla.⁴ Ulkomailla syntyneen henkilön taustamaa on ensisijaisesti biologisen äidin syntymävaltio.⁵ Ulkomaalaistaustaiset ja kaantuvat ulkomailla syntyneisiin ja Suomessa syntyneisiin henkilöihin. Tässä raportissa keskitytään ensisijaisesti tarkastelemaan ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia, joita kutsutaan tässä yhteydessä myös maahanmuuttajiksi.

Suomen ja Helsingin kehityksen kannalta on erittäin tärkeää, että Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset löytävät oman paikkansa yhteiskunnassa (ks. esim. Martikainen & Haikkola 2010). Nämä ihmiset ovat kuitenkin suurimmaksi osaksi iältään vielä hyvin nuoria, joten esimerkiksi työllisyystilanteen ja tulotason tarkastelu ei kaikilta osin ole vielä tilastollisesti mielekästä. Tilanne on kuitenkin nopeasti muuttumassa, kun tähän ns. toiseen sukupolveen kuuluvia henkilöitä siirtyy laajemmin työikäisten joukkoon. Raportin lopussa on erillinen luku, jossa analysoidaan jonkin verran Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten tilannetta Helsingissä ja osin myös muualla pääkaupunkiseudulla.

Analyysin työllisyyttä koskevassa osiossa tarkastellaan Suomessa asuvien pääasiallista toimintaa, joka kuvaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Väestö jaetaan pääasiallisen toiminnan perusteella työvoimaan kuuluviiin (työlliset ja työttömät) ja työvoiman ulkopuolella oleviin (0–14-vuotiaat, opiskelijat ja koululaiset, eläkeläiset, varusmiehet ja siviilipalvelusmiehet sekä muut työvoiman ulkopuolella olevat). Luokitus perustuu eri rekistereistä saatuihin tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisellä viikolla.

Työllisyysaste lasketaan tietyn ikäisten työllisten prosenttiosuutena saman ikäisestä väestöstä. Raportissa hyödynnetään pääasiallisesti ikärajausta 20–64-vuotiaisiin, joista suuren osan voi olettaa olevan työelämässä. Työttömyysaste on puolestaan työttömiin prosenttiosuus työvoimasta eli työllisistä ja työttömistä. Työlliset erotellaan analyysin joissain kohdissa työllisiin palkansaajiin ja työllisiin yrittäjiin.

Analyysin kohteena olevan väestön tulotasoa tarkastellaan valtionveronalaisten tulosten perusteella. Nämä tulotiedot on saatu verohallinnon verotietokannasta. Valtionveronalaiset tulot jaetaan tulolähteen mukaan palkkatuloihin, yrittäjätuloihin sekä muihin valtionveronalaisiin tuloihin.⁶ Valtionveronalaisia tuloja eivät kuitenkaan ole kaikki jul-

3 Lisäksi Suomessa ennen vuotta 1970 syntyneiden henkilöiden, joiden vanhemmista ei ole tietoa, on päätelty olevan suomalaistaustaisia, mikäli he puhuvat äidinkielenään kotimaista kieltä (suomi, ruotsi, saame). Ks. Tilastokeskuksen syntyperä- ja taustamaaluokituksista tarkemmin http://stat.fi/meta/kas/syntypera_ja_ta.html.

4 Ulkomaalaistaustaisia ovat myös ne ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa Väestötietojärjestelmässä. Suomessa ennen vuotta 1970 syntyneiden ja äidinkieltään vieraskielisten henkilöiden on päätelty olevan ulkomaalaistaustaisia samoin kuin vuonna 1970 tai sen jälkeen Suomessa syntyneiden henkilöiden, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole Väestötietojärjestelmässä tietoa.

5 Jos tieto on vain ulkomailla syntyneestä isästä, on taustamaa isän syntymävaltio. Jos kummankaan vanhemman syntymävaltiosta ei ole tietoa, on taustamaa ulkomailla syntyneiden henkilöiden osalta henkilön oma syntymävaltio. Suomessa syntyneiden henkilöiden, joiden vanhemmista ei ole tietoa ja joiden on päätelty olevan ulkomaalaistaustaisia, taustamaa on tuntematon.

6 Ks. valtionveronalaisista tuloista tarkemmin Tilastokeskuksen kotisivulta http://www.stat.fi/meta/kas/valt_veronal_tu.html.

kiselta sektorilta saadut sosiaaliturvaetuudet, kuten toimeentulotuki.⁷ Tuloluokkiin sijoittumisen tarkastelussa käytetään koko Suomen tuloluokkien perusteella laadittua kvartiililuokitusta.

Työssäkäyntitilaston ja tulo- ja varallisuustilaston lisäksi raportin aineisto perustuu Tilastokeskuksen asunnot ja asuinolot -tilastoon. Asumista koskeva tieto on Suomessa rekisteröidystä asuntoväestöstä. Asuntoväestöön kuuluvat väestötietojärjestelmään kirjatut vuoden lopussa varsinaisissa asunnoissa vakinaisesti asuvat henkilöt. Laitoksissa vakinaisesti kirjoilla olevat, asuntoloissa ja ulkomailla asuvat sekä asunnottomat henkilöt eivät kuulu asuntoväestöön.⁸ Asumisen osalta aineisto sisältää tietoja asunnon hallintaperusteesta ja asuntokunnan koosta.

7 Niihin eivät kuulu myöskään julkisyhteisöiltä saadut stipendit ja apurahat, verovapaat korkotulot eivätkä ulkomailta saadut palkkatulot, jos työskentely ulkomailla on kestänyt vähintään puoli vuotta. Kansaneläkelaitoksen maksamista etuuksista verotonta tuloa ovat myös esimerkiksi äitiysavustus, lapsilisä, elatustuki, adoptiotuki, opintotuen asumislisä, opintotuen korkoavustus, koulumatkatuki, lapsikorotus eläkkeensaajalle, ylläpitokorvaus työllistymistä edistävien palveluiden ajalta, yleinen asumistuki sekä vammaistuet. Ks. tarkemmin <http://www.kela.fi/verotus>.

8 Ks. tarkemmin Tilastokeskuksen määritelmä asuntoväestöstä http://www.stat.fi/meta/kas/as_vaesto.html.

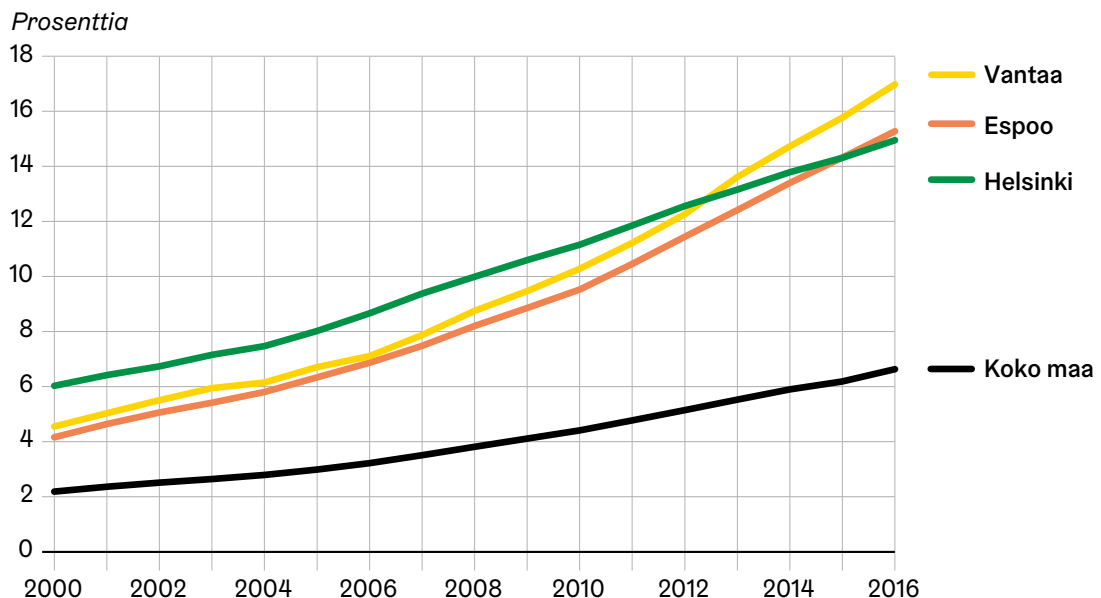
Ulkomaalaistaustaiset Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla

Vuoden 2016 lopussa Helsingissä asui väestörekisteritietojen perusteella 635 181 henkilöä. Heistä 540 201 oli edellä mainitun määritelmän mukaisesti suomalaistaustaisia ja 94 980 ulkomaalaistaustaisia. Ulkomaalaistaustaisista 78 308 oli ulkomailla syntyneitä ja 16 672 Suomessa syntyneitä. Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten eli maahanmuuttajien osuus kaupungin väestöstä oli vuonna 2016 noin kaksitoista prosenttia, kaikkien ulkomaalaistaustaisten osuus oli noin viisitoista prosenttia.

Viime vuosikymmenten aikana maahanmuuttajien määrä ja osuus väestöstä ovat kasvaneet pääkaupunkiseudulla hyvin paljon, mikä johtuu osittain erittäin alhaisesta lähtötasosta. Vuonna 1990 vain kaksi prosenttia Helsingin väestöstä oli ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia. Kaikkiaan tällaisia henkilöitä oli vajaa yhdeksäntuhatta, ja ylivoimainen osa heistä oli lähtöisin muista Euroopan maista.

Ulkomaalaistaustaisten ja maahanmuuttajien prosentuaaliset osuudet kaupunkien väestöstä olivat vuonna 2016 miltei samat myös Espoossa (15,3 % ja 12,5 %) ja Vantaalla (17,0 % ja 13,6 %). Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä oli pitkään Helsingissä korkeampi kuin näissä naapurikaupungeissa, mutta viime vuosina ne ovat kuroneet eroa kiinni ja menneet ohikin (kuvio 1). Absoluuttisina lukuina tarkasteltuna ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia oli kuitenkin Helsingissä yhä enemmän kuin molemmissa naapurikaupungeissa yhteensä.

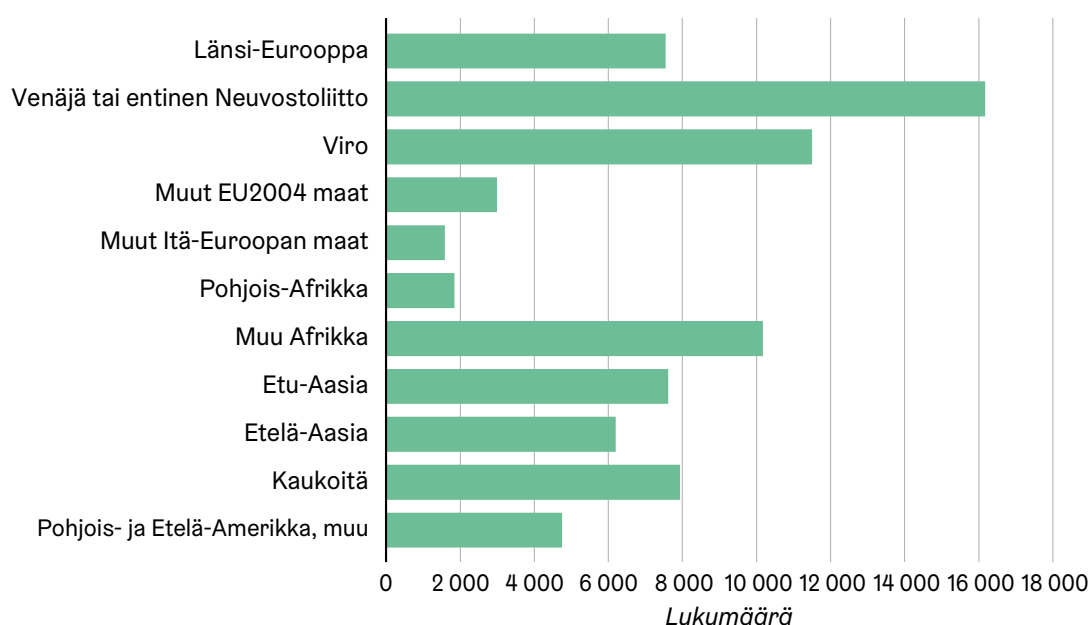
Kuvio 1. Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä pääkaupunkiseudulla ja koko Suomessa vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia eli niin sanottua toista sukupolvea tarkastellaan lähemmin erillisessä luvussa raportin lopussa. Tässä luvussa katsotaan seuraavaksi lähemmin ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia eli maahanmuuttajia Helsingissä ja muualla pääkaupunkiseudulla.

Suomeen ja Helsinkiin on muutettu monista eri maista. Maahanmuuttajien taustamaiden perusteella muodostetut maantieteelliset alueet on jaettu kuviossa 2 näkyvällä tavalla. Viro (11 505 maahanmuuttajaa Helsingissä vuonna 2016) sekä Venäjä/entinen Neuvostoliitto (16 170) on ryhmien koon vuoksi otettu tässäkin erikseen.⁹ Kolmanneksi suurin taustamaa on Somalia (5 423). Yhdessä nämä kolme taustamaaryhmää muodostivat vuonna 2016 yli 40 prosenttia kaikista vuoden 2016 Helsingin ulkomailla syntyneistä ulkomaalais-taustaisista. Muita suurempia ryhmiä ovat esimerkiksi irakilais-taustaiset ja kiinalais-taustaiset, mutta erot muihin suurehkoihin taustamaaryhmiin ovat melko pieniä. Tässä raportissa tilannetta tarkastellaan pääasiallisesti kuviossa 3 näkyvien taustamaaryhmien mukaan.¹⁰ Liitetaulukossa 3–5 ovat mukana myös kaikki laajemmat tausta-alueet.

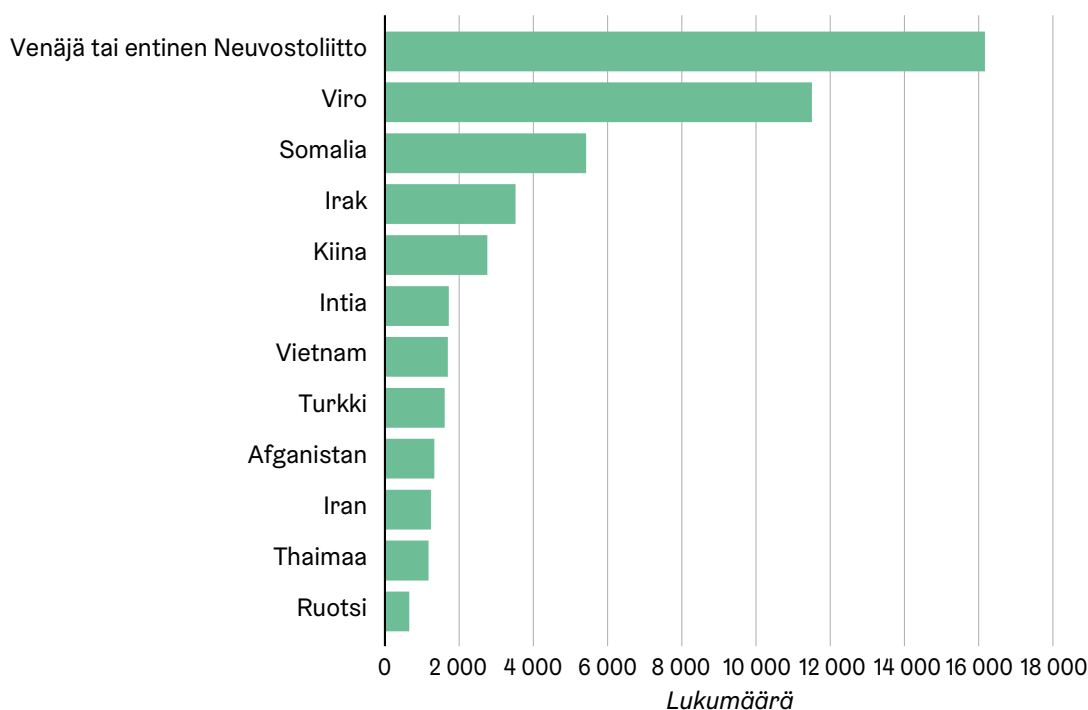
Kuvio 2. Maahanmuuttajien taustamaat tai tausta-alueet Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

9 Luokkaan "Muut EU2004 maat" kuuluvat Euroopan unioniin vuonna 2004 liittyneet valtiot (pl. Viro). Luokkaan "Pohjois- ja Etelä-Amerikka, muu" sisältyvät myös ne, joilla taustamaa oli Australia tai Uusi-Seelanti, sekä ne, joilla taustamaa oli tuntematon.

10 Kuviossa esitetyt taustamaaryhmät edustavat tarkasteluajankohdan suurimpia ryhmiä Helsingissä eräin poikkeuksin. Suurimman kahden ryhmän joukossa olisivat myös entinen jugoslavia-laistais (vuoden 2017 alussa Helsingissä 1 792) sekä nepalilaistais (1 429). Thaimaalaistais on otettu mukaan ryhmän muista ryhmistä poikkeavan sukupuolijakauman vuoksi ja ruotsalaistais länsieurooppalaisena vertailukohteena. Vuoden 2017 alussa Helsingissä oli saksalais-, britannialais- ja yhdysvaltalais-taustaisia hieman enemmän kuin thaimaalaistaisia. Ruotsalaistais sijoittuvat järjestysnumerolle 26, kun venäläistais ja neuvostoliittolaistais oli yhdistetty.

Kuvio 3. Maahanmuuttajat taustamaan mukaan Helsingissä vuonna 2016.
Lähde: Tilastokeskus

Suomeen muutetaan eri puolilta maapalloa ja useista eri syistä. Vuonna 2016 Suomeen muutti 39 317 henkilöä, joista noin neljännes (9 852) oli EU-kansalaisten tai heihin rinnastettavien rekisteröintejä.¹¹ Muiden maiden kansalaisten osalta perheperusteinen muutto oli yleisin oleskeluluvan saamisen peruste (8 177), seuraavina opiskelu (6 348) ja työ (5 770). Kyseisenä vuonna oleskeluluvan sai kansainvälisen suojelun perusteella 6 375 henkilöä, minkä lisäksi Suomi vastaanotti 749 kiintiöpakolaista. (Euroopanmuuttoliiketoimisto 2017.)

Kuviossa 3 esitetyt taustamaaryhmät heijastelevat myös erilaisia maahanmuuttoperusteita. Virolta samoin kuin Venäjältä on tultu Suomeen etenkin töihin, perheperusteisesti ja opiskelemaan, kun taas Irakista, Somaliasta ja Afganistanista on tultu lähinnä turvapaikanhakijoina ja heidän perheenjäseninään. Neuvostoliittotaustaisissa on paljon myös inkerinsuomalaisia paluumuuttajia ja heidän perheenjäseniään.

Vuonna 2016 ulkomailta muutti Helsinkiin 7 224 henkeä, joista 5 488 eli 76 prosenttia oli sellaisia, joiden rekisteröity äidinkieli oli muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Helsingistä muutti puolestaan ulkomaille 5 407 henkeä, joista 2 476 eli 46 prosenttia oli edellä määritellyllä tavalla vieraskielisiä. Helsinki sai ulkomaista muuttovoittoa vieraskielisistä siis yhteensä 3 012 henkeä.¹²

Muualta Suomesta Helsinkiin vuonna 2016 muuttaneista 35 338 hengestä vieraskielisiä oli 6 398 eli 18 prosenttia. Helsingistä muualle Suomeen muutti 32 053 henkeä, joista vieraskielisiä oli 5 580 eli 17 prosenttia. Helsinki sai siten muuttovoittoa vieraskielisistä muualta Suomesta yhteensä 818 henkeä. Helsingin seudun sisäisessä vieraskielisten muuttoliikkeessä Helsinki kuitenkin menetti 772 asukasta. Vieraskielisiä muutti Helsingistä erityisesti Vantaalle.

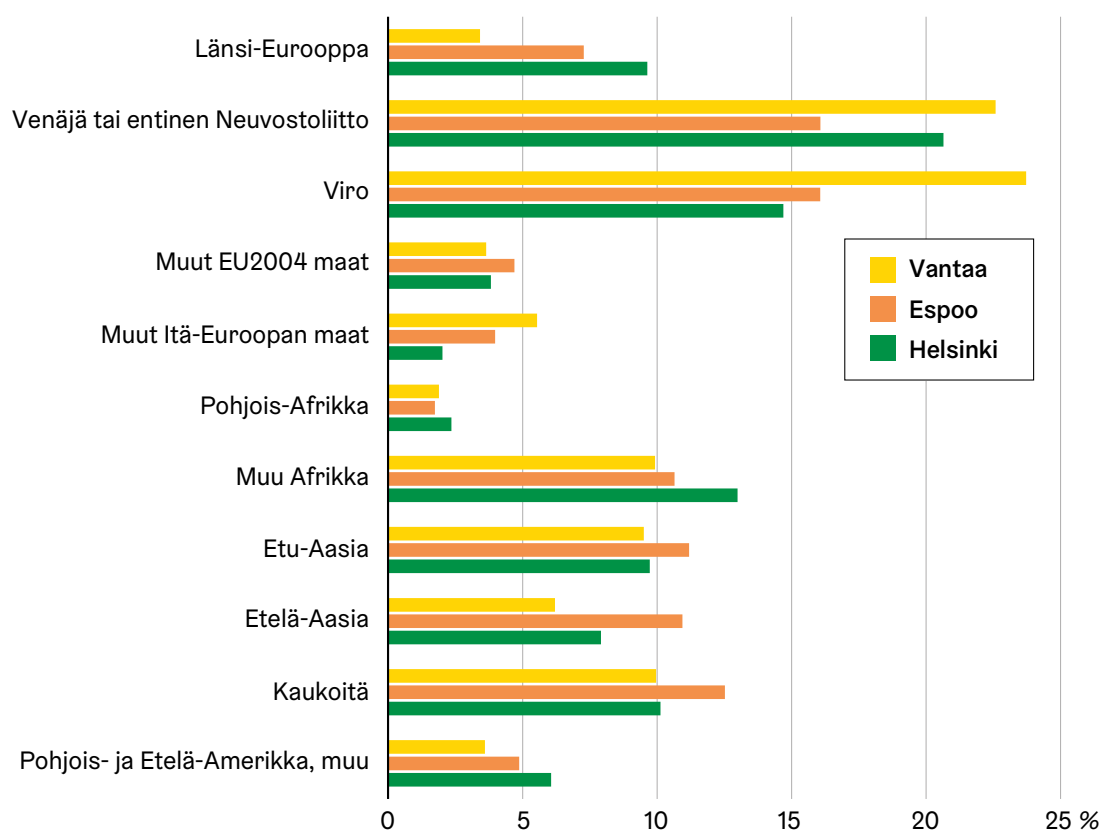
¹¹ Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin, Liechtensteinin, Norjan tai Sveitsin kansalainen ei tarvitse oleskelulupaa Suomeen. Sellaisen kyseisen maan kansalaisen, joka aikoo jäädä Suomeen yli kolmeksi kuukaudeksi, on kuitenkin rekisteröitävä oleskelunsa.

¹² Ks. tarkemmin Ulkomaalaistaustaiset Helsingissä -kotisivulta, <https://www.ulkomaalaistaustaiset helsingissa.fi/fi/ulkokotmuuttoliike>

Pääkaupunkiseudun suuret kaupungit muistuttavat maahanmuuttajien taustamaarakenteen osalta melko paljon toisiaan (kuvio 4). Kaikissa kaupungeissa ne, joilla on taustamaana Venäjä/entinen Neuvostoliitto tai Viro muodostivat vuonna 2016 kaksi suurinta ryhmää. Vantaa poikkeaa kuitenkin Espoosta ja Helsingistä siinä, että näihin taustamaaryhmiin kuuluvien osuudet kaupungin maahanmuuttajaväestöstä olivat huomattavan suuria. Yhteenlaskettuna venäläis- tai neuvostoliittolaistaukaiset sekä virolaistaukaiset muodostivat vuonna 2016 yli 45 prosenttia Vantaan maahanmuuttajista. Espoossa on puolestaan suhteellisesti ottaen enemmän kiinalais- ja intialaistaukaisia sekä muita aasialaistaukaisia. Vantaalla asui vähemmän Länsi-Eurooppa-taukaisia maahanmuuttajia kuin Espoossa ja Helsingissä.

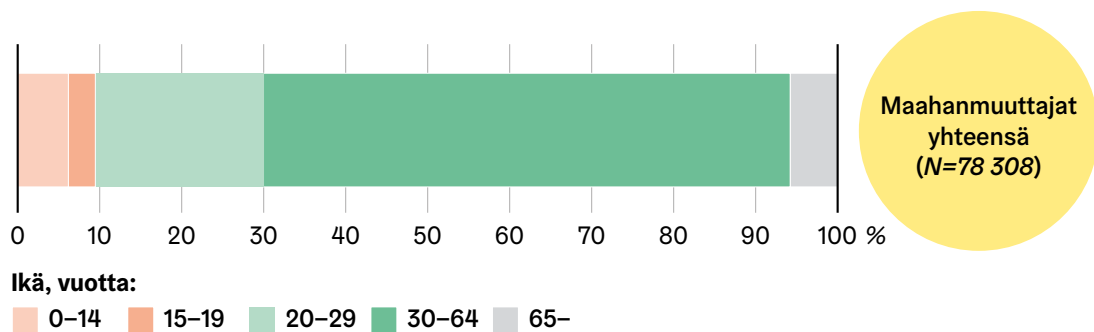
Kaikkiin kolmeen kaupunkiin muutti 2000-luvulla paljon virolaistaukaisia, mutta tämä oli erityisen korostunutta Espoon ja Vantaan tapauksessa. Vuosien 2000 ja 2016 välisenä aikana Helsingin virolaistaukaisen maahanmuuttajien määrä kasvoi alle kolmestatuhanneasta lähes 12 000:een eli miltei nelinkertaistui. Samaan aikaan virolaistaukaisen määrä Espoossa kasvoi muutamasta sadasta yli viiteentuhanteen henkilöön, ja Vantaalla virolaistaukaisen maahanmuuttajien määrä kasvoi yli 20-kertaiseksi noin seitsemäntuhanteen henkilöön. Muutos selittyy suurelta osin maahanmuutolla, mutta mukana on myös pääkaupunkiseudun ja tietenkin myös koko Suomen sisäistä muuttoliikettä. Vuodesta 2015 vuoteen 2016 Helsingin virolaistaukaisen maahanmuuttajien määrä jopa hieman pieneni.

Kuvio 4. Eri taustamaa- tai tausta-alueyryhmiin kuuluvien maahanmuuttajien osuus kaupungin maahanmuuttajista vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

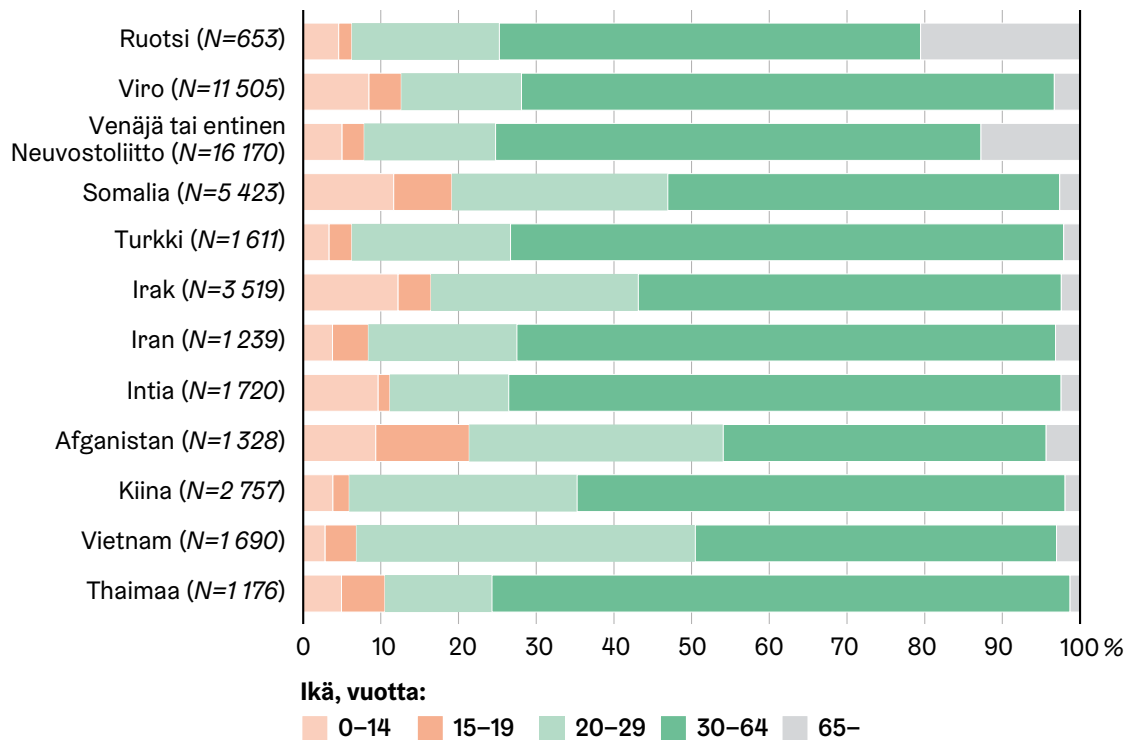

Helsingin ja myös koko pääkaupunkiseudun maahanmuuttajaväestö koostuu suurimaksi osaksi työikäisestä väestöstä (kuvio 5). Kaikissa kaupungeissa yli 80 prosenttia ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista kuului vuonna 2016 ikäluokkaan 20–64. Helsingin väestöstä 20–64-vuotiaat työikäiset maahanmuuttajat muodostivat noin kymmenen prosenttia. Alle 20-vuotiaiden maahanmuuttajien suhteelliset osuudet kaikista maahanmuuttajista olivat Espoossa ja Vantaalla hieman korkeammat kuin Helsingissä. Yli 65-vuotiaiden osuus taustamaaryhmään kuuluvista oli yli kymmenen prosenttia ainoastaan niillä, joilla taustamaa on Ruotsi tai Venäjä/entinen Neuvostoliitto. (Kuvio 6, ks. myös Liite 3a.)

Kuvio 5. Maahanmuuttajien ikärakenne Helsingissä vuonna 2016.
Lähde: Tilastokeskus

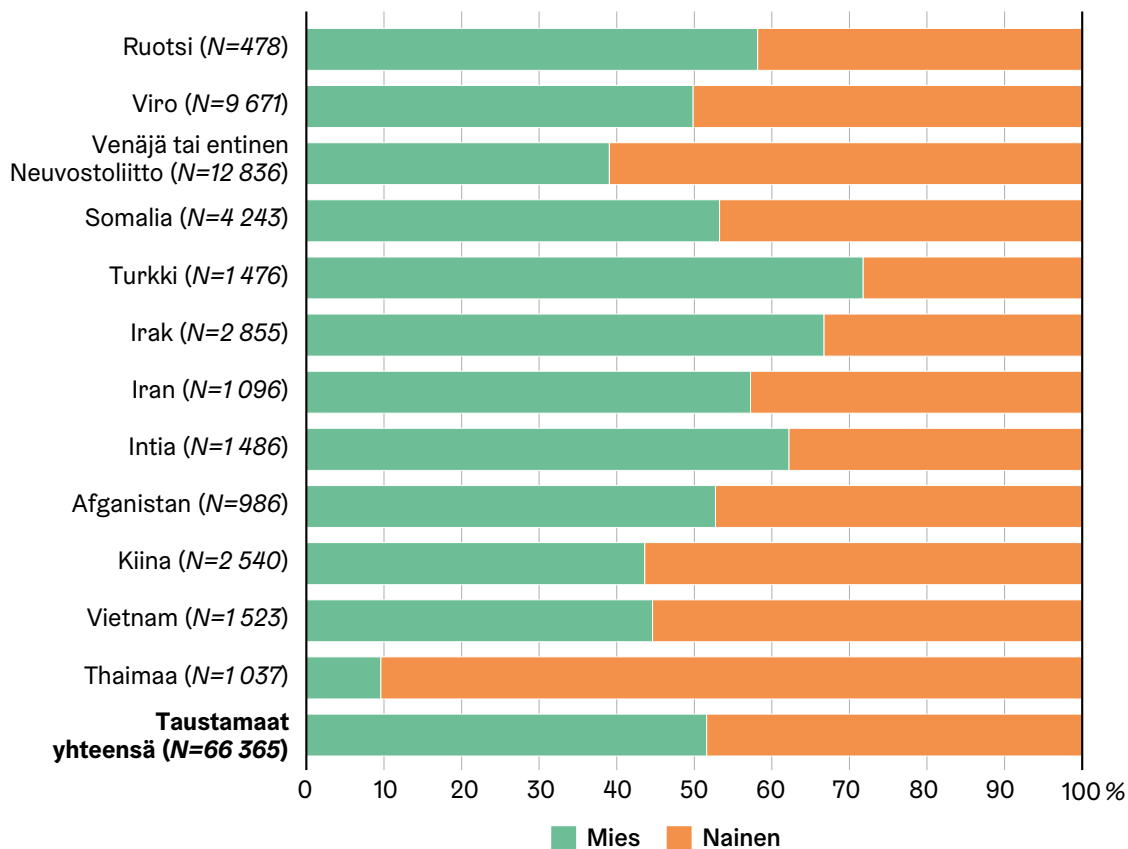

Kuvio 6. Maahanmuuttajien ikärakenne taustamaittain Helsingissä vuonna 2016.
Lähde: Tilastokeskus

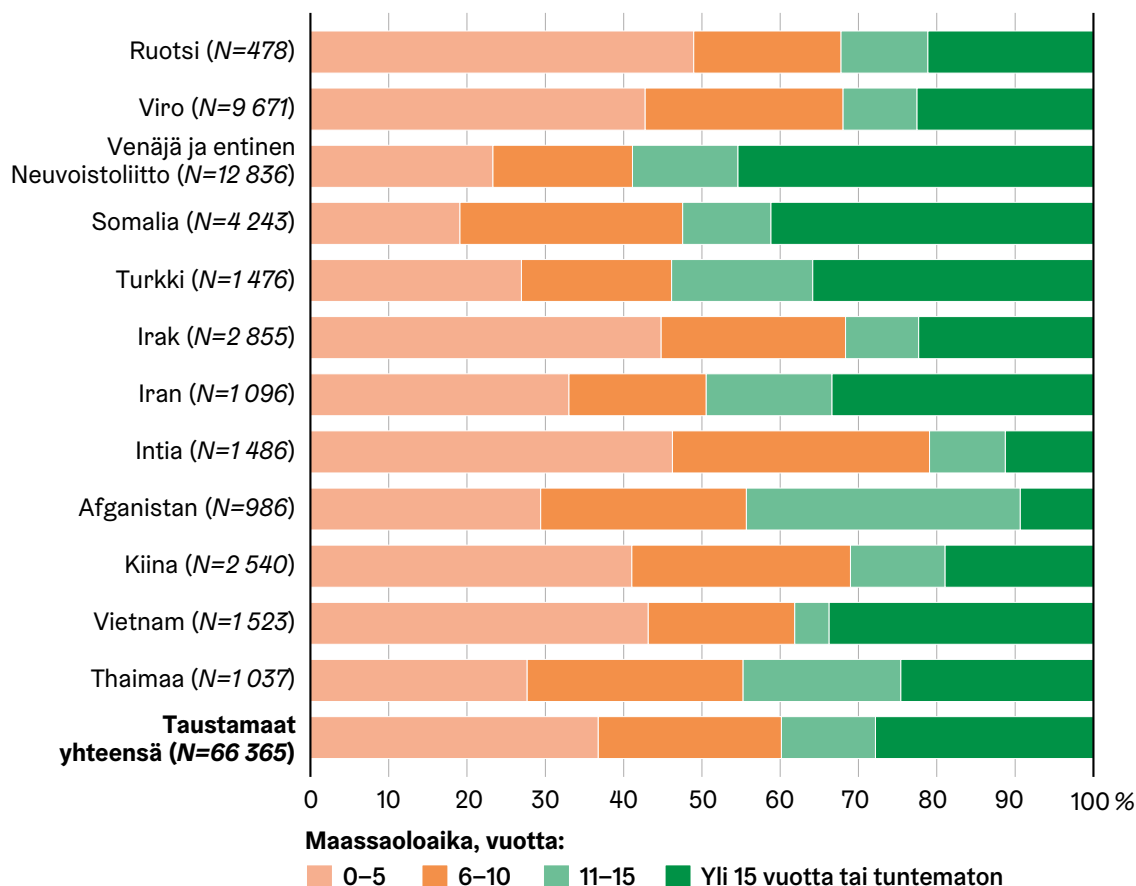
Helsingin maahanmuuttajaväestössä on kutakuinkin yhtä paljon miehiä ja naisia, vuonna 2016 ikäluokassa 20–64 miehiä oli 53 ja naisia 47 prosenttia (kuvio 7). Eri taustamaaryhmien sisällä on kuitenkin paikoin suuria eroja sukupuolirakenteessa. Naisia on selvästi enemmän Helsingin thaimaalaistaustaisissa maahanmuuttajissa, mutta naisenenemmistö on myös kiinalais- ja vietnamaalaistaustaisilla sekä niillä, jolla taustamaa on Venäjä tai entinen Neuvostoliitto. Sen sijaan esimerkiksi irakilais-, turkkilais- ja intialaistaustaisten maahanmuuttajien keskuudessa on enemmän miehiä kuin naisia. (Ks. myös Liite 3a.)

Kuvio 7. Maahanmuuttajien sukupuolirakenne Helsingissä vuonna 2016, 20–64-vuotiaat. Lähde: Tilastokeskus

Suuri osa Helsingin maahanmuuttajaväestöstä on tullut Suomeen vasta viime vuosina. Vuonna 2016 yli viisitoista vuotta Suomessa asuneiden 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien osuus kaupungin ulkomailla syntyneistä tähän ikäluokkaan kuuluvista ulkomaa-laistaustaisista oli 28 prosenttia (kuvio 8). Korkeintaan viisi vuotta Suomessa asuneiden osuus oli 37 prosenttia. Lähes puolet Helsingin ruotsalaistaustaisista ja irakilastaustaista maahanmuuttajista oli asunut Suomessa korkeintaan viisi vuotta, ja varsin lyhyt maassaoloaika oli myös monilla kaupungin intialaistaustaisilla ja virolaistaustaisilla. Sitä vastoin somaliaistaustaisista ja niistä, joilla taustamaa on joko Venäjä tai entinen Neuvostoliitto, varsin moni oli asunut Suomessa jo yli viisitoista vuotta. (Ks. myös Liite 3b.)

Kuvio 8. Maahanmuuttajat Helsingissä vuonna 2016 maassaoloajan mukaan jaoteltuna, 20-64-vuotiaat. Lähde: Tilastokeskus

Tieto Suomeen muuttaneiden koulutuksesta olisi erittäin tärkeä kotoutumisen seurannan ja analysoinnin kannalta. Suurelta osalta maahanmuuttajista puuttuu valitettavasti tieto ulkomailla suoritetuista tutkinnoista suomalaisessa tutkintorekisterissä.¹³ Lähes kuudellakymmenellä prosentilla Helsingin vuoden 2016 maahanmuuttajista ikäluokassa 20–64 ei ole koulutustietoa. Tämä voi johtua paitsi siitä, että tutkintoa ei ole rekisteröity, myös siitä, että vähintään suomalaisen keskiasteen koulutus puuttuu. Tähän tilastolliseen luokkaan kuuluvat ihmiset voivat siis jatkumon ääripäissä olla joko korkeasti koulutettuja tai täysin kouluja käymättömiä henkilöitä, eikä tutkintorekisteripohjaista koulutustietoa voi sen vuoksi taustamuuttajana juuri käyttää.¹⁴ (Ks. Liite 3c.)

¹³ Tutkintorekisteriin sisältyvät tiedot lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa, yliopistoissa ja korkeakouluissa tutkinnon suorittaneista sekä näyttötutkintona ammatillisen perustutkinnon, ammatti- tai erikoisammattitutkinnon suorittaneista. Ulkomailla suoritettut tutkinnot sisältyvät rekisteriin vain siltä osin, kun niille on haettu tunnustamista Suomessa. Ks. tarkemmin <http://tilastokeskus.fi/meta/til/vkour.html>.

¹⁴ Haastatteluihin perustuvan Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimuksen tuottamien tietojen mukaan Helsingin ulkomaalaistaustaisista noin viidenneksellä (21 %) oli vuonna 2014 korkeintaan perusasteen koulutus. Toisen asteen tutkintoja oli noin 39 prosentilla ja korkea-asteen tutkintoja jopa 40 prosentilla. (Saukkonen & Peltonen 2018, 20; ks. myös Sutela & Larja 2015, 32.)

Maahanmuuttajien työllistyminen

Vuonna 2016 Suomessa oli 20–64-vuotiaita henkilöitä vajaa 3,2 miljoonaa. Heistä työvoimaan kuului Tilastokeskuksen tietojen mukaan hieman yli 2,5 miljoonaa eli noin 81 prosenttia. Työvoiman ulkopuolella eniten oli eläkeläisiä (8,5 % kyseisestä ikäluokasta) sekä opiskelijoita ja koululaisia (5,5 %). Työttömyysaste eli työttömien osuus työvoimasta oli 13,5 ja työllisyysaste eli työllisten osuus koko ikäluokasta 70 prosenttia.

Helsingissä samaan ikäluokkaan kuuluvia henkilöitä oli kyseisenä vuonna 372 605 henkeä, joista työvoimaan kuului 307 434 eli noin 83 prosenttia. Työvoiman ulkopuolella oli kuitenkin yhtä suuri osuus opiskelijoita ja koululaisia (6,1 %), eläkeläisiä (5,8 %) sekä muita syistä työvoiman ulkopuolella olevia (5,9 %). Työttömyysaste oli vuonna 2016 hieman vajaa yksitoista prosenttia (10,8 %) ja työllisyysaste 73,6 prosenttia, eli 20–64-vuotiaiden työllisyystilanne oli Helsingissä jonkin verran parempi kuin koko maassa keskimäärin.

Niin Helsingissä, pääkaupunkiseudulla kuin koko maassakin naisten tilanne työmarkkinoilla oli parempi kuin miesten, jos asiaa tarkastellaan työllisyys- ja työttömyysasteiden kautta. Helsingissä miesten työllisyysaste oli 72,1 prosenttia ja naisten 74,9 prosenttia vuonna 2016. Työttömyysaste oli miehillä 12,3 prosenttia ja naisilla 9,5 prosenttia.

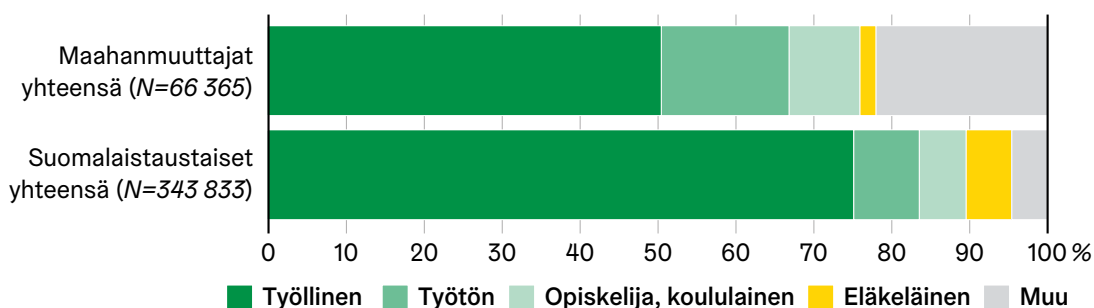
Yleiskuva

Helsingin ulkomailta syntyneiden 20–64-vuotiaiden ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten eli maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta jakautui vuonna 2016 seuraavasti: hieman yli puolet (50,5 %) kuului työllisiin (työllisyysaste), 16,4 prosenttia työttömiin ja loput eli noin kolmannes työvoiman ulkopuolelle. Viimeksi mainituista suuri osa (22,0 %) oli muusta syystä kuin opiskelun tai eläkkeen vuoksi työvoiman ulkopuolella. Näihin sisältyvät varusmiespalvelusta tai vastaavaa suorittavien lisäksi esimerkiksi kotona lasta hoitavat vanhemmat.

Ero kaupungin saman ikäluokan suomalaistaustaisiin on suuri. Heistä hieman yli 75 prosenttia oli vuonna 2016 työllisiä ja 8,4 prosenttia työttömiä. Suomalaistaustaisista vain 4,6 prosenttia oli muun kuin opiskelun tai eläkkeen vuoksi työvoiman ulkopuolella. Sen sijaan suomalaistaustaisista 20–64-vuotiaista lähes kuusi prosenttia oli eläkkeellä, kun taas kaupungin työikäisistä maahanmuuttajista eläkeläisiä oli vain noin kaksi prosenttia. (Kuvio 9, ks. myös Liite 4a.)

Muun kuin opiskelun tai eläkkeen vuoksi työvoiman ulkopuolella olo vaihtelee suuresti taustamaittain. Prosenttiosuus on erityisen suuri kaupungin intialaistaustaisten maahanmuuttajien (41,8 %) keskuudessa, mutta yli kolmekymmentä prosenttia myös kiinalaistaustaisilla (31,5 %) ja somalialaistaustaisilla (30,2 %). On oletettavaa, että osa väestötietojärjestelmässä olevista henkilöistä ei asu enää Suomessa. Tämä vääristää suhdelukua jonkin verran ja heikentää etenkin näihin väestöryhmiin kuuluvien työllisyysastetta.

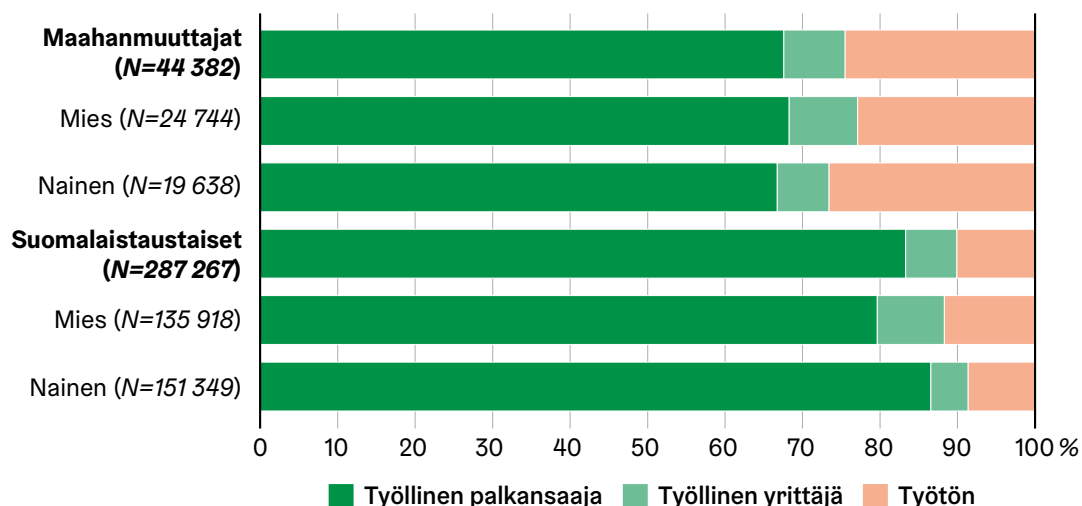
Kuvio 9. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien ja kantaväestöön kuuluvien pääasiallinen toiminta Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Jos tarkastellaan ainoastaan työvoimaan kuuluvia henkilöitä, ero työllisyys- ja työttömyys-tilanteessa on edelleen suuri kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä (kuvio 10). Helsingin työvoimaan kuuluvista 20–64-vuotiaista suomalaistaustaisista 83,3 prosenttia oli vuonna 2016 työllisiä palkansaajia, 6,6 prosenttia työllisiä yrittäjiä ja 10,1 prosenttia työttömiä. Ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista työttömiä oli vajaa neljäsosa (24,5 %).

Helsingin työvoimaan kuuluvassa maahanmuuttajaväestössä naisten työttömyysaste oli vuonna 2016 korkeampi kuin miesten, kun taas suomalaistaustaisessa väestössä työttömyysaste on miehillä korkeampi kuin naisilla. Molempien sukupuolten osalta yrittäjäyys oli maahanmuuttajilla hieman yleisempää kuin suomalaistaustaisilla. Suomalaistaustaisten tavoin yrittäjäyys oli maahanmuuttajamiehillä hieman yleisempää kuin maahanmuuttajanaيسilla.

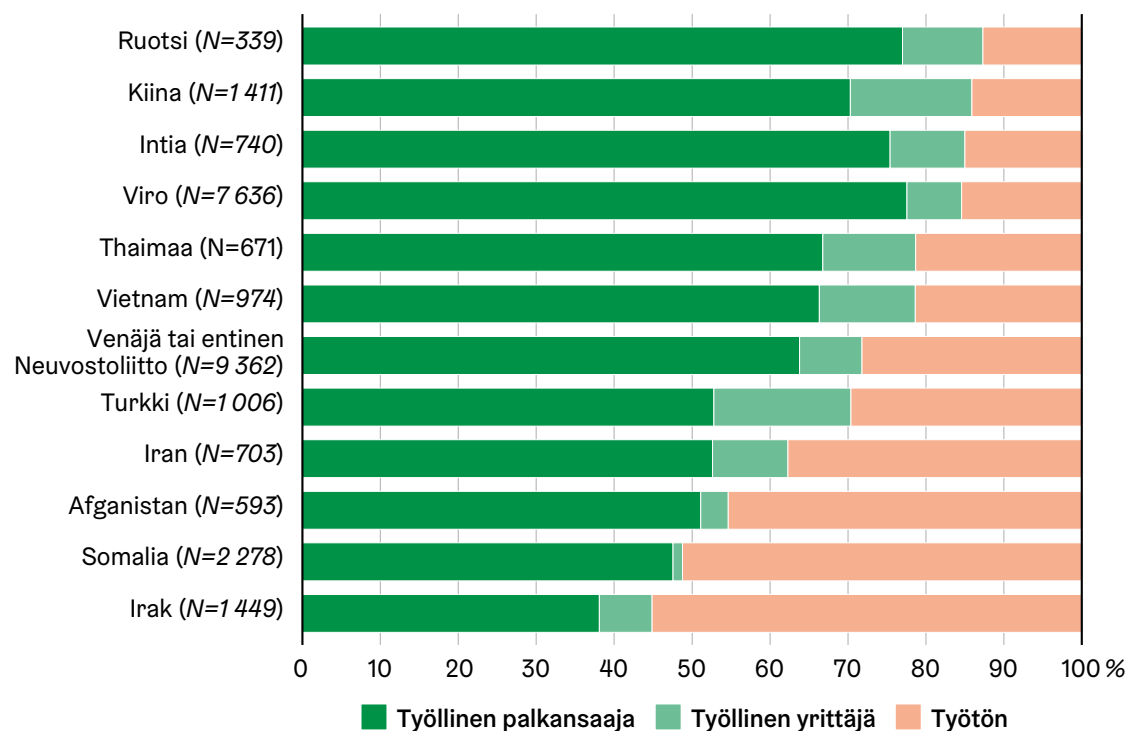
Kuvio 10. 20–64-vuotiaiden työvoimaan kuuluvien pääasiallinen toiminta syntyperän ja sukupuolen mukaan Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Maahanmuuttajien tarkastelu yhtenä kokonaisuutena ei kuitenkaan tee oikeutta todellisuudelle. Helsingin 20–64-vuotiaiden ruotsalaistaustaisten maahanmuuttajien sijoittuminen työmarkkinoille on työttömyysasteen osalta lähellä kaupungin suomalaistaustaisten tilannetta, ja samankaltainen tilanne on myös niillä, joilla taustamaa on jokin muu Länsi-Euroopan valtio. Tilanne on kohtalaisen hyvä myös Helsingin kiinalais-, intialais- ja virolaistaustaisilla. Samanaikaisesti on todettava, että työttömyysaste oli kuitenkin vuonna 2016 kaikilla tässä tarkastelussa mukana olevilla taustamaaryhmillä korkeampi kuin kantaväestöllä. (Kuvio 11.)

Suurimmassa taustamaaryhmässä eli niillä, joilla taustamaa on Venäjä tai entinen Neuvostoliitto, työllisten palkansaajien ja yrittäjien yhteenlaskettu osuus työvoimasta oli vuonna 2016 lähes kaksikymmentä prosenttiyksikköä alempi kuin suomalaistaustaisilla eli 71,8. Turkkilais- ja iranilaistaustaisista 20–64-vuotiaista työllisiä palkansaajia oli vain hieman yli puolet työvoimaan kuuluvista, mutta molemmissa taustamaaryhmissä on melko paljon yrittäjyyttä. Noin 18 prosenttia turkkilaistaustaisista työllisistä maahanmuuttajista työskenteli Helsingissä yrittäjänä. Huonompi tilanne oli Helsingin afganistanilais-, irakilais- ja somalialaistaustaisilla, joilla työttömyys oli erittäin yleistä. Työvoimaan kuuluneista irakilastaustaisista maahanmuuttajista noin 55 prosenttia oli työttömänä vuonna 2016.

Kuvio 11. 20–64-vuotiaiden työvoimaan kuuluvien maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta Helsingissä taustamaan mukaan vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

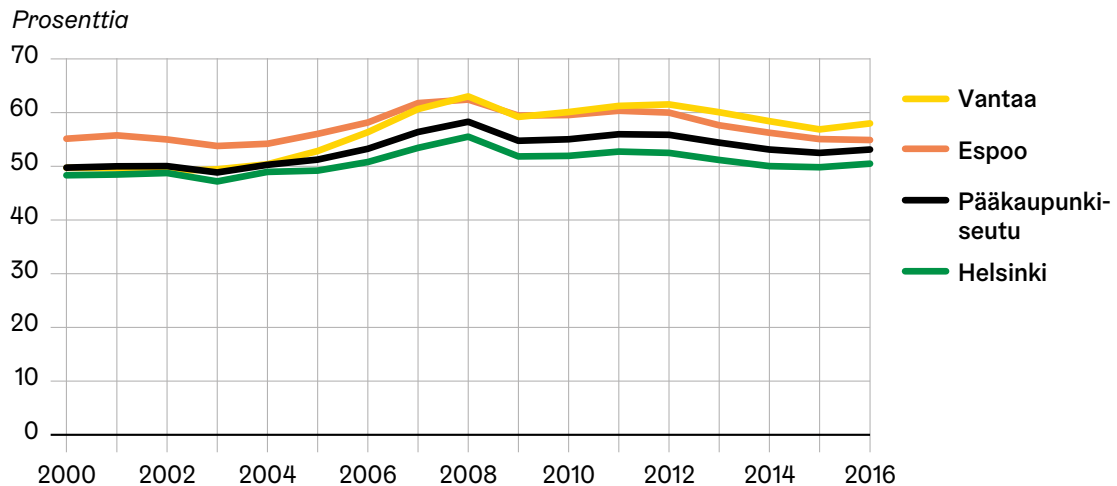
Ajallinen vertailu

Maahanmuuttajien työllisyyden kokonaiskuva on muualla pääkaupunkiseudulla samansuuntainen kuin Helsingissä (kuvio 12). Vuonna 2016 Helsingissä oli kuitenkin sekä matalampi työllisyysaste että korkeampi työttömyysaste kuin Espoossa ja Vantaalla. Espoossa on vuosien 2000–2016 välisenä aikana yleensä ollut paras 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien työllisyysaste sekä alin työttömyysaste. Maahanmuuttajien työllisyystilanne parani kuitenkin erityisesti Vantaalla vuosien 2004 ja 2008 välisenä aikana. Vantaan maahanmuuttajien työllisyysaste on viime vuosina ollut myös Espoon vastaavaa lukua hieman korkeampi. Sen sijaan maahanmuuttajien työttömyysaste on ollut Vantaalla korkeampi kuin Espoossa.

Vantaan virolaistaustaisilla ja venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisilla on kautta linjan ollut parempi työllisyystilanne kuin Helsingin vastaavilla ryhmillä. Vantaan työllisyyslukuihin vaikuttaa myös se, että niiden ulkomaalaistaustaisten ulkomailla syntyneiden, jotka ovat olleet muun kuin opiskelun tai eläkkeen vuoksi työvoiman ulkopuolella, osuus on vuodesta 2000 laskenut selvästi enemmän kuin Espoossa ja Helsingissä. Vuonna 2016

tähän kategoriaan luokiteltiin 20–64-vuotiaista maahanmuuttajista Vantaalla ”vain” 14 prosenttia (Espoossa noin 18 ja Helsingissä noin 22 prosenttia). Syitä tähän kehitykseen ja eroihin pääkaupunkiseudun sisällä ei voitu selvittää tässä yhteydessä.

Kuvio 12. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien työllisyysaste pääkaupunkiseudulla vuosina 2000–2016. Lähde: Tilastokeskus

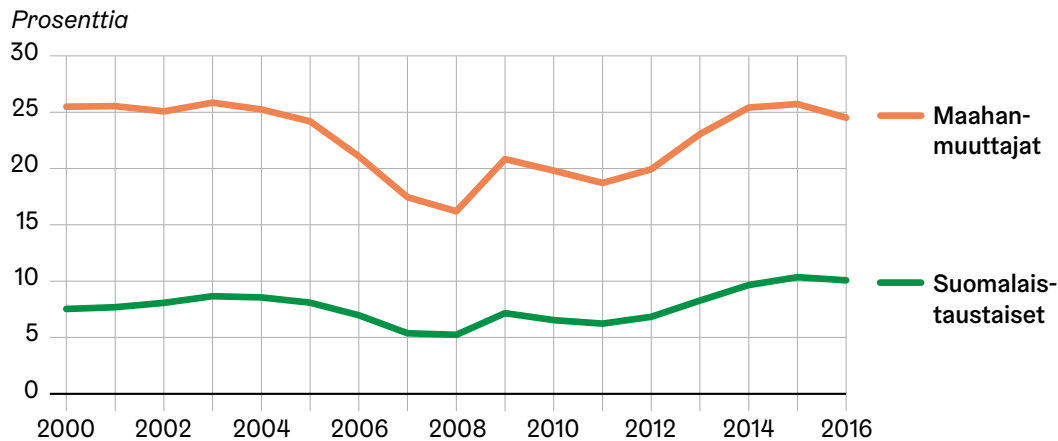

Tilanne työmarkkinoilla on seurannut taloudellista suhdannekehitystä siten, että 2000-luvun ensimmäisinä vuosina maahanmuuttajien työllisyystilanne on parantunut samalla kun talous on voimakkaasti kasvanut. Vuodesta 2008 lähtien eli kansainvälisen finanssikriisin puhkeamisen jälkeen kehitys on puolestaan ollut heikompaa. Muutos näkyy korostuneemmin työttömyyslukuissa (kuvio 13). Kun työttömyyden kehitystä vuosituhannen vaihteen jälkeen verrataan Helsingin 20–64-vuotiaiden suomalaistaustaisten ja ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten välillä, huomataan, että maahanmuuttajien tilanne työmarkkinoilla on reagoinut suhdannevaihteluihin kantaväestöä voimakkaammin. Viime vuosina on nähtävissä jälleen työllisyystilanteen hienoista paranemista.

Samassa yhteydessä on syytä huomioida, että tiedot perustuvat kunakin vuotena väestötietojärjestelmässä olevien henkilöiden tilanteeseen. Vuosien 2000 ja 2016 välisenä aikana 20–64-vuotiaiden ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrä Helsingissä on kasvanut vajaasta 25 000:sta yli 65 000:een. Kun talous on kasvanut, Suomeen on muuttanut enemmän ihmisiä työn perässä, mikä on parantunut kaikkien Helsingissä asuvien maahanmuuttajien työllisyyslukuja. Vastaavasti talouden hiipuessa työperusteinen muutto on ollut vähäisempää ja osa työperusteisesti Suomeen muuttaneista on muuttanut takaisin lähtömaahansa tai jonnekin muualle. Työllisyys- ja työttömyyslukujen vuosittainen vaihtelu ei siten suoraan kerro Suomessa asuvien maahanmuuttajien työmarkkinatilanteen kehityksestä, eikä näitä lukuja voi suoraan pitää todisteena kotouttamispolitiikan onnistumisesta tai epäonnistumisesta.¹⁵

¹⁵ Suomeen saapui vuonna 2015 suuri määrä lähinnä irakilais- ja afganistanilaistaustaisia turvapaikanhakijoita, ja osa heistä on saanut myös oleskeluluvan. Suurimmaksi osaksi he eivät kuitenkaan näy vielä vuoden 2016 väestötilastoissa.

Kuvio 13. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten työttömyysaste Helsingissä vuosina 2000–2016. Lähde: Tilastokeskus

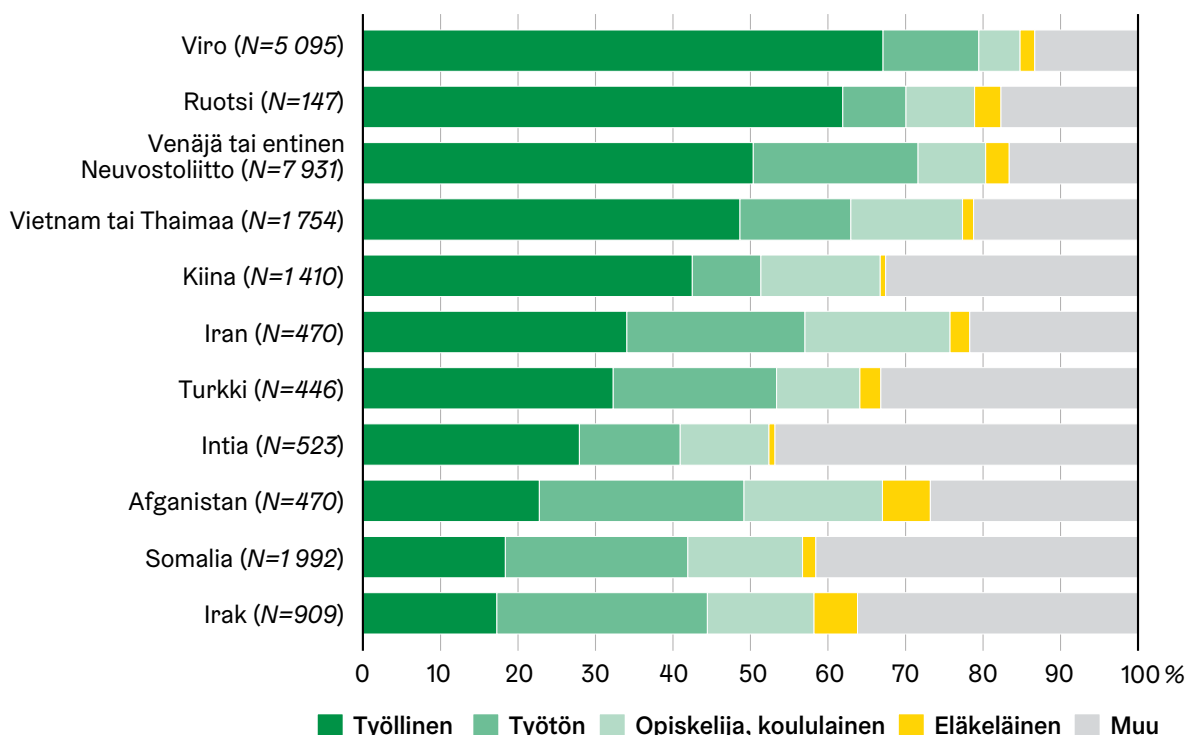

Sukupuoli, ikä ja maassaoloaika

Ulkomaalaistaustaisten pääasiallisessa toiminnassa on suuria eroja myös sukupuolten välillä. Helsingin 20–64-vuotiaita maahanmuuttajia kokonaisuutena tarkasteltaessa miehistä noin 54 prosenttia ja naisista noin 46 prosenttia oli vuonna 2016 työllisiä. Työttömien osuus ikäluokasta oli kuitenkin molemmilla sukupuolilla suurin piirtein sama. Sen sijaan naisia oli selvästi enemmän työvoiman ulkopuolella, osa heistä opiskelemassa mutta etenkin muusta syystä kuin opiskelun tai eläkkeen vuoksi työvoiman ulkopuolella. On oletettavaa, että viimeksi mainituista suuri osa oli tällöin kotiäitinä. Tämän oletuksen puolesta puhuu se, että ero sukupuolten välillä on erityisen suuri monissa länsimaiden ulkopuolelta tulleiden ulkomaalaistaustaisten ryhmissä (kuvio 14). Somalialaistaustaisista miehistä työvoiman ulkopuolella muun syyn kuin opiskelun tai eläkkeellä olon vuoksi oli noin 20 prosenttia, kun taas vastaava prosenttiosuus oli naisilla lähes 42 prosenttia. Intialaistaustaisista tähän kategoriaan sijoittui noin puolet kaikista naisista. On tosin jälleen huomioitava, että osa heistä ei todennäköisesti enää ole Suomessa.¹⁶

¹⁶ Kuvioissa 14–16 vietnamilaistaustaiset ja thaimaalaistaustaiset on yhdistetty pienten lukumäärien vuoksi.

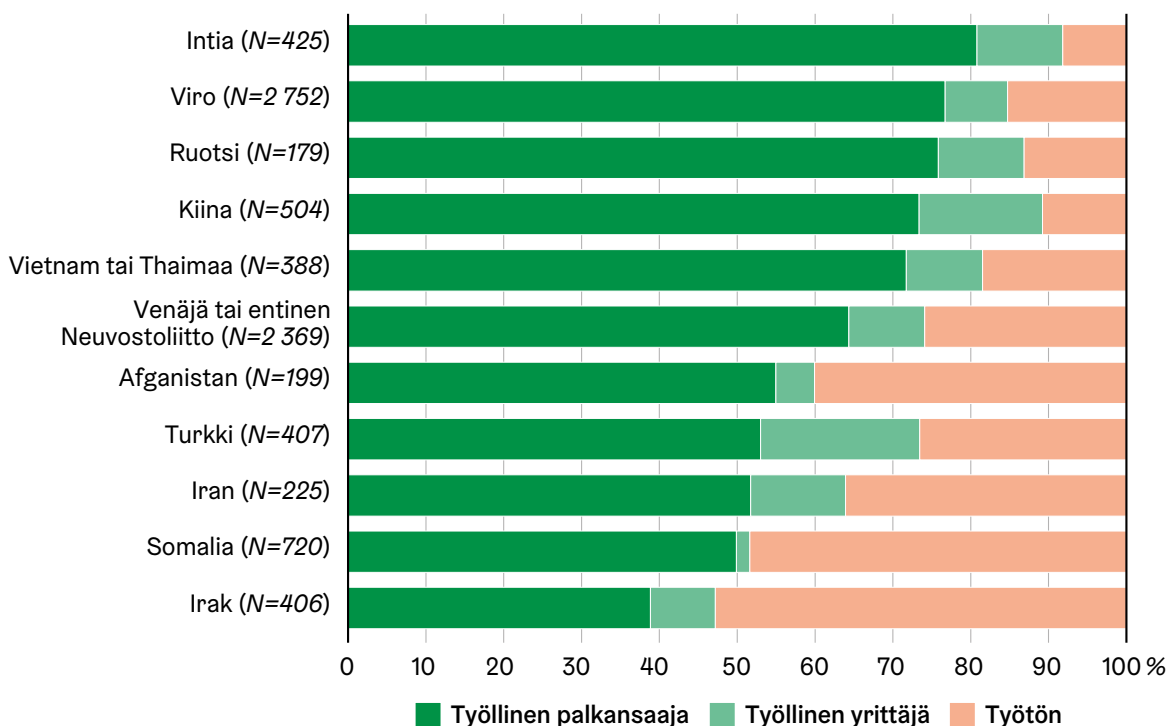
Kuvio 14. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajanaisten pääasiallinen toiminta Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

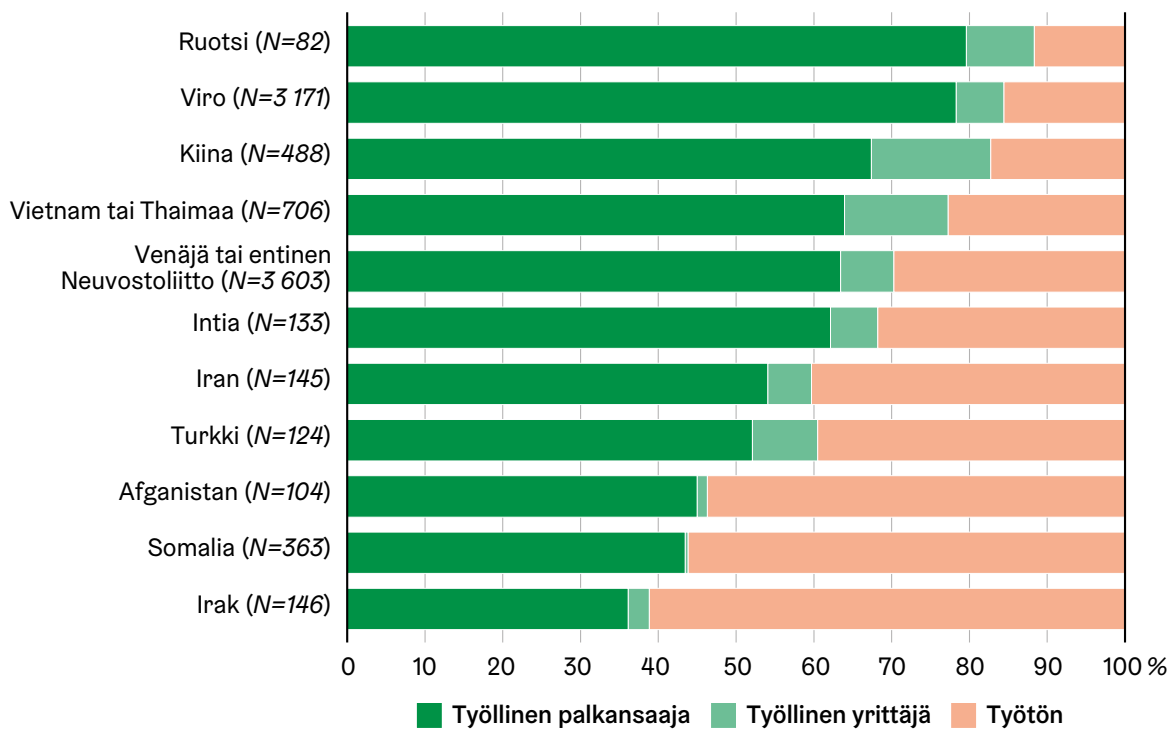
Jos tarkastellaan pelkästään työvoimaa, ero 20–64-vuotiaiden miesten ja naisten välillä on kokonaisuutena tarkastellen pieni: ulkomaalaistaustaisista ulkomailla syntyneistä miehistä 22,9 ja naisista 26,6 prosenttia oli työttömänä vuonna 2016 (kuvio 10). Kaupungin saman ikäisten suomalaistaustaisten keskuudessa naisten työllisyystilanne oli puolestaan miehiä parempi, naisten työttömyysaste oli 8,6 prosenttia, miesten 11,7.

Tarkastelussa olevien taustamaaryhmien välillä on kuitenkin jälleen suuria eroja (kuviot 15 ja 16). Alimmat työttömyysprosentit olivat vuonna 2016 intialaistaustaisilla ja kiinalaistaustaisilla miehillä ja ruotsalaistaustaisilla naisilla. Virolaistaustaisilla naisilla ja miehillä on lähes sama työttömyysprosentti, vähän yli 15 prosenttia. Sukupuolten välinen ero oli melko pieni myös niillä, joilla taustamaa oli Venäjä tai entinen Neuvostoliitto, joskin työttömyysaste oli selvästi korkeampi. Kolmanneksi suurimmassa taustamaaryhmässä eli somalialaistaustaisilla naisten työttömyysaste oli noin kahdeksan prosenttiyksikköä miesten vastaavaa lukua korkeampi. Myös irakilais-, turkkilais- ja afganistanilaistaustaisilla naisten työttömyys oli selvästi miehiä yleisempää, vaikka miehilläkin oli huono työllisyystilanne. Intialaistaustaisista naisista työttömänä oli vuonna 2016 miltei kolmannes, kun taas miesten työttömyysaste oli alempi kuin Helsingin suomalaistaustaisilla miehillä.

Kuvio 15. 20–64-vuotiaiden työvoimaan kuuluvien maahanmuuttajamiesten pääasiallinen toiminta Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

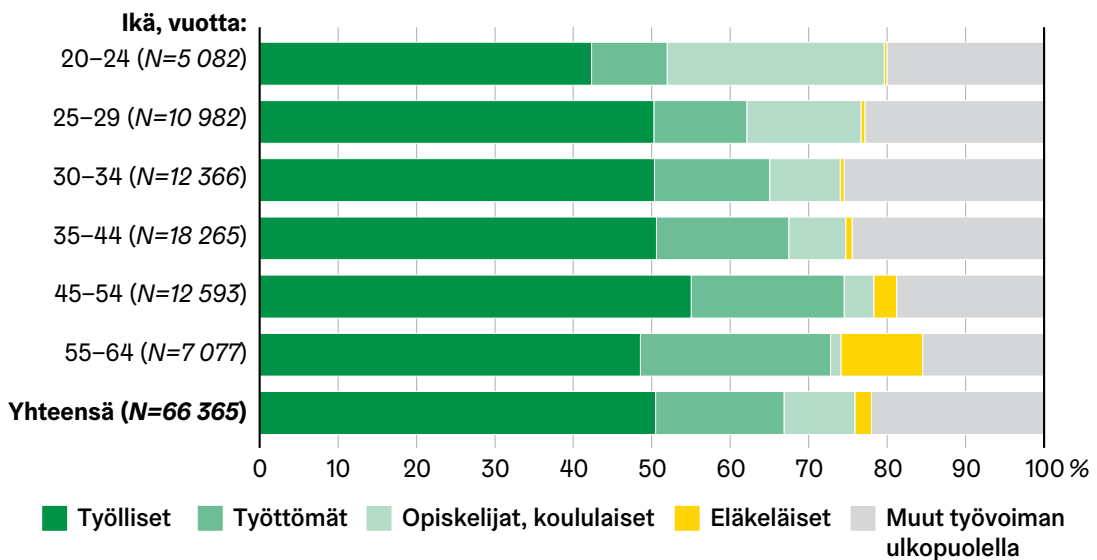
Kuvio 16. 20–64-vuotiaiden työvoimaan kuuluvien maahanmuuttajanaisten pääasiallinen toiminta Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

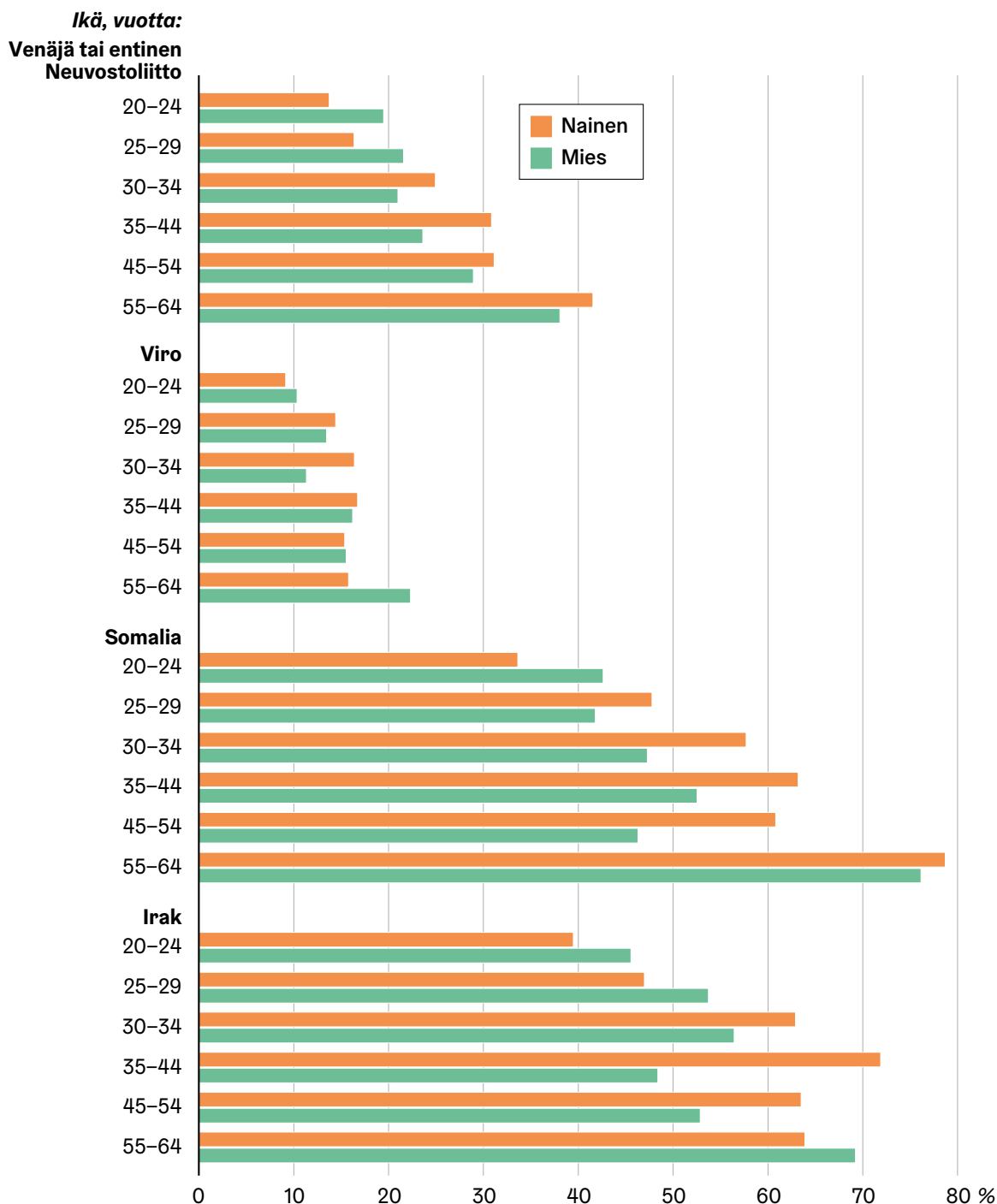
Pääasiallinen toiminta vaihtelee ymmärrettävästi eri ikäisillä ihmisillä. Nuorissa ikäluokissa on enemmän opiskelijoita, kun taas vanhempien joukossa on enemmän eläkkeellä olevia. Helsingin ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista työllisyysaste oli vuonna 2016 korkein ikäluokassa 45–54 (kuvio 17). Kuitenkin työttömien suhteellinen osuus ikäluokasta nousee siirryttäessä nuoremmista vanhempiin ikäluokkiin.

On hyvä muistaa, että koska laajempi maahanmuutto Suomeen alkoi vasta 1990-luvun alussa, miltei kaikki yli 50-vuotiaat maahanmuuttajat ovat tulleet Suomeen aikuisina. Muun kuin opiskelun tai eläkkeen vuoksi työvoiman ulkopuolella olevien osuus oli korkein 30–44-vuotiailla. Osa heistä on todennäköisesti kotona hoitamassa pieniä lapsia ja osa on puolestaan muuttanut pois Suomesta. Kuviosta 18 ilmenee, että kaikissa neljässä suurimmassa taustamaaryhmässä vanhempiin ikäluokkiin kuuluvien työttömyysprosentti on korkeampi kuin nuorempiin ikäluokkiin kuuluvilla, vaikka ero ei sukupuolittain jaoteltuna olekaan täysin johdonmukainen.

Kuvio 17. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta Helsingissä 2016. Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 18. Neljän suurimman 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien taustamaaryhmän työttömyysaste ikäryhmittäin Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

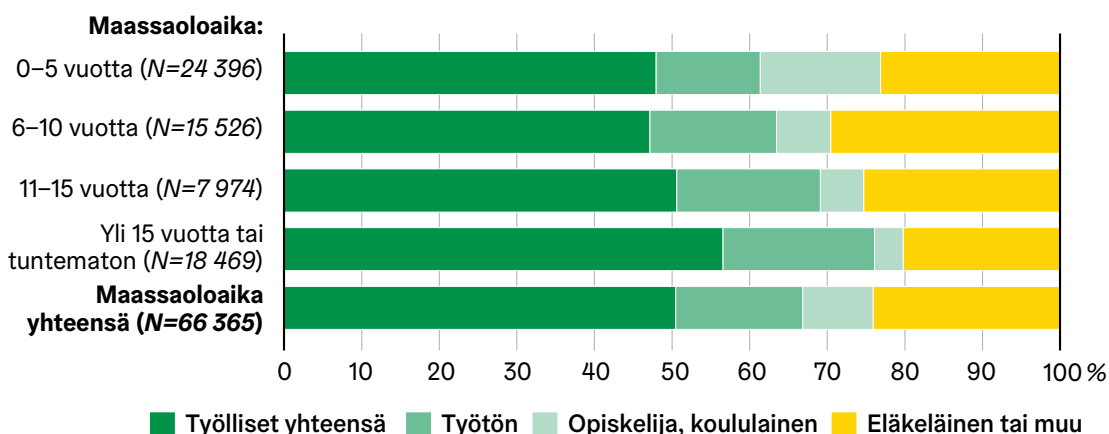

Vuoden 2016 lopussa Helsingissä asuneista ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista hieman yli kolmannes oli asunut Suomessa korkeintaan viisi vuotta. 6–10 vuotta Suomessa asuneita oli noin 23 prosenttia, 11–15 vuotta Suomessa asuneita noin 12 prosenttia ja yli 15 vuotta Suomessa asuneita vajaa 28 prosenttia (ks. tarkemmin kuvio 8; Liite 3b). Kuvioista 19 käy ilmi, että pidempään Suomessa asuneiden keskuudessa työllisyysaste on korkeampi kuin niillä, jotka ovat olleet maassa vähemmän aikaa. Yli viisitoista vuotta Suomessa asuneista 20–64-vuotiaista maahanmuuttajista 56,6 prosenttia oli Helsingissä vuonna 2016 työllistyneenä, kun taas korkeintaan viisi vuotta maassa olleilla vastaava osuus oli noin 48 prosenttia.

Työllisyysasteeseen vaikuttaa tässäkin tapauksessa opiskelijoiden ja koululaisten sekä muusta syystä työvoiman ulkopuolella olevien osuuden väheneminen. Tämä näkyy erityisen paljon naisten elämäntilanteen muutoksessa. Naisten tilanne paranee kuitenkin myös siinä mielessä, että yli viisitoista vuotta Suomessa olleiden 20–64-vuotiaiden naisten työttömyysaste oli vuonna 2016 vain hieman korkeampi kuin yhtä kauan Suomessa olleiden ulkomaalaistaustaisten miesten.

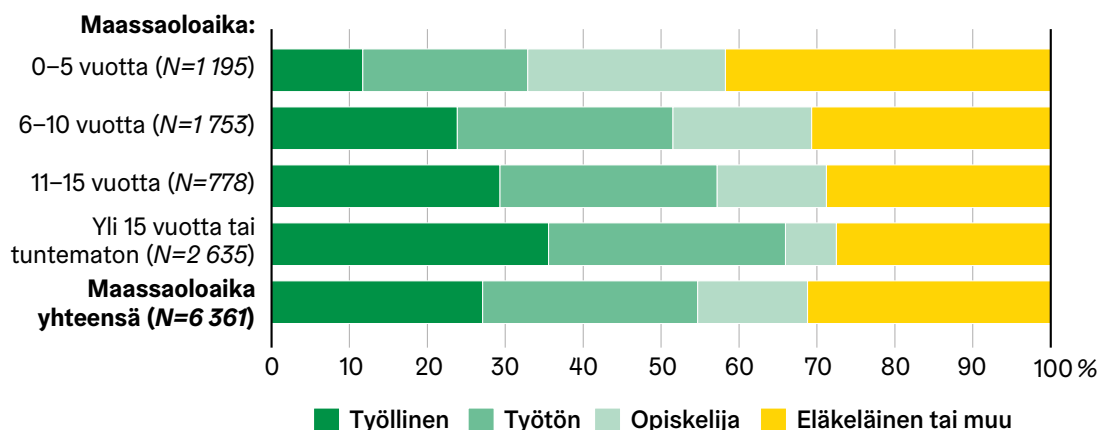
Maassaoloaikaa ja työllisyystilannetta yhdessä tarkasteltaessa on syytä huomioida, että muuttoliikkeen volyymivaihteluiden lisäksi eri aikoina Suomeen ja Helsinkiin muutaneiden kompositio vaihtelee. Alle kymmenen vuotta Helsingissä asuneiden joukossa on esimerkiksi suuri määrä virolaistaustaisia, joista monet ovat tulleet suoraan erilaisiin työtehtäviin. Pitkään Suomessa asuneista monet ovat puolestaan inkerinsuomalaisia paluumuuttajia ja somaliaistaustaisia sekä ennen Viron EU-jäsenyyttä Suomeen tulleita virolaistaustaisia. Ylipäätään on hyvä muistaa, että vaikka maahanmuuttajien työttömyysaste on pysynyt korkealla tasolla, Helsingin työmarkkinoilla oli vuonna 2016 noin kolminkertainen määrä työllisiä 20–64-vuotiaita maahanmuuttajia vuoteen 2000 verrattuna.

Kuvio 19. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta maassaoloajan mukaan Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

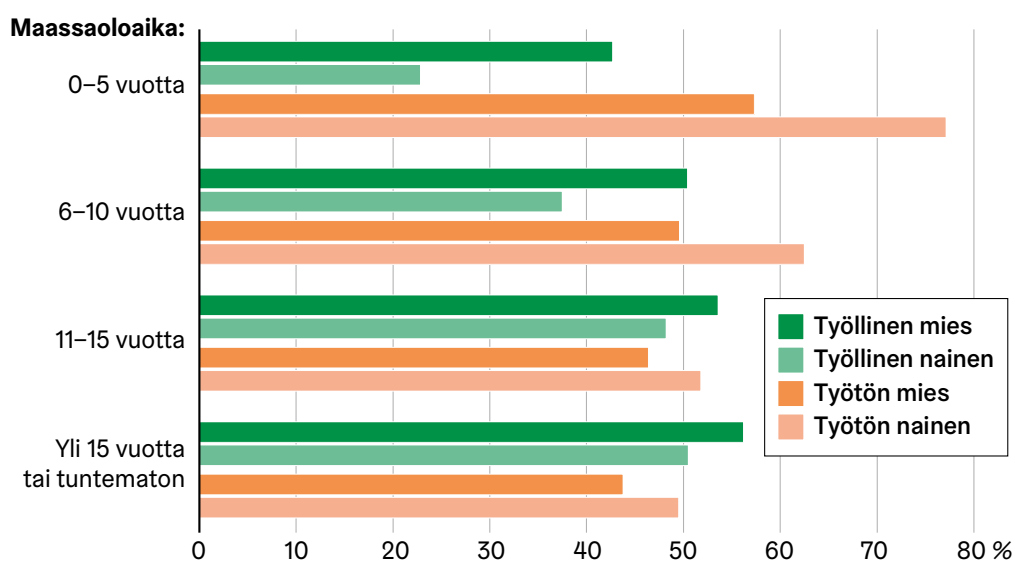

Viimeaikaisessa suomalaisessa kotoutumis- ja kotouttamiskeskustelussa on tuotu usein esille pakolaistaustaisten henkilöiden pitkä tie suomalaiseen työelämään (ks. esim. sivu 46). Tätä taustaa vasten voidaan tarkastella lähemmin pääkaupunkiseudun 20–64-vuotiaiden somaliaistaustaisten maahanmuuttajien pääasiallisen toiminnan tilannetta maassaoloajan mukaan eriteltynä. Työllisyysaste on vähintään viisitoista vuotta Suomessa asuneilla selvästi korkeampi kuin vastikään maahanmuuttaneilla, ja tältä osin kehitys on järjestelmällisesti myönteistä (kuvio 20). Työvoiman ulkopuolella olevien osuus laskee varsinkin ensimmäisinä vuosina nopeasti. Työllistymisen vaikeuksista kertoo se, että yli viisitoista vuotta Suomessa asuneista 20–64-vuotiaista helsinkiläisistä somaliaistaustaisista 30 prosenttia oli työttömänä vuonna 2016. Jos tarkastelu kohdennetaan ainoastaan työvoimaan kuuluviin somaliaistaustaisiin maahanmuuttajiin ja lisätään sukupuoli taustamuuttujaksi, huomataan, että alkuvaiheessa havaittavat suuret erot somaliaistaustaisten miesten ja naisten välillä ovat pitkään Suomessa asuneiden keskuudessa tasoittuneet (kuvio 21).

Kuvio 20. 20–64-vuotiaiden somalialaistausten maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta maassaoloajan mukaan pääkaupunkiseudulla vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 21. Kuvio 21. 20–64-vuotiaiden työvoimaan kuuluvien somalialaistausten maahanmuuttajien pääasiallinen toiminta maassaoloajan ja sukupuolen mukaan pääkaupunkiseudulla vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Maahanmuuttajien tulot

Työllisyyden lisäksi on hyödyllistä tarkastella maahanmuuttajien tulotasoa. Suomeen muuttaneiden oman elämän kannalta ansio- ja muilla tuloilla on tietenkin suuri merkitys, mutta niillä on merkitystä myös yhteiskunnan ja asuinkunnan sekä niiden palvelujärjestelmien ylläpidon kannalta. Tässä yhteydessä käytetään verohallinnosta saatuja Tilastokeskuksen tietoja valtionveronalaista tuloista. Lähtökohtaisesti kaikki rahana tai rahanmarvoisena etuutena saatu tulo on veronalaista. On kuitenkin syytä huomioida, että toimeentulotuki sekä eräät muut etuudet eivät kuulu valtionveronalaisten tulojen piiriin, joten näistä tiedoista ei voi suoraan arvioida ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten käytettävissä olevia tuloja.

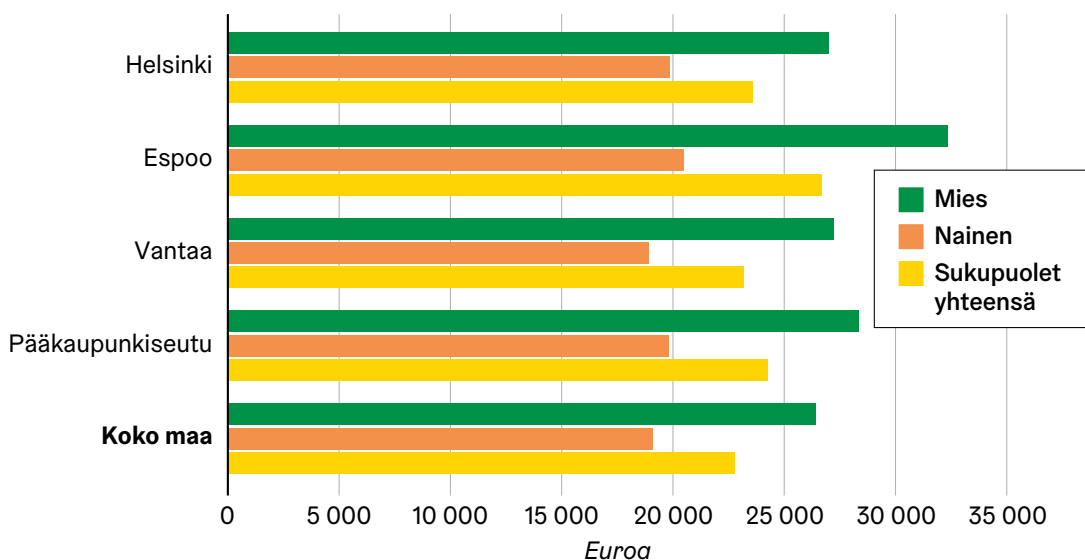
Keskimääräiset tulot

Suomen koko väestössä 20–64-vuotiaiden suomalaistaustaisten henkilöiden valtionveronalaisten tulojen keskiarvo oli 34 595 euroa vuonna 2016. Miesten keskimääräiset tulot olivat naisten tuloja korkeammat. Samanlainen tilanne oli Helsingissä, jossa tulotaso oli koko maata korkeampi: keskiarvo oli kyseisenä vuonna 20–64-vuotiaiden suomalaistaustaisten helsinkiläisten osalta 40 212 euroa. Miesten tulojen keskiarvo oli 46 340 euroa ja naisten 34 696 euroa.

Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten valtionveronalaisten tulot olivat puolestaan vuonna 2016 kantaväestöä pienemmät. Koko maassa 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien tulojen keskiarvo oli 22 792 euroa, Helsingissä 23 562 euroa. Vaikka maahanmuuttajien keskimääräiset tulot olivat Helsingissä korkeammat kuin koko maassa, ero suomalaistaustaisten ja ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten välillä oli pääkaupungissa suurempi. Maahanmuuttajamiesten tulojen keskiarvo oli Helsingissä miehillä (26 971 €) korkeammat kuin naisilla (19 825 €).

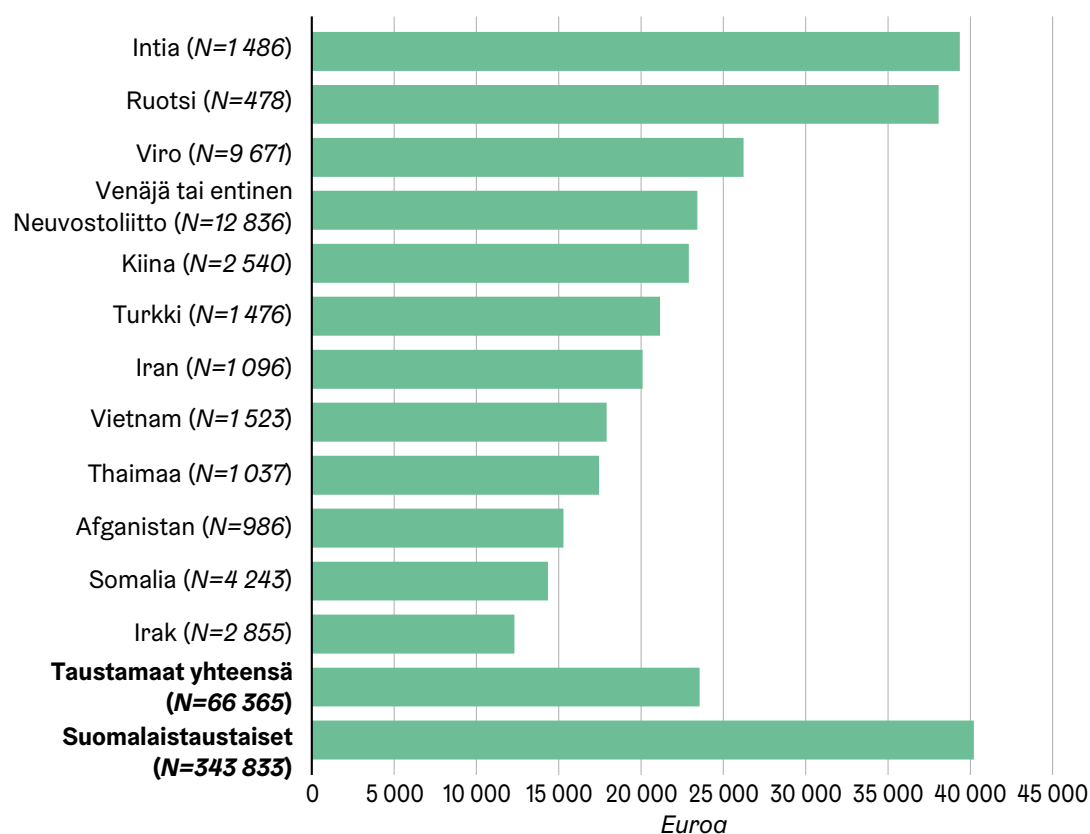
Maahanmuuttajien valtionveronalaisten tulojen keskiarvo oli vuonna 2016 Espoossa hieman korkeampi kuin Helsingissä ja Vantaalla (kuvio 22). Ero kaupunkien välillä oli suurempi maahanmuuttajamiesten kuin maahanmuuttajanaisten tapauksessa. Pääkaupunkiseudulla maahanmuuttajien tulotaso oli jonkin verran korkeampi kuin koko maassa keskimäärin.

Kuvio 22. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien valtionveronalaisten tulojen keskiarvo vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

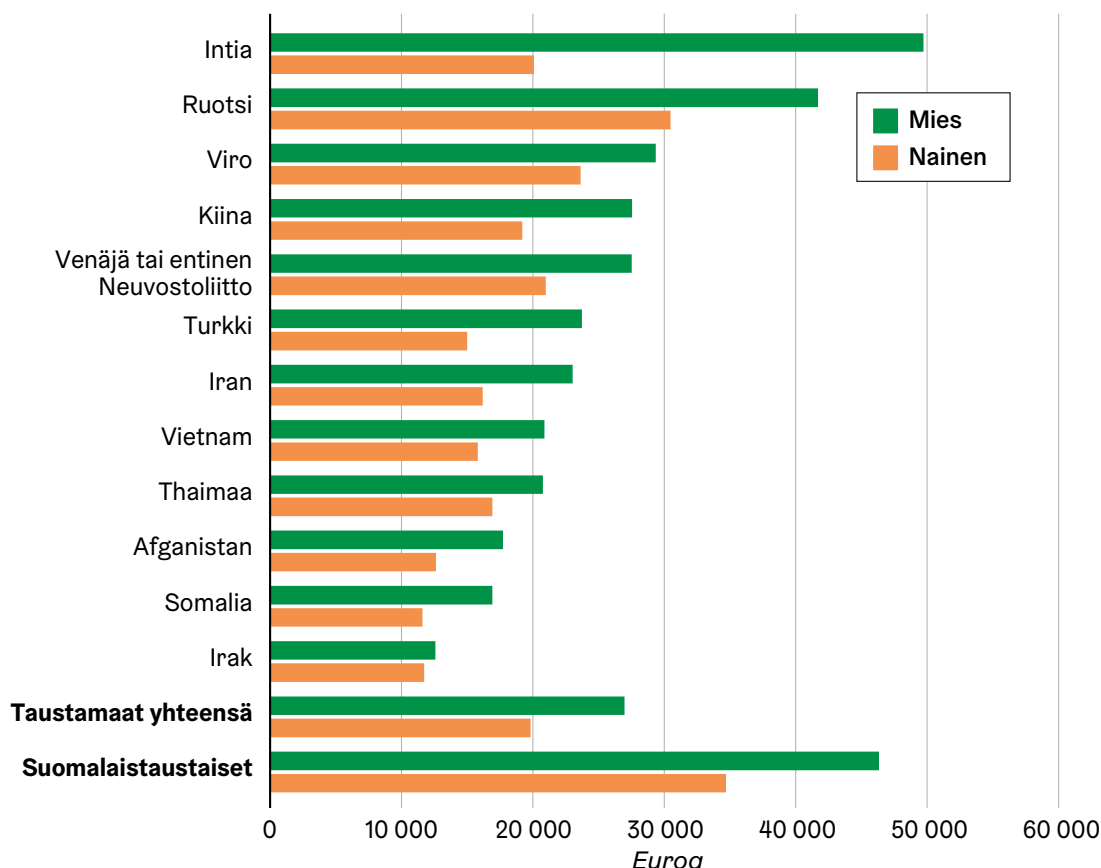

Erot eri maista ja maapallon eri alueilta muuttavien välillä ovat jälleen suuria (kuvio 23). Helsingin 20–64-vuotiailla intialaistaustaisilla ja ruotsalaistaustaisilla oli vuonna 2016 miltei yhtä korkea valtionveronalaisten tulojen keskiarvo kuin kaupungin saman ikäluokan suomalaistaustaisilla. Koska kyseessä on keskiarvo, kaikista korkeimmat henkilökohtaiset tulot voivat vaikuttaa lukuun suuresti, varsinkin pienissä taustamaaryhmissä. Suurimmista taustamaaryhmistä afganistanilais-, somalialais- ja irakilaistaustaisten keskimääräinen tulotaso jäi vuonna 2016 noin 15 000 euroon vuodessa tai irakilaistaustaisten tapauksessa jopa selvästi sen alle. Matalat ansiot tarkoittavat sitä, että työpaikan saamisesta huolimatta monet maahanmuuttajat joutuvat silti turvautumaan toimeentulotukeen (Yijälä 2016). Kaikissa selvityksen kohteena olevissa taustamaaryhmissä miesten keskimääräiset tulot olivat naisten keskimääräisiä tuloja korkeammat (kuvio 24). Ero on erityisen suuri intialaistaustaisten keskuudessa.

Kuvio 23. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien ja kantaväestöön kuuluvien valtionveronalaisten tulojen keskiarvo taustamaan mukaan Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 24. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien ja kantaväestöön kuuluvien valtionveronalaisten tulojen keskiarvo taustamaan ja sukupuolen mukaan Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Tulojakauma

Tulotasoa voidaan tarkastella myös henkilöiden sijoittumisella eri tuloluokkiin. Tässä yhteydessä on käytetty neliluokkaista jakoa tulokvartileihin eli tuloneljänneksiin Suomen koko väestöä koskevan tulotilaston perusteella. Alimman kvartiilin yläraja on 13 290 euroa, ja sen keskiarvo 7 527 euroa. Toisen kvartiilin yläraja on 24 508 ja keskiarvo 18 802 euroa. Kolmannen kvartiilin yläraja on 37 838 euroa ja keskiarvo 30 562 euroa. Ylimmän kvartiilin keskiarvo on 59 815 euroa.

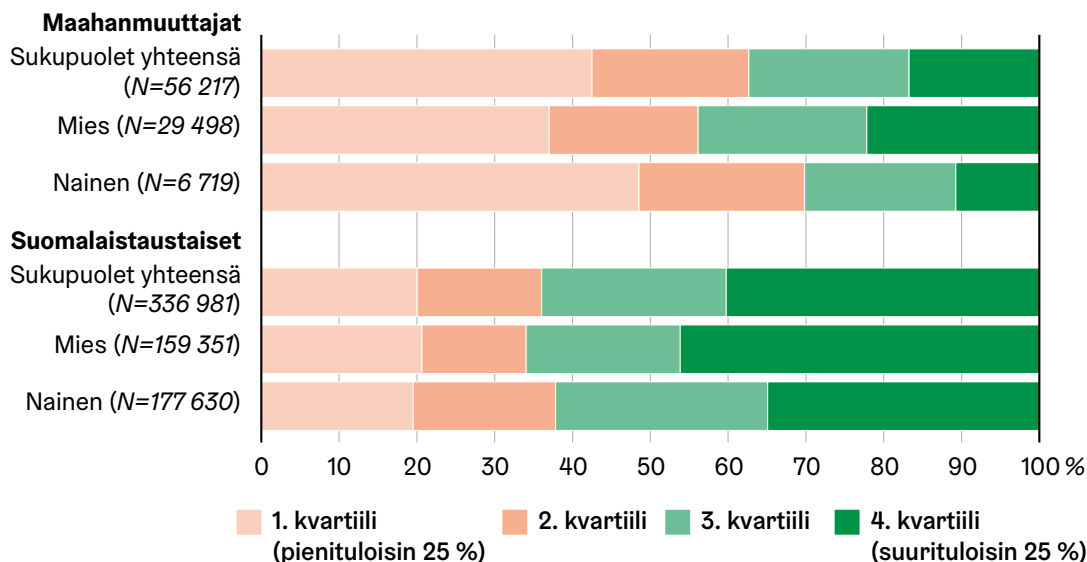
Pääasiallista toimintaa tarkasteltaessa ilmeni, että väestötilastoissa on maahanmuuttajien osalta kantaväestöstä selvästi enemmän sellaisia henkilöitä, jotka olivat muun kuin opiskelun tai eläkkeellä olon vuoksi työelämän ulkopuolella. Valtionveronalaisten tulojen tapauksessa kokonaan ilman valtionveronalaisia tuloja¹⁷ oli vuonna 2016 noin viisitoista prosenttia Helsingin 20–64-vuotiaista maahanmuuttajista, kun taas vastaavaan tilastoluokkaan kuului vain kaksi prosenttia kaupungin saman ikäisestä kantaväestöstä. On oletettavaa, että kyse on ainakin joiltain osin jälleen henkilöistä, jotka eivät enää asu Suomessa. Helsingin 20–64-vuotiaista intialaistaustaisista lähes neljäkymmentä prosenttia ja kiinalaistaustaisista vajaa kolmannes olivat ilman valtionveronalaisia tuloja vuonna 2016.

Jos tarkastellaan vain niitä, joilla oli valtionveronalaisia tuloja, Helsingin 20–64-vuotiaista suomalaistaustaisista neljäkymmentä prosenttia kuului vuonna 2016 ylimpään tulokvartiiliin (kuvio 25). Alimpaan neljännekseen sijoittui noin viidennes kaupungin kantaväestöstä. Kaupungin saman ikäisistä ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista puolestaan noin 42 prosenttia kuului alimpaan tulokvartiiliin. Suurituloisimpien tulon-

¹⁷ Ei valtionveronalaisia tuloja -luokkaan kuuluvat ne, joiden valtionveronalaiset tulot olivat vuonna 2016 alle 2 euroa.

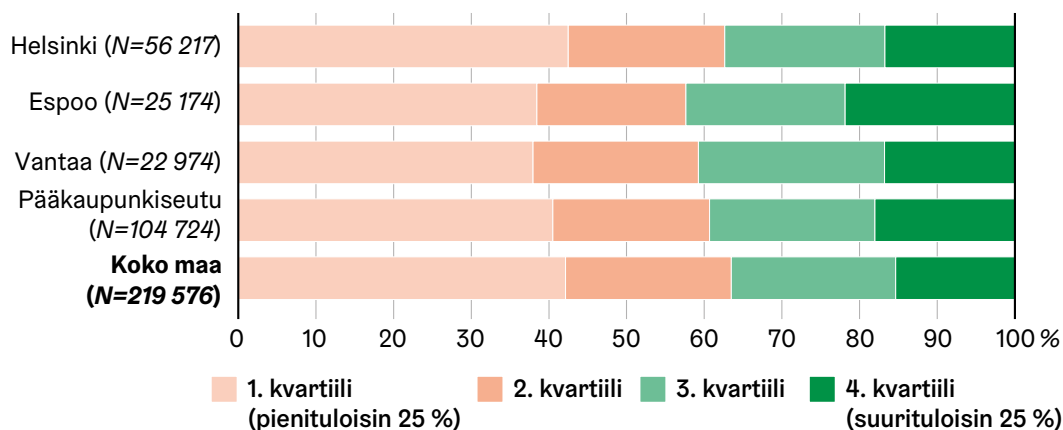
saajien neljännekseen heistä kuului vain noin 17 prosenttia. Noin joka neljäs Helsingin alimpaan tuloneljännekseen sijoittuvista 20–64-vuotiaista henkilöistä oli siis vuonna 2016 maahanmuuttaja. Etenkin Suomeen muuttaneiden naisten valtionveronalaiset tulot ovat usein matalat.

Kuvio 25. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien ja suomalaistaustaisten tulojakauma Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

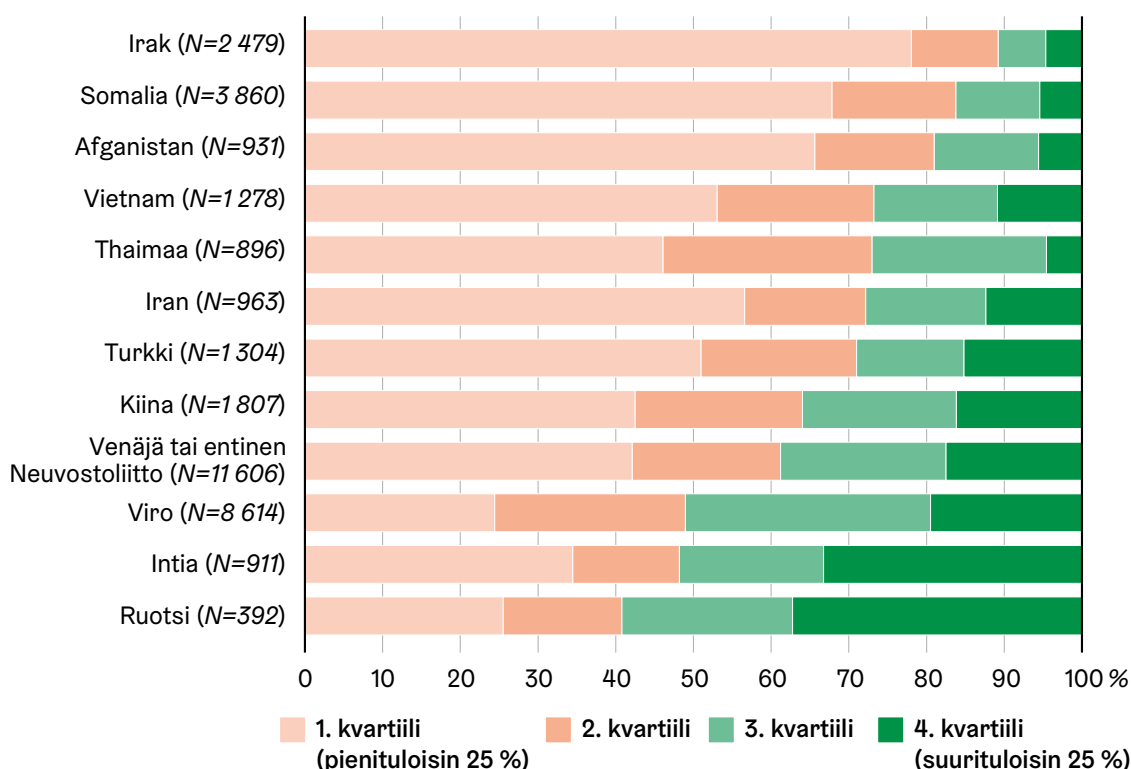
Pääkaupunkiseudun sisällä on jälleen pieniä eroja (kuvio 26). Espoon ulkomailla syntyneistä työkäisistä ulkomaalaistaustaisista suurempi osa (21,9 %) kuului ylimpään tuloneljännekseen kuin Helsingissä ja Vantaalla. Alimpaan tulokvartiiliin kuuluvien osuus oli puolestaan Espoossa ja Vantaalla samaa kokoluokkaa, Helsingissä puolestaan hieman näitä kaupunkeja korkeampi. Vantaalla oli kahta muuta kaupunkia suhteellisesti enemmän toiseksi ylimpään tuloneljännekseen kuuluvia maahanmuuttajia.

Kuvio 26. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien tulojakauma vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Eri taustamaaryhmien välillä on jälleen suurta vaihtelua (kuvio 27). Jos tarkastelusta jätetään pois ne, joilla ei ollut valtionveronalaisia tuloja vuonna 2016, Helsingin 20–64-vuotiaista ruotsalaistaustaisista maahanmuuttajista reilu kolmannes (37,2 %) kuului ylimpään neljännekseen, ja myös intialaistaustaisissa on melko paljon hyvätuloisia. Kahteen ylimpään kvartiiliin sijoittui myös noin puolet (51,1 %) virolaistaustaisista ja yli kolmasosa (38,8 %) niistä, joilla taustamaa oli Venäjä tai entinen Neuvostoliitto. Sen sijaan miltei neljä viidesosaa (78,1 %) irakilastaustaisista kuului alimpaan tuloneljännekseen, ja afganistanilaistaustaisista ja somalialaistaustaisista noin kaksi kolmasosaa (65,6 % ja 67,8 %). (Ks. myös Liite 4b.)

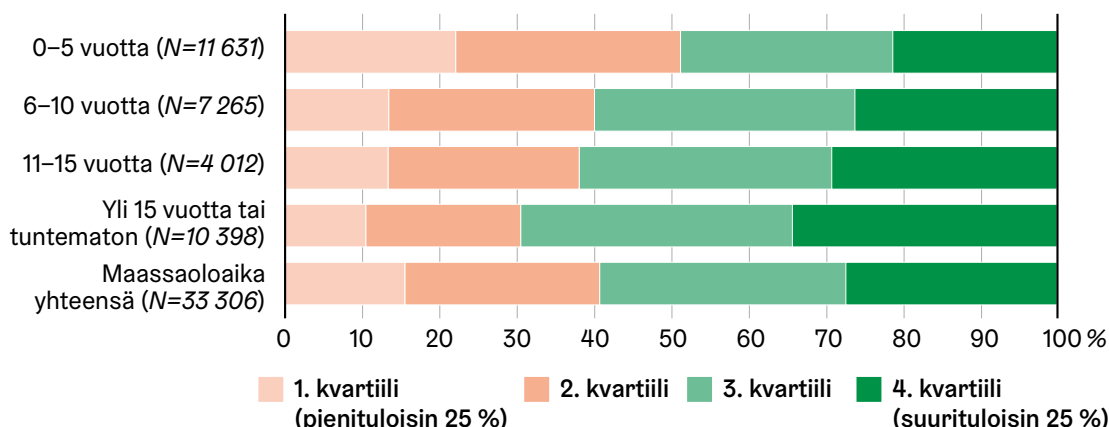
Kuvio 27. Helsingissä asuvien 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajien tulojakauma taustamaan mukaan vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus.¹⁸

Maassaoloajan pidentyessä maahanmuuttajien tulot yleisesti ottaen nousevat, jos paikka työmarkkinoilla löytyy (kuvio 28). Alimpaan tuloneljännekseen sijoittuvien työllistyneiden maahanmuuttajien suhteellinen osuus on vähintään viisitoista vuotta Suomessa asuneilla pienempi, ja kahteen ylimpään kvartaaliin kuuluvien suhteellinen osuus puolestaan suurempi. Muutos parempaan suuntaan on huomattava jo viiden vuoden Suomessa asumisen jälkeen. On kuitenkin jälleen huomioitava, että Helsingin 20–64-vuotiaista suomalais-taustaisista työllisistä melko tarkalleen puolet kuului vuonna 2016 ylimpään tuloneljännekseen. Lisäksi on syytä muistaa tässäkin yhteydessä, että taustamaaryhmät ja niiden taustalla olevat muuttoperusteet eivät ole samanlaisia kaikissa maassaolokategorioissa.

¹⁸ Taulukon taustamaat on järjestetty kahden alimman tulokvartiiliin yhteenlasketun prosenttiosuuden mukaan.

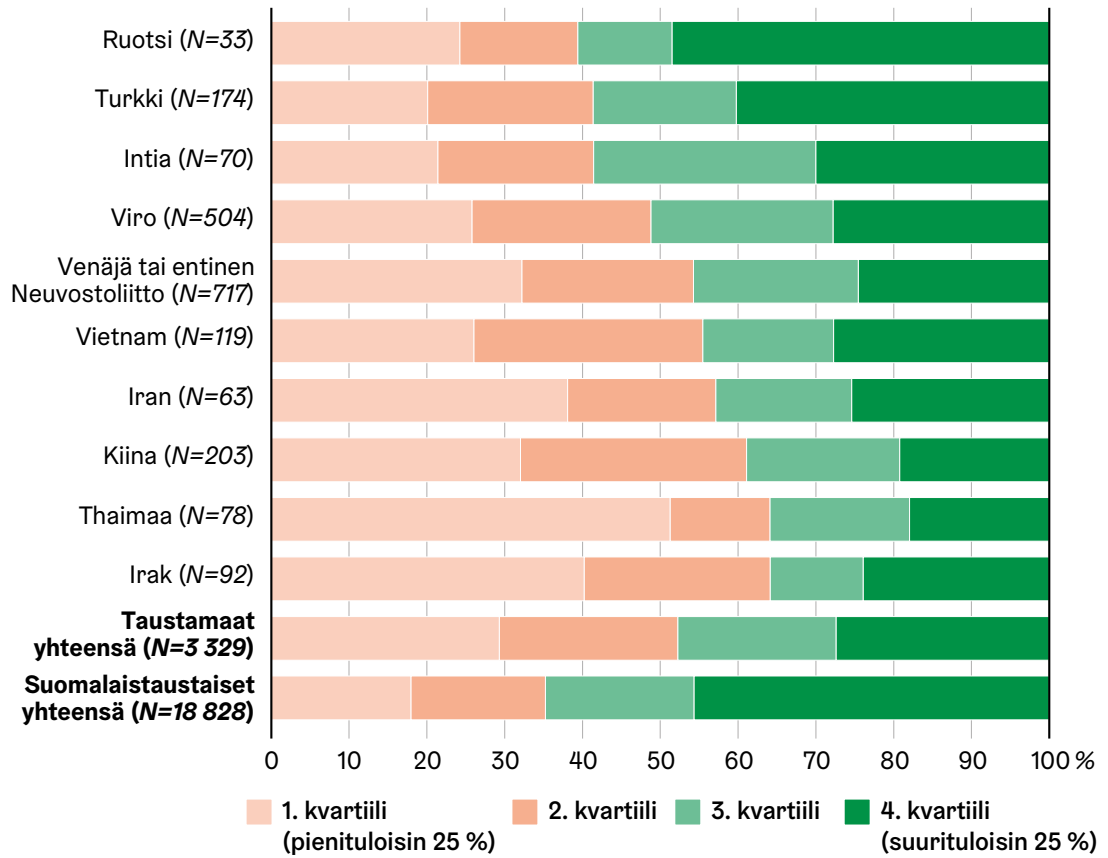
Kuvio 28. 20–64-vuotiaiden työllisten maahanmuuttajien tulojakauma maassaoloajan mukaan Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten yrittäjien tulojakauma on kaksijakoinen (kuvio 29). Lähes kolmekymmentä prosenttia Helsingin maahanmuuttajayrittäjistä kuului vuonna 2016 alimpaan tuloneljännekseen, naisyrittäjistä miltei puolet (42,5 %). Heidän valtionveronalaisten vuosiansionsa ovat siis korkeintaan 13 290 euroa. Toisaalta useampi kuin joka neljäs maahanmuuttajayrittäjä sijoittui ylimpään tulokvartiiliin, johon suomalaistaustaisista yrittäjistä kuului tosin Helsingissä vuonna 2016 miltei puolet (45,7 %). Maassaoloajan myötä myös yrittäjien tulotaso näyttäisi näiden tilastotietojen perusteella nousevan.

Erot taustamaaryhmien välillä ovat jälleen suuria. Kuvioon 29 on sisällytetty vain ne taustamaat, joissa yrittäjien osuus työllisistä oli noin kymmenen prosenttia tai enemmän vuonna 2016. Ruotsalaistaustaisista 20–64-vuotiaista yrittäjistä lähes puolet kuului tuolloin ylimpään tuloneljännekseen. Sen sijaan thaimaalaistaustaisista yrittäjistä noin puolet ja suuri osa myös irakilais- ja iranilaistaustaisista yrittäjistä kuului alimpaan tuloneljännekseen. Turkki-laistaustaisten yrittäjien, joita Helsingissä oli tässä ikäluokassa 174 vuonna 2016 (17,6 % työvoimaan kuuluneista turkkilaistaustaisista), valtionveronalaisten tulojen keskiarvo oli vuonna alle 20 000 euroa (19 854 €).

Kuvio 29. 20–64-vuotiaiden maahanmuuttajayrittäjien tulojakauma taustamaan mukaan Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

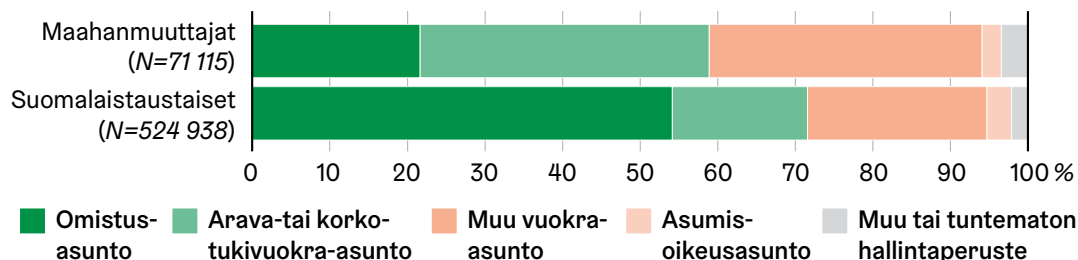
Maahanmuuttajien asuminen

Suomessa asuvien ulkomaalaistaustaisten elinolojen kannalta myös asumistilanne on tärkeä. Tässä yhteydessä on selvitetty asumisen hallintaperustetta ja asuntokunnan ko-
koa. Tiedot ovat asuntoväestöstä, johon kuuluvat Väestörekisterikeskuksen väestötie-
tojärjestelmän mukaan vuoden lopussa varsinaisissa asunnoissa vakinaisesti asuvat
henkilöt. Vuoden 2016 lopussa Helsingin asuntoväestöön kuului 71 115 ulkomailla synty-
nyttä ulkomaalaistaustaista henkilöä eli 7 193 henkilöä vähemmän kuin edellä tehdyssä
tarkastelussa, jossa kohteena olivat pääasiallinen toiminta ja tulot.

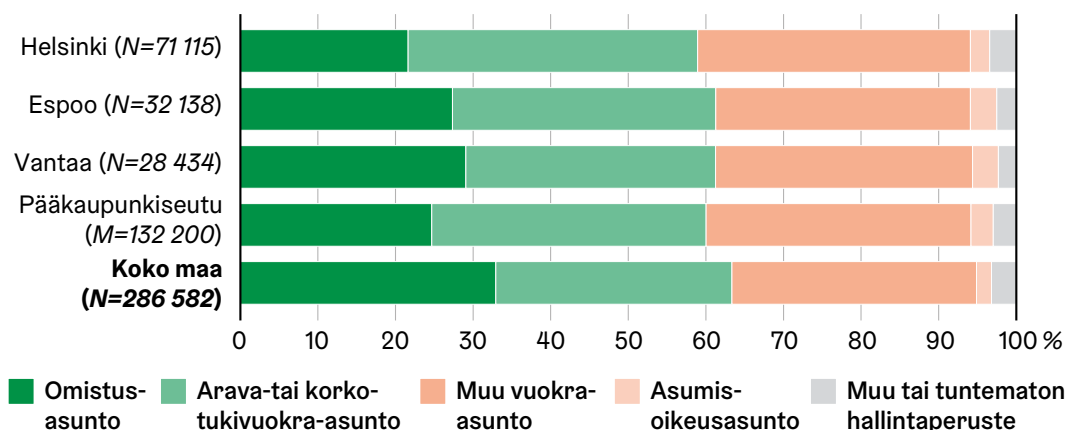
Asunnon hallintaperuste

Yli puolet Helsingin suomalaistaustaisista (54,1 %) asui vuonna 2016 omistusasunnos-
sa (kuvio 30). Alle viidennes heistä (17,4 %) asui arava- tai korkotukivuokra-asunnossa
(jatkossa ARA-asunnot), joihin asukkaat valitaan sosiaalisin perustein. Lähes neljännes
(23,1 %) asui muussa eli vapaarahoitteisessa vuokra-asunnossa. Ulkomailla syntyneistä
ulkomaalaistaustaisista vain reilu viidennes (21,6 %) asui omistusasunnossa. Yleisintä
oli asuminen ARA-asunnoissa, joissa heistä asui 37,3 prosenttia. Hieman yli kolmannes
maahanmuuttajista (35,2 %) asui vapaarahoitteisessa vuokra-asunnossa. Muut asun-
non hallintaperusteet olivat maahanmuuttajilla kuten kantaväestöönkin kuuluvilla edel-
lä mainittuihin hallintaperusteisiin verrattuna marginaalisia. Pääkaupunkiseudun sisällä
Espoossa ja Vantaalla oli vuonna 2016 enemmän maahanmuuttajien omistusasumista
ja pienempi osuus ARA-asunnossa asuvia maahanmuuttajia kuin Helsingissä (kuvio 31).

Kuvio 30. Maahanmuuttajien ja kantaväestöön kuuluvien asunnon hallintaperuste Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

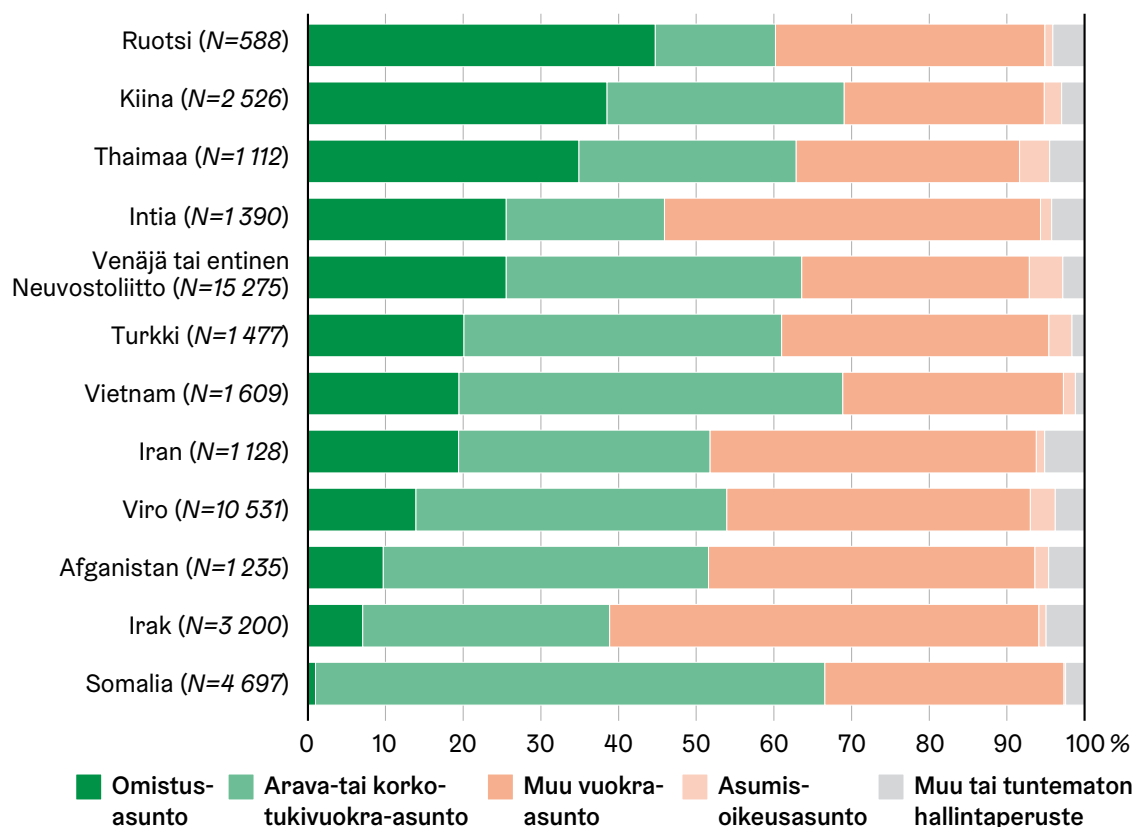

Kuvio 31. Maahanmuuttajien asunnon hallintaperuste vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

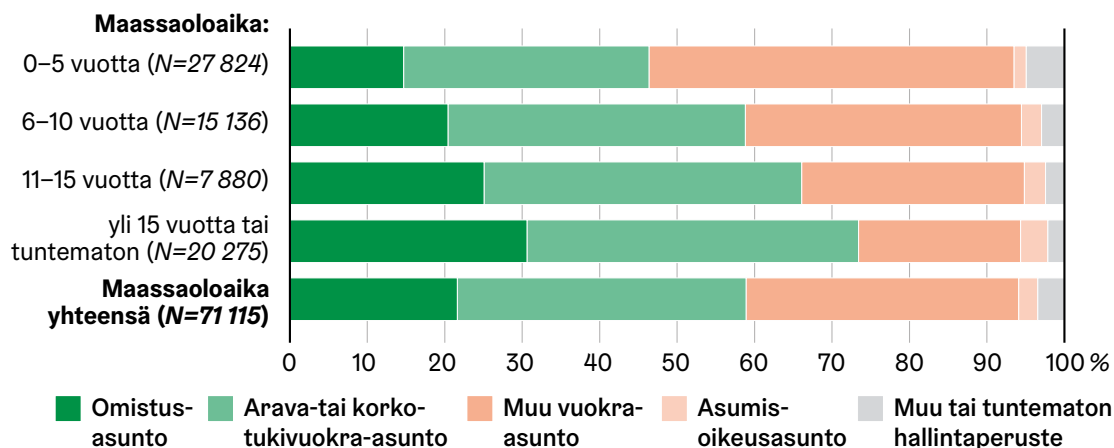
Taustamaittain jaoteltuna paljastuu jälleen suuria eroja maahanmuuttajaryhmien välillä (kuvio 32, ks. myös Liite 5a). Lähes puolet (44,7 %) Helsingin ruotsalaistaustaisista maahanmuuttajista asui vuonna 2016 omistusasunnossa, ja ARA-asunnossa vain 15,5 prosenttia heistä. Myös kiinalais- ja thaimaalaistaustaisista yli kolmannes asui omistusasunnossa, joskin myös ARA-asunnoissa asuminen oli melko yleistä. Vapaarahoittaisessa vuokra-asunnossa asuminen oli yleisintä kaupungin intialais- ja irakilaistaustaisilla maahanmuuttajilla, viimeksi mainituista tässä asunnon hallintamuodossa asui yli puolet. ARA-asunnossa asuminen oli puolestaan yleisintä somalialaistaustaisilla, joista tähän hallintamuotoon sijoittui noin kaksi kolmannesta (65,8 %) kaikista somalialaistaustaisista maahanmuuttajista. Omistusasuminen oli somalialaistaustaisten lisäksi varsin harvinaista myös irakilais- ja afganistanilaistaustaisilla. Suuremmista ryhmistä myös virolaistaustaisista maahanmuuttajista vain vajaa 14 prosenttia asui omistusasunnossa, kun taas venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisista yli neljännes (25,5 %). Lukuja tarkastellessa on huomioitava, että mukana on myös kantaväestöön kuuluvien kanssa perhesuhteessa olevia henkilöitä.

Kuvio 32. Maahanmuuttajien asunnon hallintaperuste taustamaan mukaan Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Asuminen omistusasunnossa on sitä yleisempää, mitä enemmän Suomeen muutosta on kulunut aikaa (kuvio 33). Yli 15 vuotta Suomessa asuneista maahanmuuttajista hieman yli kolmekymmentä prosenttia asui Helsingissä vuonna 2016 omistusasunnossa. Heistäkin noin 43 prosenttia asui kuitenkin ARA-asunnossa. Pidempään Suomessa asuneiden keskuudessa etenkin vapaarahoitteisessa vuokra-asunnossa asuminen on harvinaisempaa kuin lyhyemmän aikaa asuneilla. Myös asuminen asumisoikeusasunnossa on yleisempää pidempään Suomessa asuneiden keskuudessa, vaikka se ei missään vaiheessa kovin tavallista olekaan.

Kuvio 33. Maahanmuuttajien asunnon hallintaperuste maassaoloajan mukaan Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

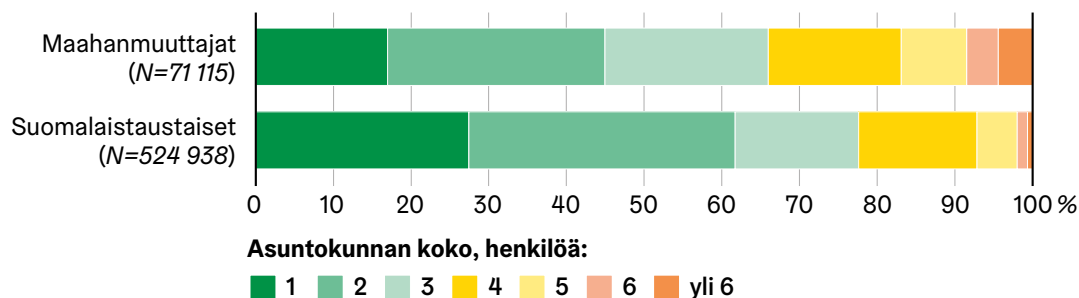

Pidemmän aikavälin kehitystä on mahdollista selvittää analysoimalla vieraskielisten asuntokuntien hallintaperusteen muutosta. Vieraskielisellä asuntokunnalla tarkoitetaan asuntokuntaa, jonka viitehenkilön rekisteröity äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Vuonna 2006 noin puolet vieraskielisistä asuntokunnista asui arava- tai korkotukivuokra-asunnossa, ja sittemmin osuus on laskenut niin, että muussa vuokra-asunnossa asuvien suhteellinen osuus on noussut ARA-asunnoissa asuvia asuntokuntia suuremmaksi. ARA-asunnoissa asui vuonna 2016 tällä tavalla mitattuna noin 37 prosenttia vieraskielisistä asuntokunnista, ja muissa vuokra-asunnoissa noin 39 prosenttia. Omistusasunnossa asuvien vieraskielisten asuntokuntien suhteellinen osuus on pysynyt koko lailla ennallaan kymmenen vuoden aikana. (Ks. tarkemmin Ulkomaalaistaustaiset Helsingissä -kotisivun asuntojen hallintaperustetta käsittelevä välisivu; lähde Tilastokeskus).¹⁹

Asuntokunnan koko

Eroja Helsingin suomalaistaustaisten ja Suomeen muuttaneiden ulkomaalaistaustaisten välillä on myös asuntokunnan koossa (kuvio 34). Reilusti yli puolet (61,7 %) kantaväestöön kuuluvista henkilöistä asui vuonna 2016 asuntokunnassa, jossa on korkeintaan kaksi henkilöä ja yli neljäsosa (27,4 %) asui yhden henkilön taloudessa. Maahanmuuttajista yksin asui 17 prosenttia ja korkeintaan kahden henkilön taloudessa alle puolet heistä (45 %). Vähintään kolmen henkilön asuntokunnissa asuminen on selvästi yleisempää maahanmuuttajille kuin kantaväestön edustajille.

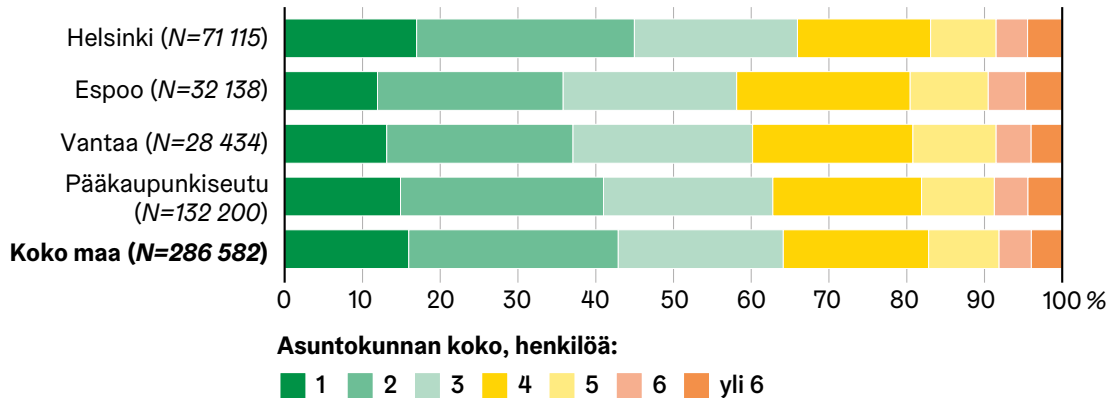
Kuvio 34. Maahanmuuttajien ja kantaväestöön kuuluvien asuntokunnan koko Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

¹⁹ Ulkomaalaistaustaiset Helsingissä kotisivun osoite on <https://ulkomaalaistaustaiset helsingissa.fi/fi>.

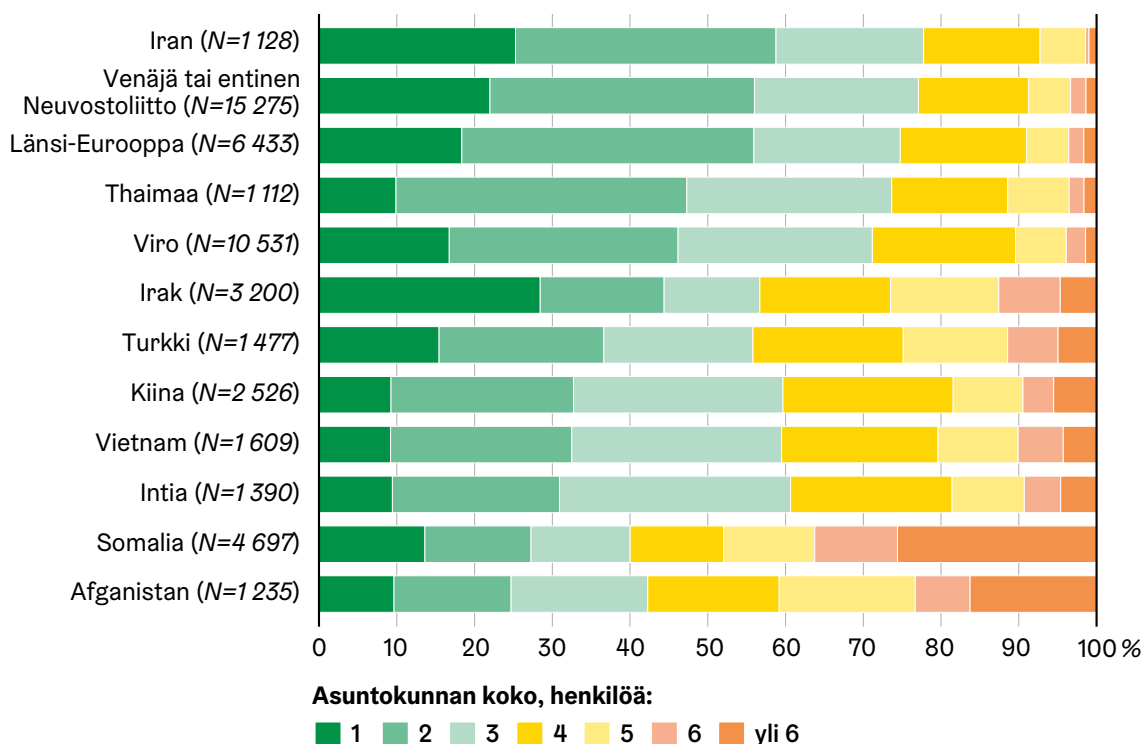
Pääkaupunkiseudun sisällä pienissä asuntokunnissa asuminen on Helsingissä yleisempää kuin Espoossa ja Vantaalla niin suomalaistaustaisten kuin maahanmuuttajien osalta (kuvio 35). Suurimmissa asuntokunnissa asuu näissä kolmessa kaupungissa suhteellisesti ottaen saman verran ulkomaalaistaustaisia Suomeen muuttaneita henkilöitä. Nii- den henkilöiden osuus, jotka asuvat 3–5 hengen taloudessa, on kuitenkin Espoossa ja Vantaalla suurempi kuin Helsingissä.

Kuvio 35. Maahanmuuttajien asuntokunnan koko vuonna 2016.
Lähde: Tilastokeskus

Erot taustamaiden välillä ovat tässäkin tapauksessa suuria (kuvio 36; Liite 5b). Eniten suomalaistaustaisista poikkeavat Helsingin somalialaistaustaiset, joista yli kolmannes (36,3 %) asui vuonna 2016 asuntokunnassa, johon kuului vähintään kuusi henkilöä. Yli viiden hengen asuntokuntia on myös melko monilla afganistanilaistaustaisilla sekä vähäisemmässä määrin irakilais- ja turkkilaistaustaisilla. Varsin monet irakilaistaustaiset asuvat kuitenkin yhden henkilön taloudessa, samoin kuin iranilaistaustaiset, joista jälkimmäiset muistuttavat asuntokunnan koon puolesta varsin paljon kantaväestöä. Myös virolais- sekä venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisilla on saman tyyppinen asuntokuntarakenne kuin suomalaistaustaisilla, joskin yksin asuvia on kantaväestössä suhteellisesti ottaen enemmän.

Kuvio 36. Maahanmuuttajien asutokunnan koko taustamaan mukaan Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus²⁰

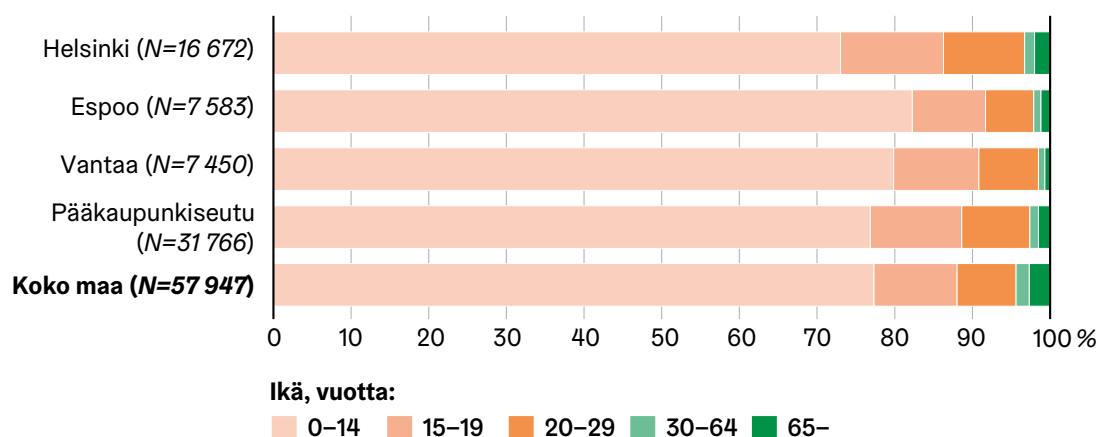
Ero maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä on huomattavan suuri myös siinä mielessä, että ARA-asunnoissa asui vuonna 2016 noin puolet (48,2 %) sellaisista ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista, jotka asuivat vähintään viiden henkilön asutokunnassa, ja omistusasunnoissa vajaa viidennes (18,8 %). Sen sijaan suomalaistaustaisista samankokoisissa suurissa asutokunnissa asuvista henkilöistä lähes kaksi kolmasosaa (63,6 %) asui omistusasunnossa ja noin viidennes (18,1 %) ARA-asunnossa.

²⁰ Taustamaat on järjestetty yhden ja kahden henkilön asuinkuntien yhteenlasketun suhteellisen osuuden mukaan. Ruotsalaistaustaiset on sisällytetty pienen lukumäärän vuoksi länsieurooppalaistaustaisiin.

Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset

Vuonna 2016 Helsingissä asui 16 672 Suomessa syntynyttä ulkomaalaistaustaista henkilöä. Koko Suomen kaikista tähän niin sanottuun toiseen sukupolveen kuuluvista henkilöistä he muodostivat 29 prosenttia. Se on noin kolme prosenttiyksikköä korkeampi prosenttiosuus kuin Helsingin maahanmuuttajien osuus Suomen kaikista maahanmuuttajista. Toiseen sukupolveen kuuluvat ovat suurimmaksi osaksi vielä varsin nuoria. Helsingissä heistä noin 86 prosenttia oli vuonna 2016 alle 20-vuotiaita ja lähes kolme neljännestä (73 %) alle viisitoistavuotiaita. Tilanne on samankaltainen Espoossa ja Vantaalla, jossa nuorimpaan ikäluokkaan kuuluvien osuus on tosin vielä korkeampi. (Kuvio 37.)

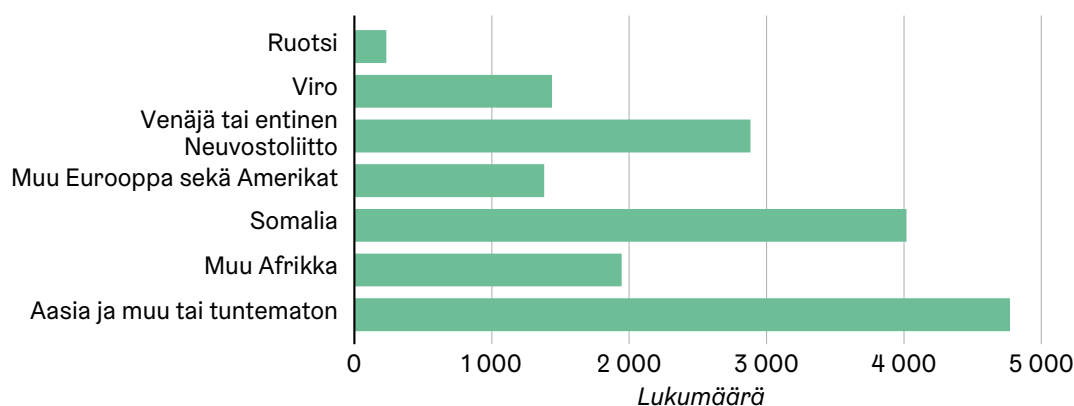
Kuvio 37. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten ikärakenne vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Ulkomailla syntyneet ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat taustamaarakenteen osalta erilaisia.²¹ Tämä johtuu etenkin eri taustamaaryhmien erilaisesta ikärakenteesta sekä syntyvyyden vaihtelusta eri väestöryhmissä. Siinä missä maahanmuuttajien tapauksissa venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaiset sekä virolaistaustaiset olivat vuonna 2016 Helsingissä kaksi selvästi suurinta taustamaaryhmää, toisessa sukupolvensa somaliaistaustaiset muodostavat suurimman ryhmän (kuvio 38). Helsingissä asuvista Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista somaliaistaustaiset muodostivat 24 prosenttia. Samalla voi todeta, että noin 43 prosenttia Helsingin somaliaistaustaisista oli syntynyt Suomessa. Venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisten ja virolaistaustaisten osalta Suomessa syntyneiden prosenttiosuus oli selvästi pienempi, 15 % ja 11 %. Tässä yhteydessä on syytä huomioda, että ulkomaalaistaustaisuus on määritelty siten, että molemmat vanhemmat (tai ainoa tiedossa oleva vanhempi) ovat syntyneet ulkomailla, ja että taustamaa on ensisijaisesti äidin syntymävaltio. Virolais- ja venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisten määrät ja suhteelliset osuudet olisivat suurempia, jos ulkomaalaistaustaisuuteen riittäisi, että toinen vanhemmista on syntynyt ulkomailla. (Ks. myös Liite 6a.)

21 Ks. taustamaiden luokittelu laajempiin kokonaisuuksiin Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten osalta Liite 2.

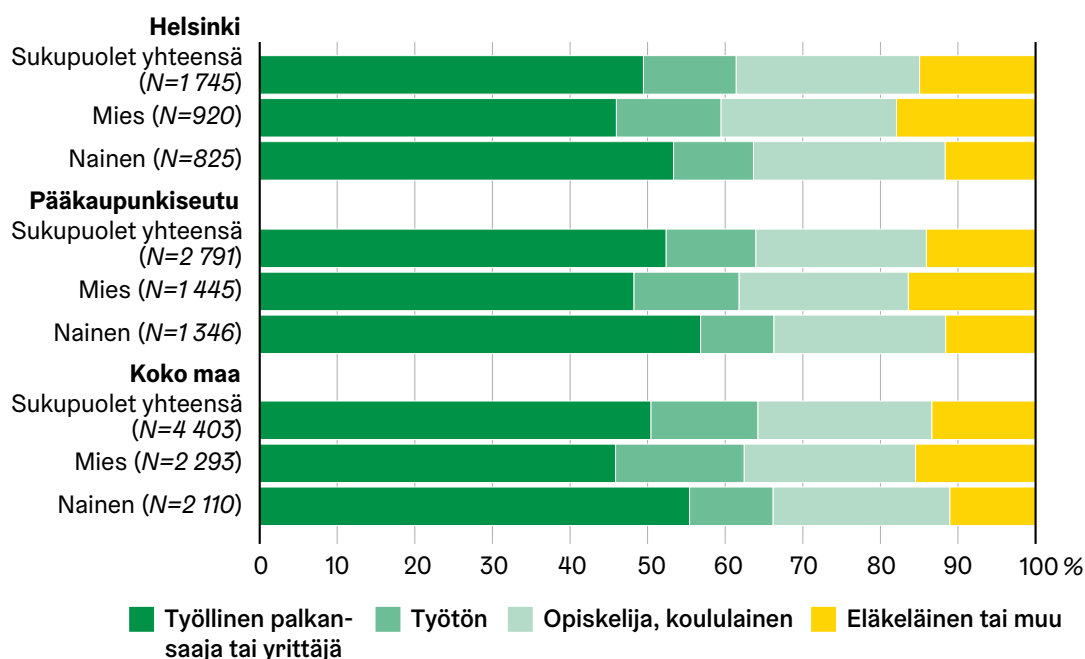
Kuvio 38. Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset taustamaan mukaan Helsingissä vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Helsingissä oli vuonna 2016 vasta 1 745 ikäluokkaan 20–29 kuuluvaa Suomessa syntynyttä ulkomaalaistaustaista. Määrän pienuuden vuoksi heidän elämäntilanteestaan ei kannata tehdä kovin vahvoja päätelmiä, mutta tulevaisuutta ajatellen kannattaa kuitenkin tehdä jo nyt joitain havaintoja heidän sijoittumisestaan työmarkkinoille ja muusta pääasiallisesta toiminnasta.

Näistä toiseen sukupolveen kuuluvista nuorista aikuisista vajaa puolet (49,5 %) oli vuonna 2016 työelämässä (kuvio 39). Työllisten osuus ikäluokasta oli hieman alempi Helsingissä kuin koko pääkaupunkiseudulla ja koko Suomessa. Toiseen sukupolveen kuuluvien naisten työllisyysaste oli korkeampi kuin vastaavien miesten niin Helsingissä, pääkaupunkiseudulla kuin koko Suomessa. Miehistä lähes 18 prosenttia oli Helsingissä kategoriassa ”eläkeläiset ja muusta syystä työvoiman ulkopuolella”, kun taas naisten osalta vastaava prosenttiosuus oli 11,6. Jälleen voi olla, että osa väestötilastoissa olevista henkilöistä on muuttanut pois Suomesta.

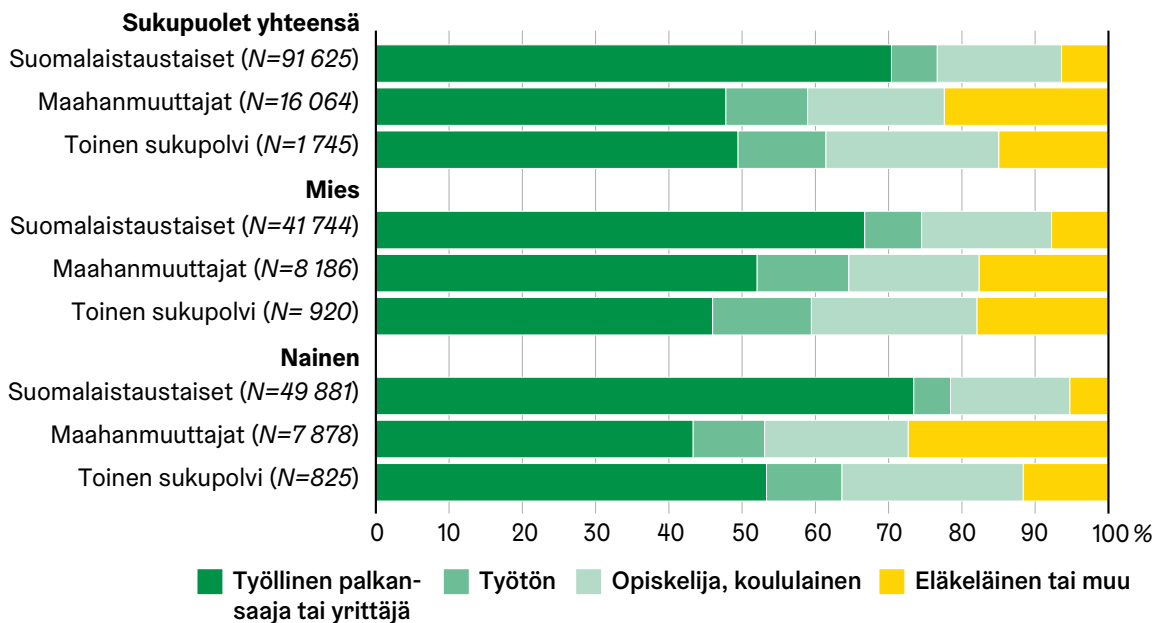
Kuvio 39. 20–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten pääasiallinen toiminta vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus

Jos verrataan keskenään Helsingissä asuvia 20–29-vuotiaita suomalaistaustaisia sekä samaan ikäluokkaan kuuluvia maahanmuuttajia ja toiseen sukupolveen kuuluvia henkilöitä, esille nousee sekä eroja että yhtäläisyyksiä (kuvio 40). Suomalaistaustaisista noin 70 prosenttia oli työllisiä. Se on selvästi korkeampi prosenttiosuus kuin saman ikäisillä maahanmuuttajilla (47,8 %) ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla (49,5 %). Toiseen sukupolveen kuuluvista miltei neljäsosa oli vielä opiskelemassa, maahanmuuttajista puolestaan yli viidennes muun kuin opiskelun vuoksi työvoiman ulkopuolella.

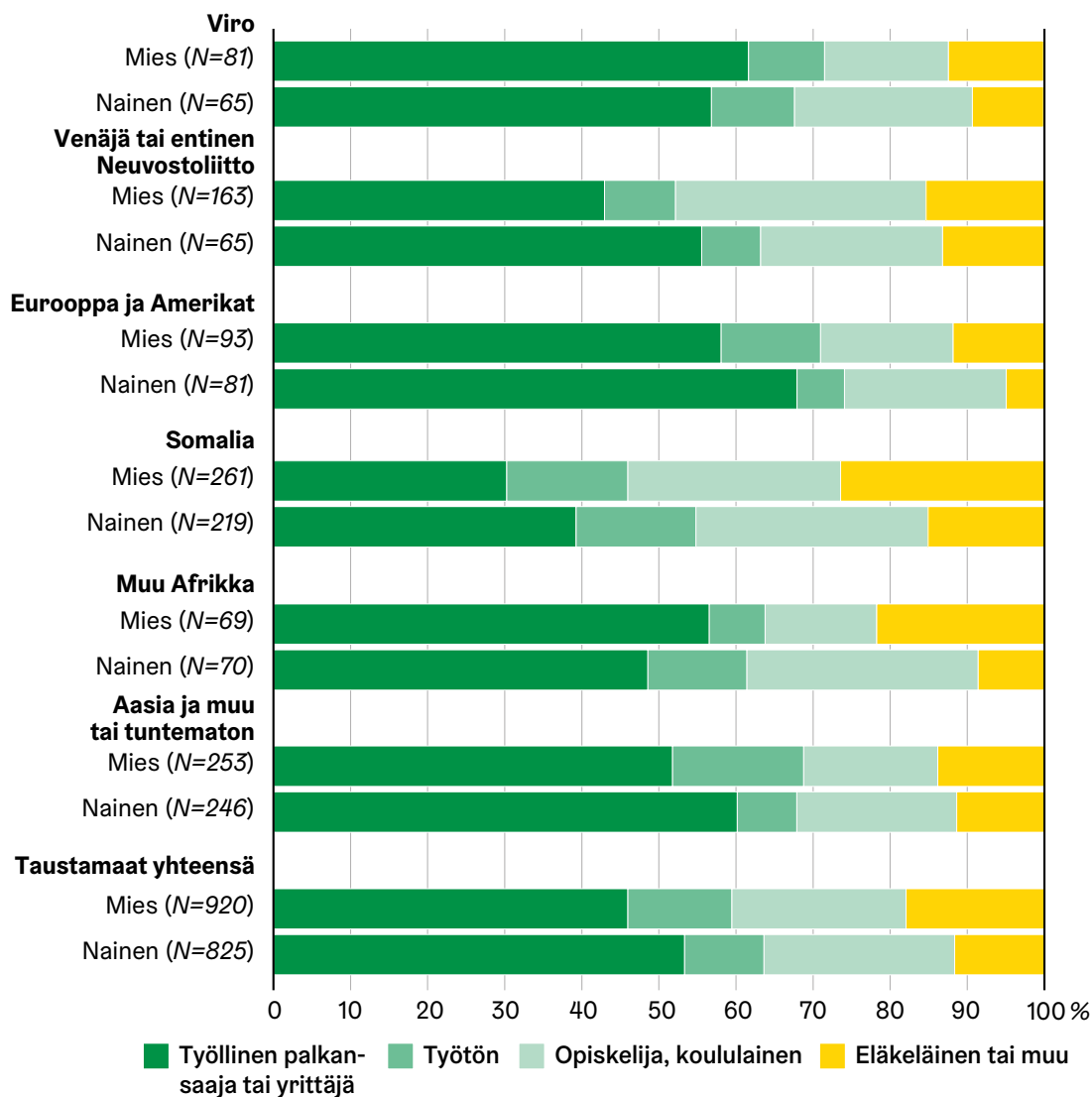
Erot suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten välillä korostuvat naisten kohdalla. Suomalaistaustaisista naisista vuonna 2016 työttömänä oli 20–29-vuotiaiden ikäluokasta vain viisi prosenttia, ja melko harvat olivat myös muun kuin opiskelun vuoksi työvoiman ulkopuolella. Ulkomailla syntyneistä naisista työllisiä oli puolestaan vain noin 43 prosenttia, ja yli neljännes (27,3 %) muun kuin opiskelun vuoksi työvoiman ulkopuolella. Toiseen sukupolveen kuuluvilla naisilla sekä työllisyys että opiskelu ovat yleisempiä tässä ikäluokassa. Työllisyysaste on toisessa sukupolvessa naisilla korkeampi kuin miehillä, kun taas Suomeen muuttaneiden osalta miehillä on korkeampi työllisyysaste kuin naisilla. Jälleen on syytä muistaa, että osa muun kuin opiskelun vuoksi työvoiman ulkopuolella olevista on muuttanut pois Suomesta.

Kuvio 40. 20–29-vuotiaiden pääasiallinen toiminta Helsingissä vuonna 2016 syntyperän mukaan. Lähde: Tilastokeskus

Erot taustamaiden mukaan lajiteltujen ryhmien välillä ovat jälleen suuria (kuvio 41). Erilisinä maaryhminä voidaan tässä tarkastella vain virolaistaustaisia, venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisia sekä somalialaistaustaisia. Näistä kolmesta ryhmästä työllisyysaste oli Helsingissä vuonna 2016 selvästi korkein Suomessa syntyneillä 20–29-vuotiailla virolaistaustaisilla, joista puolestaan näitä kahta muuta ryhmää pienempi osuus tähän ikäluokkaan kuuluvista oli opiskelemassa. Ero on suurimmillaan virolaistaustaisten miesten kohdalla. Venäläis- tai neuvostoliittolaistaustaisista naisista suurempi osa oli miehiin verrattuna työelämässä, miehistä puolestaan kolmannes oli opiskelijoita. Somalialaistaustaisilla naisilla oli korkeampi työllisyysaste kuin saman väestöryhmän miehillä. Etenkin miehistä varsin suuri osa oli muun kuin opiskelun vuoksi työvoiman ulkopuolella, osa heistä todennäköisesti myös Suomen ulkopuolella. (Ks. myös 20–64-vuotiaiden osalta Liite 6b.)

Kuvio 41. 20–29-vuotiaiden Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten pääasiallinen toiminta Helsingissä vuonna 2016 taustamaan tai -alueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus

Tietojen suhteuttaminen muuhun tutkimukseen

Suomen ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista noin puolet asuu pääkaupunkiseudulla, ja näistä maahanmuuttajista puolestaan puolet eli noin neljännes kaikista asuu Helsingissä. Näin ollen ei ole mikään ihme, että tässä raportissa esitetyt tulokset koskien ulkomaalaistaustaisten työllisyyttä, tuloja ja asumista vastaavat pitkälti niitä havaintoja, joita aikaisemmassa tutkimuksessa Suomeen muuttaneiden kotoutumisesta ja heidän jälkeläistensä sijoittumisesta yhteiskunnassa on tehty.

Viime aikoina on selvitetty maahanmuuttajien osallistumista Suomen työmarkkinoille ja muuta kotoutumista eri lähteitä ja menetelmiä hyödyntäen. Analyysien toteutuksessa ja raportoinnissa on eroja esimerkiksi siinä, miten maahanmuuttaja on määriteltä. Lisäksi tutkimuksissa ja selvityksissä hyödynnettyjä muuttujia on määriteltä ja luokiteltä eri tavoin. Suuri osa analyyseistä on tehty tämän raportin tavoin poikkileikkauksina yhdeltä vuodelta tai tietyiltä vuosilta, osa puolestaan pitkittäistutkimuksina esimerkiksi seuraten tiettyinä vuosina tulleiden maahanmuuttajien tilanteen kehittymistä. Suorat määrälliset vertailut tutkimustulosten välillä ovat siis ongelmallisia.

Eroista huolimatta yleiskuva esimerkiksi maahanmuuttajien työllisyydestä on kuitenkin varsin selkeä ja samansuuntainen. Pekka Myrskylän ja Topias Pyykkösen selvitys Suomeen muuttaneiden työmarkkinatilanteesta, koulutuksesta ja poliittisesta osallistumisesta nosti esille, että maahanmuuttajien työllisyystilanne on keskimäärin tarkasteltuna muuta väestöä heikompi. Vieraskielisten työllisyysaste oli noin 15–17 prosenttiyksikköä alempi kuin niillä, joilla rekisteröity äidinkieli oli suomi, ruotsi tai saame. Maahanmuuttajien työttömyysaste oli puolestaan kantaväestöön verrattuna kaksinkertainen. (Myrskylä & Pyykkönen 2014, 19–26.)

Löydökset ovat samansuuntaisia myös ansiotulojen osalta. Myrskylän ja Pyykkösen (2014, 28–29) mukaan vieraskielisten valtionveronalaiset tulot olivat vuonna 2009 selvästi alemmat kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisten, ja kaikista heikoimmassa asemassa olivat vieraskieliset naiset. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen työryhmän selvityksen mukaan maahanmuuttajien käytettävissä olevat keskitulot olivat noin kolmanneksen pienemmät kuin kantaväestön vastaavat tulot. (VATT-työryhmä 2014, 18; ks. työllisyydestä ja tuloista myös esim. Busk ym. 2016, 53–55.)

Rekisteripohjaisen tiedon sijaan haastatteluihin nojaavan Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimuksen (UTH) mukaan vuonna 2014 ulkomaalaistaustaisen väestön työllisyysaste oli noin kymmenen prosenttiyksikköä heikompi kuin suomalaisistaustaisilla (63,7 ja 73,7 prosenttia 20–64-vuotiailla ulkomaalaistaustaisilla ja suomalaistaustaisilla). Analyysin toteuttajien mukaan UTH-tutkimuksen tuloksen ja rekisteritietojen perusteella tehtyjen selvitysten välinen ero selittyy osittain tiukemmalla työllisen määritelmällä rekistereihin perustuvassa työssäkäyntitilastossa, osittain kyseisen tilaston käyttämällä viiteajankohdalla, joka on kunkin vuoden viimeinen viikko. (Larja & Sutela 2015, 72).

Pasi Saukkosen ja Juho Peltosen UTH-tutkimuksen aineistoa hyödyntäneessä selvityksessä ulkomaalaistaustaisista pääkaupunkiseudulla ilmeni, että 15–64-vuotiaiden ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste oli seudun kaikissa kaupungeissa niin ikään noin kymmenen prosenttia alempi kuin suomalaistaustaisilla vuonna 2014. Työttömänä heistä oli noin viisitoista prosenttia. UTH-aineiston perusteella voitiin myös todeta, että ulkomaalaistaustaisilla työllisillä on suomalaistaustaisiin verrattuna heikompi asema työmarkkinoilla, mitä tulee työsuhteen määräaikaaisuuteen ja osa-aikaaisuuteen sekä alityöllisyyteen ja ylikoulutukseen. (Saukkonen & Peltonen 2018, 28–29; 47.)

OECD toteutti vastikään kansallisen kotouttamispolitiikan arvioinnin, joka sisälsi myös katsauksen maahanmuuttajien kotoutumiseen Suomessa. Raportin mukaan Suomi on menestynyt OECD-maiden keskiarvoa paremmin, mitä tulee kantaväestön työllisyyteen, mutta ulkomailla syntyneiden osalta tilanne on päinvastainen. Vuosien 2000 ja 2009 välillä tapahtui suotuisaa kehitystä, mutta sen jälkeen maahanmuuttajien tilanne työmarkkinoilla on jälleen huonontunut. Parantuneelle kotouttamispolitiikalle kuuluu OECD:n mukaan osa ansiosta myönteiseen kehitykseen. Sen sijaan talouskriisin jälkeinen heikko kehitys johtuu raportin mukaan etenkin työllistyneiden maahanmuuttajien sijoittumisesta suhdanneherkille aloille ja haavoittuviin asemiin työelämässä. (OECD 2018, 69–94.)

Kaikissa aikaisemmissa selvityksissä ja tutkimuksissa on pantu merkille, että maahanmuuttajat ovat heterogeeninen ryhmä, ja tämä näkyy niin työmarkkinatilanteessa kuin tulotasossakin. Pellervon taloustutkimuksen, Eläketurvakeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen tutkimuksessa puhutaan jopa maahanmuuttajien työmarkkinoille kiinnittymisen polarisoitumisesta: suuri osa heistä on joko työskennellyt koko tarkasteluvuoden ajan (360 työpäivää) tai sitten ei ole ollut lainkaan työelämässä (ei yhtään työpäivää). (Busk ym. 2016, 45–46.)

Pellervon taloustutkimuksen ja Rambollin työ- ja elinkeinoministeriölle toteuttaman tutkimuksen mukaan työllisyystilanne on ollut paras Suomen virolaisilla kun taas etenkin Aasiasta ja Afrikasta sekä erityisesti humanitaarisista syistä muuttaneilla lähtötilanne on vaikeampi (Eronen ym. 2014, 35–36). Samansuuntaisia havaintoja, jotka vastaavat myös tämän raportin löydöksiä, on tehty myös muissa tutkimuksissa. On esimerkiksi todettu, että työllisen ajan osuus maassaoloajasta oli suurin virolaisilla sekä Länsi- ja Etelä-Euroopasta lähtöisin olevilla maahanmuuttajilla, kun taas vastaava osuus oli pienin Lähi-idästä ja Somaliasta tulleilla (Busk ym. 2016, 41–42).

Lisäksi sukupuolella on havaittu olevan suuri merkitys työmarkkinoille integroitumisen kannalta. Tähän on kiinnitetty erityistä huomiota Rambollin sosiaali- ja terveysministeriölle laatimassa raportissa maahanmuuttajanaisten ja -miesten asemasta ja sukupuolten tasa-arvosta. Raportissa todetaan, että vieraskielisen tai ulkomaalaistaustaisen väestön tapauksessa sukupuolten välinen ero työllisyysasteessa on selkeämpi kuin kantaväestön ollessa kyseessä: naisten työllisyys on selvästi miesten työllisyyttä alemmalla tasolla, mutta naisten tilanne kuitenkin kehittyy vahvasti ajan myötä. Ero miesten ja naisten välillä on erityisen suuri länsimaiden ulkopuolelta tulleiden keskuudessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016, 16–19).

Maassaoloajan suotuisa vaikutus asemaan työmarkkinoilla on niin ikään usein pantu merkille. Myös iällä ja sukupuolella on tässä yhteydessä merkitystä: työllisen ajan osuus maassaoloajasta on suurin niillä, jotka ovat muuttaneet Suomeen 25–34-vuotiailla, ja naiset kurovat työllisyysasteen osalta eroa miehiin kiinni (Busk ym. 2016, 37–53). Työllisyyden on erässä tutkimuksessa todettu paranevan aina 37 ikävuoteen asti, mutta kääntyvän sen jälkeen tasaiseen laskuun (Eronen ym. 2014, 37–40).

Kyseisessä tutkimuksessa huomautettiin myös siitä, että yhteiskunnan ja talouden tila jättää pysyvän vaikutuksen maahanmuuttajan tuleviin työvuosiin. Tämäkin havainto on tehty myös muualla. Lamavuosina eli 1990-luvun alussa Suomeen tulleet ovat pärjänneet työmarkkinoilla huonommin kuin myöhempinä vuosina saapuneet (ks. esim. VATT-työryhmä 2014, 20; ks. myös esim. Eronen ym. 2014, 16–18). Taustalla saattavat raporttien mukaan vaikuttaa myös asenneilmapiiirin muutokset sekä kotouttamispoliittiset toimenpiteet. Vuonna 2008 alkaneen taloudellisen laskusuhdanteen pitkän aikavälin vaikutuksista ei ole vielä tietoa.

UTH-tutkimuksessa saatiin tarkempaa tietoa maahanmuuttajien koulutuksesta. Kuten edellä (alaviite 13) on mainittu, maahanmuuttajat osoittautuvat väestöryhmänä koulutummaksi kuin mitä tutkintorekisteriin pohjautuvista tiedoista voisi päätellä. Ulkomaalaistaustaisissa on silti kantaväestöä selvästi enemmän korkeintaan perusasteen koulu-

tuksen varassa olevia henkilöitä. Tämän on arvioitu vaikuttavan myös maahanmuuttajien työllisyystilanteeseen, koska Suomessa vähän koulutusta omaavilla on yleisesti ottaen alempi työllisyysaste kuin korkeammin koulutetuilla. (Larja & Sutela 2015, 81.)

Vuokra-asumisen on jo pitkään todettu olevan maahanmuuttajien selvästi yleisin asuimuoto. Vuosituhannen vaihteen tarkastelussa omistusasunnossa asui vajaa viidenes maahanmuuttajista, ja niitä olivat hankkineet lähinnä venäläis- ja vietnamilaistaustaiset. Varsinkin ensiksi mainittujen tapauksessa omistusasuminen liittyi usein siihen, että perheessä oli kantasuomalainen puoliso. Maahanmuuttajien perheet ja asutokunnat olivat myös selvästi suurempia kuin muiden pääkaupunkiseudulla asuvien. Erot taustamaaryhmien välillä olivat kuitenkin erittäin suuria, ja etenkin seudun somalialaistaustaisista suuri osa asui isoissa kotitalouksissa. (Juntto 2005, 43–58.)

UTH-tutkimuksen mukaan Suomen ulkomaalaistaustaisista 39 prosenttia asui vuonna 2014 omistusasunnossa, siinä missä vastaava prosenttiosuus oli Suomen koko väestössä 68 prosenttia. Omistusasuminen oli yleisempää niillä, joilla taustamaa oli jokin toinen EU-maa tai Efta-maa, Pohjois-Amerikan valtio tai Aasian valtio (pl. Lähi-itä). Sen sijaan se oli harvinaisempaa niillä, joilla taustamaa oli Viro tai jokin Lähi-idän tai Afrikan valtio. Ulkomaalaistaustaisista naiset asuivat miehiä useammin omistusasunnossa, etenkin virolaistaustaisten ja aasialaistaustaisten tapauksessa. (Castañeda & Kauppinen 2015, 138–140.) Kauppinen ja Vilkanen (2016, 40–51) mukaan maahanmuuttajista nopeimmin omistusasuntoon ovat siirtyneet Lähi-idän ulkopuolisessa Aasiassa syntyneet, ja hitaimmin puolestaan ne, jotka ovat syntyneet Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Tältäkin osin aikaisempien tutkimusten havainnot ja löydökset vastaavat siis tässä raportissa esitetyjä tuloksia (ks. myös Joronen 2012, 29–30).

Helsingin kaupungin tietokeskuksessa (nykyisin kaupunginkanslian kaupunkitutkimus ja -tilastot -yksikkö) on jo aikaisemmin kerätty ja analysoitu tässä raportissa tutkittuja tilastotietoja. Suora vertailu Tuula Jorosen (2012) selvitykseen ei ole mahdollista, koska siinä käytettiin erilaista kysymyksenasettelua, ulkomaalaistaustaisen määrittelyä ja taustamaaluokittelua. Hänen raportissaan tuodaan kuitenkin esille monia yhtymäkohtia tämän selvityksen sekä edellä mainittujen muiden tutkimusten ja selvitysten tulosten kanssa. Syntyperältään ulkomaalaistaustaiset olivat työllistyneet harvemmin kuin muut helsinkiläiset. Parhaiten olivat työllistyneet länsi- ja itäeurooppalaiset, heikommin puolestaan afrikkalaistaustaiset sekä Etu-Aasian maista tulleet. Etenkin naisten työllistyminen vaihteli jyrkästi lähtömaittain, ja naisille taustamaalla ja maassaoloajalla oli vielä suurempi merkitys kuin miehille. Suurin osa Helsingin syntyperältään ulkomaalaisista tulonsaajista ansaitsi myös koko väestön mediaanituloja vähemmän vuonna 2010. (Mt., 17–20; 22.)

Pasi Saukkosen aikaisemmassa raportissa (2016b) analysoitiin tämän raportin kanssa yhdenmukaisia tietoja ulkomaalaistaustaisten työllisyydestä, tuloista ja asumisesta vuodelta 2014. Tarkoituksena on siis, että jatkossa nämä tiedot saadaan ja niitä analysoidaan kahden vuoden välein niin, että aikasarjojen muodostaminen poikkileikkausvuosien tiedoista on mahdollista. Tässä raportissa ei rinnastettu keskenään vuosien 2014 ja 2016 tietoja, koska erot näiden välillä olivat minimaalisia.²² Jatkossa on kiinnostavaa seurata esimerkiksi nyt nähtävissä olevaa maahanmuuttajien työllisyystilanteen paranemista sekä omistusasumisen ja muussa kuin ARA-asunnossa vuokralla asumisen yleistymistä.²³

22 Raporttien tietoja verrattaessa on hyvä huomioida, että vuoden 2014 tietoja käsitelleessä raportissa (Saukkonen 2016b) ikärajaus oli maahanmuuttajien osalta pääsääntöisesti 15–64-vuotiaat, ja tässä raportissa se on ollut 20–64-vuotiaat.

23 Työllisyyttä, tuloja ja asumista koskevia tietoja löytyy myös Helsingin kaupungin ylläpitämältä Ulkomaalaistaustaiset Helsingissä -kotisivulta, ks. <https://ulkomaalaistaustaiset helsingissa.fi/fi>.

Päätelmät

Tässä raportissa on esitelty tietoja ulkomaalaistaustaisten kotoutumisesta Helsinkiin työmarkkinoille sijoittumisen, valtionveronalaisten tulojen sekä asumisen olosuhteiden näkökulmasta. Huomio on kiinnitetty ensisijaisesti ulkomailla syntyneisiin ulkomaalais-taustaisiin, joita kutsutaan tässä yhteydessä myös maahanmuuttajiksi. Raportin lopussa on tarkasteltu lyhyesti myös Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten pääasiallis-ta toimintaa. Tiedot ovat peräisin Tilastokeskuksesta ja ne perustuvat eri rekistereihin. Raportti on Helsingin kaupungin kotoutumisen seurantajärjestelmään sisältyvän aikai-semman raportin (Saukkonen 2016b) päivitys vuoden 2016 tiedoilla.

Maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, eikä heidän kotoutumisestaan yleensä kannata paljon puhua. Taustamaaryhmien välillä on sekä työllisyydessä ja tu-loissa että asumisen olosuhteissa suuria eroja, jotka heijastavat eroja esimerkiksi Suo-meen muuton perusteissa ja muuttajien koulutustasossa. Myös sukupuolella on usein suuri merkitys, etenkin joissain taustamaaryhmissä. Valitettavasti maahanmuuton syytä tai oleskeluluvan perustetta, koulutustasoa tai suoritettuja tutkintoja tai esimerkiksi kie-litaitoa ei saada luotettavasti selville rekisteripohjaisesta aineistosta.

Monilla maahanmuuttajaryhmillä kotoutuminen on tässä yhteydessä tarkastelluilla ra-kenteellisen integraation osa-alueilla osoittautunut ongelmalliseksi. Ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla on suomalaistaustaisia alempi työllisyysaste ja korkeampi työttö-mysaste, ja tämä ero on erityisen suuri silloin, kun maahanmuuttajat ovat tulleet maista, joista on tullut paljon pakolaisia ja turvapaikanhakijoita sekä heidän perheenjäseniään. Suurimpia tällaisia taustamaaryhmiä ovat somaliaistaustaiset, irakilaistaustaiset ja af-ganistanilaistaustaiset. Näissä maaryhmissä myös naisten osallistuminen työelämään on varsinkin Suomessa asumisen ensimmäisinä vuosina hyvin alhainen.

Työllisyystilanne heijastuu myös valtionveronalaisiin tuloihin, jotka ovat Helsingin maa-hanmuuttajilla alemmat kuin kantaväestöön kuuluvilla henkilöillä. Syy on osin työttömyy-dessä ja muussa työelämän ulkopuolella olemisessa, osittain suomalaistaustaisia vah-vemmassa sijoittumisessa matalan palkkatason aloille ja työtehtäviin. Tulotaso vaihtelee ymmärrettävästi jälleen eri taustamaaryhmien välillä, ja joissain tapauksissa keskimää-räiset tulot vastaavat kantaväestön tulotasoa tai ovat sukupuoli huomioiden jopa sen ylitse. Lisäksi myös niihin taustamaaryhmiin, joissa yleisesti ottaen tilanne on selvästi suomalaistaustaisia heikompi, kuuluu monia työelämässään ja henkilökohtaisessa ta-loudessaan menestyneitä ihmisiä.

Helsingin maahanmuuttajat asuvat myös kantaväestöä selvästi enemmän vuokralla, etenkin arava- tai korkotukivuokra-asunnossa, joihin asukkaat valitaan sosiaalisin perus-tein. Viimeksi mainittu asumisen hallintaperuste oli erittäin yleinen somaliaistaustaisilla mutta tavallinen myös monissa muissa taustamaaryhmissä. Vaikka virolais- ja venäläis-tai neuvostoliittolaistaustaisilla on parempi työllisyys- ja tulotilanne, omistusasuminen on heilläkin selvästi kantaväestöä harvinaisempaa.

Erityisesti somaliaistaustaisilla on suuria perheitä, vähintään kuuden henkilön asun-tokuntia oli yli kolmannes kaikista. Suuria perheitä on myös Helsingin afganistanilaistus-taisilla. Suurimmista taustamaaryhmistä virolais- sekä venäläis- tai neuvostoliittolais-taustaisten asuntokuntien koko ei juuri poikkea kantaväestön asuntokunnista. Perheko-koja tarkasteltaessa on syytä muistaa, että joissain tapauksissa osa perheenjäsenistä elää toisessa maassa, eikä perheenyhdistämistä ole syystä tai toisesta tapahtunut.

Maassaoloaika edistää kotoutumista. Pidempään Suomessa asuneet osallistuvat useammin suomalaiseen työelämään. Myös Helsingissä asuvien maahanmuuttajien tulotaso nousee ajan myötä, ja se mahdollistaa siirtymistä vuokralla asumisesta omistusasumiseen. Etenkin monien länsimaiden ulkopuolelta tulevien naisten tilanne paranee maasaolon pidentyessä merkittävästi, mikä usein tarkoittanee siirtymistä kodinhoitotehtävistä opiskelemaan ja työelämään.

Työllisyyden osalta raportissa on tarkasteltu myös yleistä ajallista kehitystä. Aikasarja-analyysi osoittaa, että Helsingin ulkomaalaistaustaisen väestön tilanne työmarkkinoilla seuraa talouden nousu- ja laskusuhdanteita siinä missä kantaväestönkin, mutta muutokset ovat vielä jyrkempiä. Maahanmuuttajat sijoittuvat usein suhdanneherkille aloille sekä määräaikaisiin työsuhteisiin, jotka reagoivat herkästi taloudellisen tilanteen vaihteluihin. Pitkän vaikean kauden jälkeen orastava talouskasvu näkyi vuonna 2016 myös maahanmuuttajien työllisyystilanteen paranemisena.

On myös syytä huomioida, että kun kehitystä tarkastellaan poikkileikkausvuosittain, kohteena oleva ulkomaalaistaustaisen ryhmä muuttuu kansainvälisen muuttoliikkeen johdosta koko ajan. Korkeasuhdanteen aikana Suomeen muuttaa ihmisiä työn perässä ja osin suoraan töihin, ja tämä vaikuttaa suotuisasti koko maahanmuuttajaväestön yleiseen työllisyystilanteeseen. Laman tai taantumien aikana työperusteisesti muutetaan maahan vähemmän, minkä lisäksi osa aikaisemmin tulleista saattaa muuttaa takaisin lähtömaahansa tai jonnekin muualle. Oma vaikutuksensa on tietenkin myös pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden laajemmalla tai vähäisemmällä muutolla. Vuoden 2015 turvapaikanhakijoiden laajamittainen tulo Suomeen ei vielä juuri näy vuoden 2016 väestötilastoissa.

Helsingissä ja koko pääkaupunkiseudulla maahanmuuttajien kotoutumista on tärkeä seurata sekä yleisesti että näillä rakenteellisen kotoutumisen osa-alueilla eli työllisyyden, tulojen ja asumisen osalta. Nämä tekijät kytkeytyvät monin tavoin toisiinsa, ja yhdessä ne muodostavat tärkeän taustan muulle elämässä menestymiselle. Ajantasainen ja riittävän yksityiskohtainen tieto kotoutumisesta tekee mahdolliseksi tulevan kehityksen ennakoimisen ja sen myötä esille nouseviin haasteisiin vastaamisen. Valmistautumalla oikein voidaan parhaiten ratkaista erilaisia ongelmia etupainotteisesti ja tehokkaasti.

On epärealistista ajatella, että nykyisellä maahanmuuttorakenteella ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisen työllisyys ja tulot olisivat helposti saatavissa kantaväestön tasolle. Silti on perusteltua olla huolestunut varsinkin joihinkin taustamaaryhmiin kuuluvien henkilöiden selvästi muita heikommasta asemasta yhteiskunnassa. Asian tärkeyttä lisää se, että näihin taustamaaryhmiin kuuluvien osuus on Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisen osalta selvästi korkeampi kuin varsinaisten maahanmuuttajien tapauksessa. Maahanmuuttajien lasten eli ns. toiseen sukupolveen kuuluvien henkilöiden pärjäämisellä Helsingissä ja Suomessa on suuri merkitys heille itselleen, mutta myös julkiselle taloudelle ja yhteiskunnan muulle kehitykselle.

Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat suurimmaksi osaksi vielä lapsia ja nuoria, ja työikäisten määrä on toistaiseksi melko pieni. Tässä raportissa tehtiin kuitenkin joitain havaintoja eri ryhmiin kuuluvien 20–29-vuotiaiden pääasiallisesta toiminnasta. Yleiskuva on, että heidän tilanteensa muistuttaa enemmän saman ikäisten maahanmuuttajien kuin suomalaistaustaisen tilannetta ja että naiset ovat miehiä enemmän työelämässä ja opiskelemassa. Tämän tiedon perusteella huomiota on syytä kiinnittää siis erityisesti Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisen poikien ja miesten mahdollisuuksiin hankkia itselleen koulutus ja työpaikka. Analysointia haittaavat tässä samoin kuin joissain muissakin kohdissa Suomesta pois muuttaneet henkilöt, jotka kuitenkin sisältyvät väestörekisteriin.

Viime vuosien tutkimusten ja selvitysten ansiosta kokonaiskuva maahanmuuttajien ja ulkomaalaistaustaisten kotoutumisesta on merkittävästi parantunut. Itse tilanteesta sekä sen ajallisesta kehityksestä meillä on jo kohtalaisen luotettava kuva, vaikka monien tärkeiden taustatekijöiden vaikutuksesta ei olekaan vahvaa tieteellistä näyttöä. Sen sijaan Suomesta ja laajemmin koko Euroopasta puuttuu yhä tietoa siitä, minkälaisilla toimilla kotoutumista voidaan kaikista tehokkaimmin ja muuten parhaiten kansallisesti ja paikallisesti edistää. Koska kotoutuminen tunnustetaan nykyään ennen muuta paikalliseksi prosessiksi, on tärkeätä, että Suomessa on saatavilla riittävästi tietoa maahanmuuttajien ja muiden ulkomaalaistaustaisten elinoloista ja elämäntilanteesta sekä näihin vaikuttavista tekijöistä niin Helsingissä ja muualla pääkaupunkiseudulla kuin Suomen muissa suurissa kaupungeissakin.

Tiivistelmä

Pasi Saukkonen

Helsinki on kytkeytynyt entistä vahvemmin kansainväliseen muuttoliikkeeseen. Ulkomaila syntyneiden kaupungin asukkaiden määrä on noussut voimakkaasti, ja maahanmuuttajien lasten eli Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrä on niin ikään kasvanut. Ulkomaalaistaustaisten osuus kaupungin väestöstä on jo noin viisitoista prosenttia. Tästä syystä kannattaa seurata entistä tarkemmin maahanmuuttajien ja heidän lastensa kotoutumista eli sitä, kuinka he onnistuvat löytämään paikkansa uudessa kotikaupungissaan. Tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena ovat olleet kotoutumisen osa-alueista työllisyys, tulot ja asuminen, ja etenkin ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset eli maahanmuuttajat. Tiedot perustuvat Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien sekä Uudenmaan liiton Tilastokeskukselle tekemään tietopyyntöön, joka koski rekisteripohjaisista tilastotietoa ulkomaalaistaustaisten pääasiallisesta toiminnasta, valtionveronalaisista tuloista sekä asumisen hallintaperusteesta ja asuntokunnan koosta. Vertailukohteena ovat olleet Helsingin suomalaistaustaiset henkilöt. Raportti on vuonna 2016 ilmestyneen Helsingin kaupungin kotoutumisen seurantajärjestelmän vastaavan raportin päivitys, jonka tiedot ovat vuodelta 2016. Maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, ja elinolot vaihtelevat ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa erittäin paljon kaikilla tarkastelluilla osa-alueilla. Taustamaaryhmien väliset erot heijastavat eroja esimerkiksi Suomeen muuton perusteissa sekä muuttajien koulutustasossa. Myös sukupuolten välillä on etenkin länsimaiden ulkopuolelta tulevilla maaryhmissä paikoin suuria eroja. Helsingissä on paljon elämässään menestyneitä maahanmuuttajia, jotka tuovat kaupunkiin lisää elinvoimaa sekä julkisten palvelujen ylläpitämiseen tarvittavia verotuloja. Monilla on kuitenkin vaikeuksia oman paikkansa löytämisessä, ja joissain taustamaaryhmissä kotoutuminen näillä rakenteellisen integraation osa-alueilla on osoittautunut ongelmalliseksi. Työllisyysaste on selvästi alempi ja työttömyysaste korkeampi kuin kantaväestöön kuuluvilla etenkin silloin, kun maahanmuuttajat ovat tulleet maista, joista on tullut paljon pakolaisia ja turvapaikanhakijoita. Heikko työllisyystilanne heijastuu myös veronalaisiin tuloihin, jotka ovat maahanmuuttajilla keskimäärin alemmat kuin Helsingin suomalaistaustaisilla. Ero säilyy kuitenkin myös silloin, kun tarkastellaan pelkästään työllisiä henkilöitä, mikä kertoo maahanmuuttajien sijoittumisesta usein alemman koulutus- ja palkkatason aloille. Muiden aiheesta tehtyjen tutkimusten perusteella Suomeen muuttaneet sijoittuvat myös kantaväestöä useammin osa-aikaiseen työhön ja määräaikaisiin työsuhteisiin. Helsingin maahanmuuttajat asuvat myös kantaväestöä enemmän vuokralla, etenkin arava- tai korkotukivuokra-asunnoissa. Viimeksi mainittu asumisen hallintaperuste oli erittäin yleinen kaupungin somalialaistaustaisilla, joilla on myös suomalaistaustaisiin verrattuna paljon suuria, yli viiden hengen asuntokuntia. Kotoutuminen edistyy maassaoloajan myötä: työllisyys paranee, tulotaso nousee ja mahdollisuudet siirtyä omistusasumiseen kasvavat. Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat suurimmaksi osaksi vielä lapsia ja nuoria. Raportin tiedot heidän työllistymisestään osoittavat, että heidänkin elämässä pärjäämiseen on syytä kiinnittää huomiota. Tutkimuksen tulokset osoittavat myös, että kaupungin on syytä pyrkiä vaikuttamaan Suomeen muuttaneiden helsinkiläisten ja heidän lastensa oman paikkansa löytämiseen tarkoituksenmukaisin keinoin.

Resumé

Pasi Saukkonen

Helsingfors är alltmer sammankopplat med den internationella migrationen. Antalet utlandsfödda bland stadens invånare har ökat kraftigt och därmed ökar även antalet barn till invandrare, det vill säga barn med utländsk härkomst som är födda i Finland. Av stadens invånare är andelen utlandsfödda redan ungefär femton procent. På grund av detta bör invandrarnas och deras barns integration följas upp noggrannare, det vill säga på vilka sätt de lyckas hitta sin plats i sin nya hemstad. I denna undersökning har målet varit att utreda integrationens delområden: sysselsättning, inkomster och boendesituation, och särskilt gällande utlandsfödda med utländsk härkomst, alltså invandrare. Uppgifterna baseras på städerna Helsingfors, Esbos och Vandas samt Nylands förbunds begäran om upplysningar av Statistikcentralen. Som en följd av denna framkom registerbaserad statistik över utlandsföddas huvudsakliga sysselsättning, statsskattepliktiga inkomster samt bostäders besittningsform och hushållens storlek. Som jämförelsegrupp har Helsingfors invånare med finländsk bakgrund använts. Rapporten är en uppdatering av en tidigare rapport som ingår i Helsingfors stads uppföljning av invandrarnas integration med uppgifter från år 2016. Invandrarna är en mycket heterogen grupp, och levnadsförhållandena skiljer sig markant mellan de utlandsfödda med utländsk bakgrund inom alla de undersökta delområdena. Skillnaderna mellan grupperna baserat på ursprungsland återspeglas bland annat i orsakerna till flytten till Finland samt i personernas utbildningsnivåer. Även bland könen är skillnaderna stora, särskilt bland grupper som kommit från länder utanför västländerna. I Helsingfors finns det ett stort antal framgångsrika invandrare som ger staden mer livskraft samt nödvändiga skatteinkomster som upprätthåller den offentliga sektorn. Många har dock svårigheter att hitta sin egen plats, och för grupper från vissa länder har integrationen inom dessa strukturella delområden visat sig vara problematisk. Sysselsättningsgraden är märkbart lägre och arbetslöshetsgraden högre än för ursprungsbefolkningen, särskilt gällande invandrare från länder varifrån många flyktingar och asylsökande har kommit. Den svaga sysselsättningsgraden visar sig även i de skattepliktiga inkomsterna, som för invandrarna i medeltal är lägre än för Helsingfors finländska befolkning. Skillnaden består dock även när endast arbetande personer granskas, vilket innebär att invandrare oftare arbetar i sektorer med lägre utbildnings- och lönenivåer. Andra undersökningar inom området visar även att personer som flyttat till Finland oftare än den inhemska befolkningen har deltidsarbete och visstidsanställningar. Invandrarna i Helsingfors bor även oftare än den inhemska befolkningen i hyresbostäder, särskilt i arava- eller räntestödshyresbostäder. Den senaste nämnda besittningsformen för bostäder visade sig vara mycket vanlig bland stadens invånare med somalisk bakgrund som också ofta har jämfört med finländarna mycket stora hushåll, fler än fem personer. Integrationen går framåt i takt med vistelsetiden i landet: sysselsättningsgraden, inkomstnivån och möjligheterna att bo i egen bostad ökar. De som är födda i Finland, men som har utländsk bakgrund är fortfarande huvudsakligen barn och unga. Rapportens analys om deras sysselsättning visar att det finns skäl att fästa uppmärksamhet vid hur de klarar sig i livet. Resultaten av undersökningen visar också att staden har anledning att arbeta för att med ändamålsenliga medel hjälpa Helsingforsbor som flyttat till Finland och deras barn att hitta sin plats i samhället.

Summary

Pasi Saukkonen

Helsinki is increasingly connected to international migration. The number of city residents born abroad has increased heavily, and the number of children born to immigrants, or the number of people born in Finland with a foreign background, has also grown. People with a foreign background now constitute about 15 per cent of the city residents. For this reason, more attention should be paid to the integration of immigrants and their children, looking at how they manage to find their place in their new home city. The areas of integration surveyed in this study were employment, income and housing, with a focus on people with a foreign background born abroad, or immigrants. The information is based on a request for information made to Statistics Finland by the cities of Helsinki, Espoo and Vantaa as well as the Helsinki-Uusimaa Regional Council, which resulted in register-based statistical information on the main occupation, taxable income, type of ownership of dwelling and size of household-dwelling unit of people with a foreign background. This information was compared to that of Helsinki residents with a Finnish background. This report updates the findings from a previous report regarding immigrant integration in Helsinki with data from 2016. Immigrants are a highly heterogeneous group, and the living conditions of people with a foreign background born abroad vary greatly in all the areas of integration surveyed. Differences by country background reflect differences in, for example, the reasons for moving to Finland and the educational level of the immigrants. Gender differences are also significant in part, especially within groups of people coming from outside the Western world. There are many immigrants in Helsinki who have succeeded in their lives and are strengthening the city's vitality and generating tax revenue necessary for maintaining public services. However, many people have trouble finding their place in society, and integration has proven problematic in these areas of structural integration for certain country background groups. The employment rate is significantly lower and the unemployment rate higher than those of the native population, particularly for immigrants who have come from countries that are the origin of a large number of refugees and asylum seekers. The poor employment situation is also reflected in the average taxable income, which is lower for immigrants than for Helsinki residents with a Finnish background. However, the difference can also be seen when looking at employed people only, which reflects the fact that immigrants are often employed in fields with a lower educational and income level. Other studies conducted in Finland on the subject also indicate that part-time and fixed-term jobs are more common among immigrants than among the native population. In Helsinki, immigrants live in rental dwellings more often than the native population does, particularly in state-subsidised (Arava) and interest-subsidy rental dwellings. The latter type of ownership of dwelling was highly common among Helsinki residents with a Somali background that also often have large household-dwelling units consisting of more than five people. Integration is improved the longer the immigrants stay in the country: their employment situation improves and their income level and opportunity to purchase a dwelling increase. Those born in Finland with a foreign background are mainly still children and youth. Information regarding their employment in this report show that it is worthwhile to pay attention to how they get along in life. The results of the study also show that the City of Helsinki should use all appropriate means to help people moving to Finland from abroad, and their children, to find their place in the city.

Lähteet

Busk, Helena, S. Jauhiainen, A. Kekäläinen, S. Nivalainen, T. Tähtinen (2016).

Maahanmuuttajat työmarkkinoilla – tutkimus eri vuosina Suomeen muuttaneiden työurista. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 6/2016. Helsinki: Eläketurvakeskus.

Castaneda, Anu & T. M. Kauppinen. 2015. *Asuminen ja tulojen riittävyys – omistusasunnossa asuminen ulkomaalaistaustaisilla harvinaisempaa kuin Suomen koko väestössä.* Teoksessa Nieminen ym. (toim.), 185–190.

Eronen, Antti, V. Härmälä, S. Jauhiainen, H. Karikallio, R. Karinen, A. Kosunen, J.-P. Laamanen, M. Lahtinen (2014). *Maahanmuuttajien työllistyminen: taustatekijät, työnhaku ja työvoimapalvelut.* Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, työ ja yrittäjyys 6/2014. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

Euroopan muuttoliikeverkosto (2017). *Maahanmuuton tunnusluvut 2016.* Helsinki: Maahanmuuttovirasto: Euroopan muuttoliikeverkosto.

Helsingin kaupunki (2013). *Kaiken maailman helsinkiläiset – maahanmuuttajat, hyvinvointi ja palvelut. Maahanmuuttajien elinolojen ja palvelujen seurantaraportti.* Helsinki: Helsingin kaupunki.

Joronen, Tuula (2012). *Maahanmuuttajien yrittäjyys Suomessa.* Tutkimuksia 2012:2. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Joronen, Tuula (2013). *Maahanmuuttajien työllisyys, tulotaso ja omistusasuminen Helsingissä.* Teoksessa Helsingin kaupunki.

Juntto, Anneli (2005). *Maahanmuuttajien asuminen – integroitumista vai segregoitumista?* Teoksessa Paananen (toim.).

Kauppinen, Timo & K. Vilkkama (2016). *Maahanmuuttajien siirtyminen omistusasumiseen pääkaupunkiseudulla.* Kvartti 1/2016, 40–51.

Larja, Liisa & H. Sutela (2015). *Työllisyys – ulkomaalaistaustaisten miesten työllisyysaste lähes samalla tasolla kuin suomalaistaustaisilla – naisilla enemmän vaikeuksia työllistyä.* Teoksessa: Nieminen ym. (toim.), 71–82.

Martikainen, Tuomas & L. Haikkola (toim.) (2010). *Maahanmuutto ja sukupolvet.* Tietolipas 233. Helsinki: SKS.

Martikainen, Tuomas, P. Saukkonen & M. Säävälä (toim.) (2013). *Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta.* Helsinki: Gaudeamus.

Myrskylä, Pekka & T. Pyykkönen (2014). *Suomeen muuttaneiden naisten ja miesten työmarkkinatilanne, koulutus ja poliittinen osallistuminen.* Working Papers 2/2014. Helsinki: Tilastokeskus.

Nieminen, Tarja, H. Sutela & U. Hannula (2015). *Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014.* Helsinki: Työterveyslaitos, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & Tilastokeskus.

OECD (2018). *Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Finland.* Paris: OECD Publishing.

OECD & Euroopan unioni (2015). *Indicators of Immigrant Integration 2015: Settling In.* Paris: OECD Publishing.

Paananen, Seppo (toim.) (2005). *Maahanmuuttajien elämää Suomessa.* Helsinki: Tilastokeskus.

Pohjanpää, Kirsti, S. Paananen & M. Nieminen (2003). *Maahanmuuttajien elinolot. Venäläisten, virolaisten, somalialaisten ja vietnamilaisten elämää Suomessa.* Elinolot 2003:1. Helsinki: Tilastokeskus.

Saukkonen, Pasi (2016a). *Mitä on kotoutuminen?* Kvartti 4/2016, 60–72.

- Saukkonen, Pasi (2016b).** *Maahanmuuttajien kotoutuminen Helsingissä. Työllisyys, tulot ja asuminen.* Tutkimuskatsauksia 2016:2. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Saukkonen, Pasi (2017).** *Kotoutumisen seurantajärjestelmän kehittäminen Helsingin kaupungilla.* Tutkimuskatsauksia 2017:2. Helsinki: Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot.
- Saukkonen, Pasi & J. Peltonen (2018).** *Eroja ja yhtäläisyyksiä. Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimuksen tietojen valossa.* Tutkimuskatsauksia 2018:2. Helsinki: Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot.
- Sjöblom-Immala, Heli (2011).** *Maahanmuuttajien muuton suunnat Suomessa.* Teoksessa: Heikkilä, Elli & Söderling, Ismo (toim.): *Maassamuuton monet kasvot. 8. Muuttoliikesymposiumi 2010.* Tutkimuksia A 38. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2016).** *Selvitys maahanmuuttajanaisten ja -miesten asemasta ja sukupuolten tasa-arvosta.* Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:53. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Sutela, Hanna & L. Larja (2015).** *Koulutusrakenne – ulkomaalaistaustaisessa väestössä paljon korkeasti koulutettuja.* Teoksessa Nieminen ym. (toim.), 29–42.
- VATT-työryhmä (2014).** *Maahanmuuttajien integroituminen Suomeen.* VATT Analyysi 1-2014. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT.
- Yijälä, Anu (2016).** *Toimeentulotuki – urapolun umpikuja vai ponnahduslauta taloudelliseen hyvinvointiin? Pitkittäistarkastelu helsinkiläisten maahanmuuttajien tukitarpeeseen ja siitä irtautumiseen vuosina 2006–2011.* Tutkimuksia 2016:2. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Liitteet

- Liite 1. Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten luokittelu tausta-alueeryhmiin
- Liite 2. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten luokittelu tausta-alueeryhmiin
- Liite 3a. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: sukupuoli ja ikäjakauma taustamaan tai -alueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus
- Liite 3b. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: 20–64-vuotiaiden maassaoloaika taustamaan tai -alueen mukaan
- Liite 3c. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: 20–64-vuotiaiden koulutus taustamaan tai -alueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus
- Liite 4a. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: 20–64-vuotiaiden pääasiallinen toiminta taustamaan tai -alueen mukaan
- Liite 4b. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: 20–64-vuotiaiden tulojakauma taustamaan tai -alueen mukaan
- Liite 5a. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: asunnon hallintarakente taustamaan tai -alueen mukaan
- Liite 5b. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: asuntokunnan koko taustamaan tai -alueen mukaan.
- Liite 6a. Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset Helsingissä 2016: ikäjakauma taustamaan tai -alueen mukaan
- Liite 6b. Suomessa syntyneet 20–64-vuotiaat ulkomaalaistaustaiset Helsingissä 2016: pääasiallinen toiminta taustamaan tai -alueen mukaan

Liite 1. Ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten luokittelu tausta-alueyhtymäin

Ruotsi	
Muu Länsi-Eurooppa	Alankomaat, Belgia, Britannia, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Luxemburg, Portugali, Ranska, Saksa, Tanska, Andorra, Färsaaret, Gibraltar, Grönlanti, Guernsey, Islanti, Jersey, Liechtenstein, Mansaari, Monaco, Norja, San Marino, Sveitsi, Vatikaani, Entinen Itä-Saksa
Venäjä tai entinen Neuvostoliitto (sisältää NL:n hajoamisen yhteydessä itsenäistyneissä valtioissa syntyneet, pl. Baltian maat)	Venäjä, entinen Neuvostoliitto, Ukraina, Valko-Venäjä, Armenia, Azerbaidzan, Georgia, Kazakstan, Kirgisia, Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Moldova
Viro	
Muut EU 2004 maat (Euroopan unioniin vuonna 2004 liittyneet valtiot, pl. Viro)	Kypros, Malta, Latvia, Liettua, Puola, Slovakia, Slovenia, Tšekki, entinen Tšekkoslovakia, Unkari, Bulgaria, Romania, Kroatia
Muut Itä-Euroopan maat	Albania, entinen Jugoslavia, Bosnia ja Hertsegovina, entinen Serbia ja Montenegro, Makedonia, Montenegro, Serbia
Pohjois-Amerikka (ml. Australia ja Uusi-Seelanti)	Yhdysvallat, Kanada, Australia, Uusi-Seelanti
Latinalainen Amerikka ja Karibia (Etelä-Amerikka)	Anguilla, Antigua ja Barbuda, Argentiina, Aruba, Bahama, Barbados, Belize, Bermuda, Bolivia, Bonaire, Saint Eustatius ja Saba, Brasilia, Brittiläiset Neitsytsaaret, Caymansaaret, Chile, Costa Rica, Curaçao, Dominica, Dominikaaninen tasavalta, Ecuador, El Salvador, entinen Alankomaiden Antillit, Falklandinsaaret, Grenada, Guadeloupe, Guatemala, Guyana, Haiti, Honduras, Jamaika, Kolumbia, Kuuba, Martinique, Meksiko, Montserrat, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Puerto Rico, Saint Kitts ja Nevis, Saint Lucia, Saint-Pierre ja Miquelon, Saint Vincent ja Grenadiinit, Sint Maarten, Suriname, Trinidad ja Tobago, Turks- ja Caicossaaret, Uruguay, Venezuela
Pohjois-Afrikka	Algeria, Egypti, Libya, Marokko, Mauritania, Tunisia
Somalia	
Muu Afrikka	Angola, Benin, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Djibouti, Eritrea, entinen Sudan, Etelä-Afrikka, Etelä-Sudan, Etiopia, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Kamerun, Kap Verde, Kenia, Keski-Afrikan tasavalta, Komorit, Kongo, Kongon demokraattinen tasavalta, Lesotho, Liberia, Länsi-Sahara, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauritius, Mayotte, Mosambik, Namibia, Niger, Nigeria, Norsunluurannikko, Päiväntasaajan Guinea, Ruanda, Saint Helena, Sambia, Sao Tomé ja Príncipe, Senegal, Seychellit, Sierra Leone, Sudan, Swazimaa, Tansania, Togo, Tšad, Uganda, Zimbabwe
Turkki	
Irak	
Iran	
Muu Etu-Aasia	Arabiemiirikunnat, Bahrain, Israel, Jemen, entinen Jemenin arabitasavalta, entinen Jemenin demokraattinen tasavalta, Jordania, Kuwait, Libanon, Oman, Palestiina, Qatar, Saudi-Arabia, Syyria
Intia	
Afganistan	
Muu Etelä-Aasia	Pakistan, Bangladesh, Nepal, Bhutan, Sri Lanka, Malediivit
Kiina	
Vietnam	
Thaimaa	
Muu Kaukoitää	Brunei, Filippiinit, Indonesia, Itä-Timor, Japani, Kambodža, Hong Kong, Macao, Korean demokraattinen tasavalta (Pohjois-Korea), Korean tasavalta (Etelä-Korea), Laos, Malesia, Mongolia, Myanmar, Singapore, Taiwan
Muut maat, tuntematon, ei vielä selvitetty	

Liite 2. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten luokittelu tausta-alueyhmiin

Ruotsi	
Venäjä tai entinen Neuvostoliitto (sisältää NL:n hajoamisen yhteydessä itsenäistyneissä valtioissa syntyneet, pl. Baltian maat)	Venäjä, entinen Neuvostoliitto, Ukraina, Valko-Venäjä, Armenia, Azerbaidzan, Georgia, Kazakstan, Kirgisia, Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Moldova
Viro	
Muu Eurooppa sekä Amerikat (ml. Australia ja Uusi-Seelanti)	Alankomaat, Belgia, Britannia, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Luxemburg, Portugali, Ranska, Saksa, Tanska, Andorra, Färsaaret, Gibraltar, Grönlanti, Guernsey, Islanti, Jersey, Liechtenstein, Mansaari, Monaco, Norja, San Marino, Sveitsi, Vatikaani, Entinen Itä-Saksa, Kypros ja Malta, Latvia, Liettua, Puola, Slovakia, Slovenia, Tšekki, entinen Tšekkoslovakia, Unkari, Bulgaria, Romania ja Kroatia, Albania, entinen Jugoslavia, Bosnia ja Hertsegovina, entinen Serbia ja Montenegro, Makedonia, Montenegro, Serbia, Yhdysvallat ja Kanada, Anguilla, Antigua ja Barbuda, Argentiina, Aruba, Bahama, Barbados, Belize, Bermuda, Bolivia, Bonaire, Saint Eustatius ja Saba, Brasilia, Brittiläiset Neitsytsaaret, Caymansaaret, Chile, Costa Rica, Curaçao, Dominica, Dominikaaninen tasavalta, Ecuador, El Salvador, entinen Alankomaiden Antillit, Falklandinsaaret, Grenada, Guadeloupe, Guatemala, Guyana, Haiti, Honduras, Jamaika, Kolumbia, Kuuba, Martinique, Meksiko, Montserrat, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Puerto Rico, Saint Kitts ja Nevis, Saint Lucia, Saint-Pierre ja Miquelon, Saint Vincent ja Grenadiinit, Sint Maarten, Suriname, Trinidad ja Tobago, Turks- ja Caicossaaret, Uruguay, Venezuela, Australia, Uusi-Seelanti
Somalia	
Muu Afrikka	Algeria, Egypti, Libya, Marokko, Mauritania, Tunisia, Angola, Benin, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Djibouti, Eritrea, entinen Sudan, Etelä-Afrikka, Etelä-Sudan, Etiopia, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Kamerun, Kap Verde, Kenia, Keski-Afrikan tasavalta, Komorit, Kongo, Kongon demokraattinen tasavalta, Lesotho, Liberia, Länsi-Sahara, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauritius, Mayotte, Mosambik, Namibia, Niger, Nigeria, Norsunluurannikko, Päiväntasaajan Guinea, Ruanda, Saint Helena, Sambia, Sao Tomé ja Príncipe, Senegal, Seychellit, Sierra Leone, Sudan, Swazimaa, Tansania, Togo, Tšad, Uganda, Zimbabwe
Aasia ja muu tai tuntematon	Turkki, Irak, Iran, Arabiemiirikunnat, Bahrain, Israel, Jemen, entinen Jemenin arabitasavalta, entinen Jemenin demokraattinen tasavalta, Jordania, Kuwait, Libanon, Oman, Palestiina, Qatar, Saudi-Arabia, Syyria, Intia, Afganistan, Pakistan, Bangladesh, Nepal, Bhutan, Srilanka, Malediivit, Kiina, Vietnam, Thaimaa, Brunei, Filippiinit, Indonesia, Itä-Timor, Japani, Kambodža, Hong Kong, Macao, Korean demokraattinen tasavalta (Pohjois-Korea), Korean tasavalta (Etelä-Korea), Laos, Malesia, Mongolia, Myanmar, Singapore, Taiwan, muut maat, tuntematon, ei vielä selvitetty

Liite 3a. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: sukupuoli- ja ikäjakauma taustamaan tai -alueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus

Taustamaa tai -alue	Ulkomailla syntyneitä ulkomaalais-taustaisia Helsingissä vuonna 2016	Sukupuoli		Ikäryhmät				
		Mies	Nainen	0–14	15–19	20–29	30–64	65–
Ruotsi	653	420	233	30	11	124	354	134
Muu Länsi-Eurooppa	6 894	4 670	2 224	146	56	1 314	4 865	513
Viro	11 505	5 447	6 058	977	477	1 779	7 892	380
Venäjä tai entinen Neuvostoliitto	16 170	6 179	9 991	810	460	2 736	10 100	2 064
Muut EU2004 maat	2 992	1 439	1 553	145	59	630	1 980	178
Muut Itä-Euroopan maat	1 582	887	695	53	47	356	1 059	67
Pohjois-Amerikka	1 470	961	509	52	13	308	974	123
Latinalainen Amerikka ja Karibia	2 035	1 213	822	38	40	397	1 476	84
Pohjois-Afrikka	1 844	1 389	455	59	12	207	1 483	83
Somalia	5 423	2 840	2 583	633	405	1 508	2 735	142
Muut Afrikan maat	4 750	3 039	1 711	300	122	885	3 391	52
Turkki	1 611	1 108	503	54	47	329	1 147	34
Irak	3 519	2 305	1 214	430	149	939	1 916	85
Iran	1 239	715	524	47	57	237	859	39
Muut Etu-Aasian maat	1 251	817	434	145	51	260	746	49
Intia	1 720	1 094	626	166	26	263	1 223	42
Afganistan	1 328	707	621	124	160	434	552	58
Muut Etelä-Aasian maat	3 148	2 061	1 087	213	127	978	1 791	39
Kiina	2 757	1 246	1 511	106	58	808	1 732	53
Vietnam	1 690	714	976	48	68	737	786	51
Thaimaa	1 176	223	953	58	66	162	875	15
Muu Kaukoitää	2 309	887	1 422	146	52	409	1 609	93
Muu, tuntematon ym.	1 242	766	476	60	15	264	756	147
Yhteensä	78 308	41 127	37 181	4 840	2 578	16 064	50 301	4 525

Liite 3b. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: 20–64-vuotiaiden maassaoloaika taustamaan tai -alueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus

Taustamaa tai -alue	Ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia (20–64-vuotiaat) Helsingissä vuonna 2016	Maassaoloaika, vuotta				
		0	1–5	6–10	11–15	yli 15 tai tunte- maton
Ruotsi	478	41	193	90	53	101
Muu Länsi-Eurooppa	6 179	591	2 228	1 664	679	1 017
Viro	9 671	464	3 670	2 446	912	2 179
Venäjä tai entinen Neuvostoliitto	12 836	460	2 532	2 289	1 728	5 827
Muut EU2004 maat	2 610	225	924	634	260	567
Muut Itä-Euroopan maat	1 415	80	289	206	188	652
Pohjois-Amerikka	1 282	179	502	263	137	201
Latinalainen Amerikka ja Karibia	1 873	172	675	458	253	315
Pohjois-Afrikka	1 690	102	434	328	218	608
Somalia	4 243	92	718	1 207	479	1 747
Muut Afrikan maat	4 276	229	1 225	1 207	653	962
Turkki	1 476	58	340	283	266	529
Irak	2 855	456	823	672	267	637
Iran	1 096	59	303	192	176	366
Muut Etu-Aasian maat	1 006	176	347	148	90	245
Intia	1 486	163	524	488	144	167
Afganistan	986	35	255	259	345	92
Muut Etelä-Aasian maat	2 769	191	1 127	736	312	403
Kiina	2 540	180	863	709	307	481
Vietnam	1 523	115	542	285	67	514
Thaimaa	1 037	45	242	286	209	255
Muu Kaukoitää	2 018	194	743	502	189	390
Muu, tuntematon ym.	1 020	106	484	174	42	214
Yhteensä	66 365	4 413	19 983	15 526	7 974	18 469

Liite 3c. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: 20–64-vuotiaiden koulutus taustamaan tai -alueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus

Taustamaa tai -alue	Ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia (20–64-vuotiaat) Hel- singissä vuonna 2016	Koulutus			
		Ylempi korkea-aste	Alempi korkea-aste	Keskiaste	Tuntematon koulutus
Ruotsi	478	61	54	67	296
Muu Länsi-Eurooppa	6 179	1 054	650	496	3 979
Viro	9 671	442	756	2 502	5 971
Venäjä tai entinen Neuvostoliitto	12 836	2 488	2 193	3 745	4 410
Muut EU2004 maat	2 610	473	302	332	1 503
Muut Itä-Euroopan maat	1 415	105	157	445	708
Pohjois-Amerikka	1 282	219	127	77	859
Latinalainen Amerikka ja Karibia	1 873	293	211	324	1 045
Pohjois-Afrikka	1 690	106	197	432	955
Somalia	4 243	65	192	1 006	2 980
Muut Afrikan maat	4 276	433	702	1 001	2 140
Turkki	1 476	85	85	275	1 031
Irak	2 855	85	204	507	2 059
Iran	1 096	135	127	324	510
Muut Etu-Aasian maat	1 006	71	84	167	684
Intia	1 486	174	74	84	1 154
Afganistan	986	27	60	310	589
Muut Etelä-Aasian maat	2 769	282	370	313	1 804
Kiina	2 540	563	339	220	1 418
Vietnam	1 523	71	305	297	850
Thaimaa	1 037	27	77	178	755
Muu Kaukoitā	2 018	187	205	228	1 398
Muu, tuntematon ym.	1 020	72	80	94	774
Yhteensä	66 365	7 518	7 551	13 424	37 872

Liite 4a. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: 20–64-vuotiaiden pääasiallinen toiminta taustamaan tai -alueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus

Taustamaa tai -alue	Ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia (20–64-vuotiaat) Helsingissä vuonna 2016	Pääasiallinen toiminta					
		Työllinen palkan- saaja	Työllinen yrittäjä	Työtön	Opiskelija, koulu- lainen	Eläke- lainen	Muu
Ruotsi	478	261	35	43	29	13	97
Muu Länsi-Eurooppa	6 179	3 042	394	494	335	70	1 844
Viro	9 671	5 923	535	1 178	390	171	1 474
Venäjä tai entinen Neuvostoliitto	12 836	5 972	749	2 641	1 085	371	2 018
Muut EU2004 maat	2 610	1 286	135	299	186	38	666
Muut Itä-Euroopan maat	1 415	734	75	236	78	62	230
Pohjois-Amerikka	1 282	538	65	115	111	6	447
Latinalainen Amerikka ja Karibia	1 873	815	91	330	203	18	416
Pohjois-Afrikka	1 690	631	73	395	147	78	366
Somalia	4 243	1 083	28	1 167	586	99	1 280
Muut Afrikan maat	4 276	1 999	112	775	453	38	899
Turkki	1 476	531	177	298	104	48	318
Irak	2 855	552	98	799	524	134	748
Iran	1 096	370	68	265	153	38	202
Muut Etu-Aasian maat	1 006	250	45	233	159	35	284
Intia	1 486	558	71	111	110	15	621
Afganistan	986	303	21	269	164	39	190
Muut Etelä-Aasian maat	2 769	1 506	152	386	267	24	434
Kiina	2 540	992	220	199	307	22	800
Vietnam	1 523	646	120	208	258	38	253
Thaimaa	1 037	448	80	143	107	11	248
Muu Kaukoitää	2 018	1 019	100	181	178	10	530
Muu, tuntematon ym.	1 020	536	64	114	69	12	225
Yhteensä	66 365	29 995	3 508	10 879	6 003	1 390	14 590

Liite 4b. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: 20–64-vuotiaiden tulojakauma taustamaan tai -alueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus

Taustamaa tai -alue	Ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia (20–64-vuotiaat) Hel- singissä vuonna 2016	Tulot				
		1. kvartiili (pieni- tuloisin 25%)	2. kvartiili	3. kvartiili	4. kvartiili (suuri- tuloisin 25%)	Ei valtion- veronalai- sia tuloja
Ruotsi	478	100	60	86	146	86
Muu Länsi-Eurooppa	6 179	1 301	757	877	1 544	1 700
Viro	9 671	2 105	2 113	2 718	1 678	1 057
Venäjä tai entinen Neuvostoliitto	12 836	4 891	2 215	2 471	2 029	1 230
Muut EU2004 maat	2 610	704	406	431	512	557
Muut Itä-Euroopan maat	1 415	470	257	348	219	121
Pohjois-Amerikka	1 282	333	122	122	289	416
Latinalainen Amerikka ja Karibia	1 873	657	329	291	254	342
Pohjois-Afrikka	1 690	754	290	229	218	199
Somalia	4 243	2 619	615	417	209	383
Muut Afrikan maat	4 276	1 647	863	818	391	557
Turkki	1 476	665	261	180	198	172
Irak	2 855	1 935	277	152	115	376
Iran	1 096	545	150	149	119	133
Muut Etu-Aasian maat	1 006	557	96	92	88	173
Intia	1 486	314	125	169	303	575
Afganistan	986	611	143	125	52	55
Muut Etelä-Aasian maat	2 769	1 021	727	545	234	242
Kiina	2 540	768	389	358	292	733
Vietnam	1 523	678	258	203	139	245
Thaimaa	1 037	413	241	201	41	141
Muu Kaukoitää	2 018	556	419	399	177	467
Muu, tuntematon ym.	1 020	246	218	205	163	188
Yhteensä	66 365	23 890	11 331	11 586	9 410	10 148

Liite 5a. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: asunnon hallintarakenne taustamaan tai -alueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus

Taustamaa tai -alue	Ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia Helsingin asunto- väestössä vuonna 2016	Asunnon hallintaperuste				
		Omistus- asunto	Arava-tai korko- tukivuokra- asunto	Muu vuokra- asunto	Asumis- oikeus- asunto	Muu tai tuntema- ton hal- lintape- ruste
Ruotsi	588	263	91	204	6	24
Muu Länsi-Eurooppa	5 845	2 343	910	2 222	105	265
Viro	10 531	1 466	4 214	4 116	336	399
Venäjä tai entinen Neuvostoliitto	15 275	3 900	5 811	4 479	657	428
Muut EU2004 maat	2 605	785	638	1 006	69	107
Muut Itä-Euroopan maat	1 459	291	605	507	10	46
Pohjois-Amerikka	1 312	473	198	559	18	64
Latinalainen Amerikka ja Karibia	1 860	589	459	698	40	74
Pohjois-Afrikka	1 678	242	805	549	42	40
Somalia	4 697	46	3 081	1 446	9	115
Muut Afrikan maat	4 251	451	2 393	1 244	77	86
Turkki	1 477	297	604	508	44	24
Irak	3 200	226	1 017	1 769	29	159
Iran	1 128	219	365	474	12	58
Muut Etu-Aasian maat	1 140	145	368	555	26	46
Intia	1 390	355	283	673	20	59
Afganistan	1 235	120	517	519	22	57
Muut Etelä-Aasian maat	2 942	519	1 563	728	71	61
Kiina	2 526	973	771	651	56	75
Vietnam	1 609	313	795	457	25	19
Thaimaa	1 112	388	311	320	43	50
Muu Kaukoitää	2 128	660	452	856	29	131
Muu, tuntematon ym.	1 127	313	277	471	16	50
Yhteensä	71 115	15 377	26 528	25 011	1 762	2 437

Liite 5b. Maahanmuuttajat Helsingissä 2016: asutokunnan koko taustamaan tai -alueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus

Taustamaa tai -alue	Ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia Helsingin asunto- väestössä vuonna 2016	Asutokunnan koko, henkilöä						
		1	2	3	4	5	6	Yli 6
Länsi-Eurooppa	6 433	1 182	2 415	1 212	1 045	350	123	106
Viro	10 531	1 763	3 099	2 631	1 941	687	263	147
Venäjä tai entinen Neuvostoliitto	15 275	3 357	5 198	3 219	2 169	822	304	206
Muut EU2004 maat	2 605	411	859	519	516	156	87	57
Muut Itä-Euroopan maat	1 459	154	355	339	314	200	61	36
Pohjois-Amerikka	1 312	231	478	248	203	75	45	32
Latinalainen Amerikka ja Karibia	1 860	273	715	424	283	90	34	41
Pohjois-Afrikka	1 678	309	424	308	305	206	83	43
Somalia	4 697	639	642	598	564	551	501	1 202
Muut Afrikan maat	4 251	703	909	889	749	546	225	230
Turkki	1 477	228	313	283	286	198	96	73
Irak	3 200	910	510	394	538	446	253	149
Iran	1 128	285	378	214	169	66	5	11
Muut Etu-Aasian maat	1 140	273	216	189	188	137	70	67
Intia	1 390	131	299	413	289	129	65	64
Afganistan	1 235	119	186	217	209	216	87	201
Muut Etelä-Aasian maat	2 942	164	525	716	763	385	234	155
Kiina	2 526	234	593	680	553	227	100	139
Vietnam	1 609	148	375	434	324	166	93	69
Thaimaa	1 112	110	416	293	166	88	21	18
Muu Kaukoit	2 128	228	624	484	414	186	104	88
Muu, tuntematon ym.	1 127	206	395	216	179	70	30	31
Yhteensä	71 115	12 058	19 924	14 920	12 167	5 997	2 884	3 165

Liite 6a. Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset Helsingissä 2016: ikäjakauma taustamaan tai -alueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus

Taustamaa tai -alue	Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia Helsingissä vuonna 2016	Ikäryhmät				
		0–14	15–19	20–29	30–64	65–
Ruotsi	232	156	26	26	14	10
Viro	1 438	1 123	164	146	5	-
Venäjä tai entinen Neuvostoliitto	2 883	2 028	395	307	52	101
Somalia	4 019	2 798	741	480	-	-
Muu Eurooppa sekä Amerikat	1 382	982	160	148	63	29
Muu Afrikka	1 946	1 588	207	139	12	-
Aasia ja muu tai tuntematon	4 772	3 499	515	499	65	194
Yhteensä	16 672	12 174	2 208	1 745	211	334

Liite 6b. Suomessa syntyneet 20–64-vuotiaat ulkomaalaistaustaiset Helsingissä 2016: pääasiallinen toiminta taustamaan tai -alueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus

Taustamaa tai -alue	Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia (20–64-vuotiaat) Helsingissä vuonna 2016	Pääasiallinen toiminta			
		Työllinen	Työtön	Opiskelija, koululainen	Eläkeläinen tai muu
Viro	151	90	16	28	17
Venäjä tai entinen Neuvostoliitto	359	179	34	89	57
Somalia	480	165	75	138	102
Eurooppa ja Amerikat	251	166	22	34	29
Muu Afrikka	151	82	14	31	24
Aasia ja muu tai tuntematon	564	325	66	97	76
Yhteensä	1 956	1 007	227	417	305

Tekijä(t) Saukkonen, Pasi		
Nimike Ulkomaalaistaustaisten kotoutuminen Helsingissä vuonna 2016. Työllisyys, tulot ja asuminen		
Julkaisija (virasto tai laitos) Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot	Julkaisuaika 2018	Sivumäärä, liitteet 65
Sarjan nimike Tutkimuskatsauksia - Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot		Osanumero 2018:3
ISSN(painettu) 2489-4125 ISSN(verkossa) 2489-4133	ISBN(painettu) 978-952-331-517-4 ISBN(verkossa) 978-952-331-518-1	Kieli fin, swe, eng
Tiivistelmä <p>Joka seitsemäs helsinkiläinen on ulkomaalaistaustainen. Vuonna 2016 ulkomaalaistaustaisia oli Helsingissä noin 95 000 henkilöä, ja he muodostivat noin 15 prosenttia kaupungin väestöstä. Heistä ulkomailla syntyneitä oli noin 78 300 ja Suomessa syntyneitä noin 16 700. Tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena ovat olleet kotoutumisen osa-alueista työllisyys, tulot ja asuminen. Huomio on kiinnitetty erityisesti ulkomailla syntyneisiin ulkomaalaistaustaisiin eli maahanmuuttajiin, mutta työllisyyden osalta on tarkasteltu myös Suomessa syntyneen ns. toisen sukupolven tilannetta. Tiedot perustuvat Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien sekä Uudenmaan liiton Tilastokeskukselle tekemään tietopyyntöön koskien rekisteripohjaista tilastotietoa ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten pääasiallisesta toiminnasta, valtionveronalaisista tuloista sekä asumisen hallintaperusteesta ja asuntokunnan koosta. Tämä tutkimuskatsaus on kaupungin kotoutumisen seurantajärjestelmään kuuluvan raportoinnin päivitys vuoden 2016 tiedoilla. Tulokset osoittavat, että maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, ja elämäntilanteet ja elinolot vaihtelevat ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa erittäin paljon kaikilla tarkastelluilla osa-alueilla. Taustamaaryhmien väliset erot heijastavat eroja esimerkiksi Suomeen muuton perusteissa sekä muuttajien koulutustasossa. Myös sukupuolten välillä on etenkin länsimaiden ulkopuolelta tulevilla maaryhmissä paikoin suuria eroja. Helsingissä on paljon elämässään menestyneitä maahanmuuttajia, mutta monilla on vaikeuksia oman paikkansa löytämisessä. Joissain taustamaaryhmissä kotoutuminen näillä rakenteellisen integraation osa-alueilla on osoittautunut ongelmalliseksi. Työllisyysaste on selvästi alempi ja työttömyysaste korkeampi kuin kantaväestöön kuuluvilla etenkin silloin, kun maahanmuuttajat ovat tulleet maista, joista on tullut paljon pakolaisia ja turvapaikanhakijoita. Heikko työllisyystilanne heijastuu myös veronalaisiin tuloihin, jotka ovat maahanmuuttajilla keskimäärin alemmat kuin Helsingin suomalaistaustaisilla. Ero säilyy kuitenkin myös silloin, kun tarkastellaan pelkästään työllisiä henkilöitä, mikä kertoo maahanmuuttajien sijoittumisesta usein alemman koulutus- ja palkkatason aloille. Muiden aiheesta tehtyjen tutkimusten perusteella Suomeen muuttaneet sijoittuvat myös kantaväestöä useammin osa-aikaiseen työhön ja määräaikaisiin työsuhteisiin. Helsingin maahanmuuttajat asuvat myös kantaväestöä enemmän vuokralla, etenkin arava- tai korkotukivuokra-asunnoissa. Viimeksi mainittu asumisen hallintaperuste oli erittäin yleinen kaupungin somalialaistaustaisilla, joilla on myös suomalaistaustaisiin verrattuna paljon suuria, yli viiden hengen asuntokuntia. Kotoutuminen edistyy maassaoloajan myötä: työllisyys paranee, tulotaso nousee ja mahdollisuudet siirtyä omistusasumiseen kasvavat. Suurista taustamaaryhmistä myönteistä kehitystä työllisyydessä on erityisesti somalialaistaustaisilla. Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset ovat suurimaksi osaksi vielä lapsia ja nuoria. Raportin tiedot heidän työllistymisestään osoittavat, että myös tämän toisen sukupolven elämässä pärjäämiseen on syytä kiinnittää huomiota. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että kaupungin on syytä pyrkiä vaikuttamaan Suomeen muuttaneiden helsinkiläisten oman paikkansa löytämiseen tarkoituksenmukaisin keinoin.</p>		
Asiasanat asuminen, kotoutuminen, maahanmuutto, siirtolaisuus, tulot, työllisyys		
Hinta hinnaston mukaan	Jakelu puh. 09 310 36293	

Ulkomaalaistaustaisten kotoutuminen Helsingissä vuonna 2016. Työllisyys, tulot ja asuminen

Joka seitsemäs helsinkiläinen on ulkomaalaistaustainen. Maahanmuuttajien kotoutuminen ja heidän lastensa menestyminen elämässä ovat nykyään kaupungin kehityksen kannalta tärkeitä kysymyksiä.

Tässä julkaisussa tarkastellaan maahanmuuttajien työllistymistä ja tulotasoa sekä asumisen olosuhteita vuonna 2016. Tiedot perustuvat Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien sekä Uudenmaan liiton Tilastokeskukselle tekemään tietopyyntöön koskien rekisteripohjaista tilastotietoa ulkomaalaistaustaisten pääasiallisesta toiminnasta, valtionveronalaisista tuloista sekä asumisen hallintaperusteesta ja asuntokunnan koosta.

Maahanmuuttajat ovat heterogeeninen ryhmä. Elinolot vaihtelevat erittäin paljon esimerkiksi taustamaiden, sukupuolen ja maassaoloajan mukaan. Joillain ryhmillä tilanne on yhtä hyvä tai jopa parempi kuin kantaväestöön kuuluvilla helsinkiläisillä, mutta ulkomaalaistaustaisten keskuudessa ilmenee myös paljon työttömyyttä ja matalaa tulotasoa.

**Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia
kaupunkitutkimus ja -tilastot**

Julkaisutilaukset
p. 09 310 36293

Internet
www.hel.fi/kaupunkitieto